

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ: Διεθνών Ευρωπαϊκών και Οικονομικών Σπουδών

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: MSc Ευρωπαϊκή Οικονομική Πολιτική

Διπλωματική Εργασία: «*Ανάλυση και Αξιολόγηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης*»

Υπεύθυνη καθηγήτρια: Κατσίμη Μαργαρίτα

Πέρσα Κ. Παφλιώτη
Α.Μ 4080008

Αθήνα,2009



Περιεχόμενα

Εισαγωγή 2

1 Η Δημοσιονομική Πολιτική και η λογική των δημοσιονομικών περιορισμών στην ΟΝΕ 4
1.1 Η έννοια της «βιωσιμότητας» των δημοσίων οικονομικών 4
1.2 Η επιχειρηματολογία «υπέρ» των δημοσιονομικών κανόνων 5
2 Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης 9
2.1 Το θεσμικό πλαίσιο 9
2.2 Η Παραβίαση του Συμφώνου 10
2.3 Η αναθεώρηση: Τι διορθώθηκε 11
2.4 Σχολιασμός της μεταρρύθμισης 11
3 Κριτική του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης 13
3.1 Η επιχειρηματολογία «κατά» των δημοσιονομικών περιορισμών 13
4 Προτάσεις για μεταρρύθμιση του Συμφώνου 18
4.1 Δημοσιονομική Ομοσπονδία 18
4.2 Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής 19
4.3 Επίβλεψη του Δημοσίου Χρέους 20
4.4 Κυκλικά Προσαρμοσμένο Ισοζύγιο 20
4.5 Κανόνες στις Δαπάνες 21
4.6 Ο Χρυσός Κανόνας 22
4.7 Ο Κανόνας της Μόνιμης Ισορροπίας 22
4.8 Κοινοτική κατανομή του συνολικού ελλείμματος 23
4.9 Εμπορεύσιμες Άδειες Ελλειμμάτων 23
4.10 Ενίσχυση των μηχανισμών του ΣΣΑ 24
4.10.1 Ο προσδιορισμός του μέσου στόχου ανά χώρα 24
4.10.2 Βελτίωση της διαφάνειας 24
4.10.3 Αντιμετώπιση της «κακής συμπεριφοράς» σε περιόδους άνθησης 25
4.10.4 Σωστή εφαρμογή των κανόνων 25
4.11 Η «πολλαπλότητα» των προτάσεων: Μία αιτιολόγηση 26
5 Η υφιστάμενη δημοσιονομική κατάσταση στην ΕΕ 28
5.1 Η Ευρώπη και η Διεθνής Κρίση 28
5.1.1 Ανάγκη αλλαγής του Συμφώνου εν μέσω Κρίσης 28
5.1.2 Η δημοσιονομική κατάσταση το 2008 28
5.1.3 Εξελίξεις και Προοπτικές 30
5.2 Η περίπτωση της Ελλάδας 32
5.2.1 Η εξέλιξη των δημοσιονομικών μεγεθών 32
5.2.2 Η ανάγκη μεταρρυθμίσεων στην ελληνική οικονομία 35

Συμπεράσματα 37

Βιβλιογραφία 40

Παραρτήματα

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Εισαγωγή

Είναι γεγονός ότι μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο η άσκηση μακροοικονομικής πολιτικής μέσα από τον συνδυασμό νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής βοήθησε τις χώρες να ανακάμψουν και να μπουν σε τροχιά σταθερής και υψηλής ανάκαμψης για την επίτευξη στενότερης συνεργασίας.

Η πορεία από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) μέχρι την προσπάθεια για πλήρη πολιτική ολοκλήρωση με σημαντικό σταθμό τη συνθήκη της Λισαβόνας έχει δείξει ότι κύριος άξονας του όλου εγχειρήματος αποτελεί η εξασφάλιση της οικονομικής σύγκλισης των κρατών μελών.

Κορωνίδα στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) αποτελεί η υπογραφή της συνθήκης του Μάαστριχτ και η δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Η ΟΝΕ αποτελεί μία ζώνη ενιαίου νομίσματος στο εσωτερικό της ΕΕ. Πρόκειται για μία μορφή οικονομικής ολοκλήρωσης χωρίς προηγούμενο, βασικό χαρακτηριστικό της οποίας είναι ότι η νομισματική πολιτική καθορίζεται κεντρικά από την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), ενώ η δημοσιονομική πολιτική τελεί υπό τη ευθύνη των κρατών μελών, όπως συμβαίνει και με τις υπόλοιπες πολιτικές, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων της συνθήκης για την ΕΕ.

Η διαχείριση όμως της δημοσιονομικής πολιτικής δεν μπορεί να γίνει χωρίς ορισμένους περιορισμούς και κανόνες, διότι η δημοσιονομική σταθερότητα αποτελεί την εγγύηση για διεξαγωγή της νομισματικής πολιτικής από την ΕΚΤ. Όμως από τα πρώτα χρόνια εφαρμογής της ΟΝΕ έγινε γρήγορα κατανοητό ότι τα κράτη μέλη κατέφευγαν εκτεταμένα στη δημοσιονομική πολιτική για να δημιουργήσουν «ευνοϊκές συνθήκες»(ιδιαίτερα σε εκλογικές περιόδους), με αποτέλεσμα να δημιουργούνται σοβαρές πιέσεις στην οικονομία και στην κάλυψη των κριτηρίων του Μάαστριχτ.

Για την επιτυχία επομένως του όλου εγχειρήματος της ΟΝΕ θεωρήθηκε απαραίτητη η σύγκλιση του δημοσιονομικού χρέους και ελλείμματος των κρατών που μετείχαν, σε συγκεκριμένα επίπεδα σε σχέση με το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν τους (ΑΕΠ). Για την αποτροπή εμφάνισης υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων και μη διατηρήσιμων χρεών αλλά και για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπισή τους όταν εμφανιστούν, υιοθετήθηκε το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ), το οποίο συχνά συντέμνεται σε Σύμφωνο Σταθερότητας.

Παρόλα αυτά, ενώ η εφαρμογή του ΣΣΑ ξεκίνησε σε ένα ευνοϊκό περιβάλλον υψηλών ρυθμών ανάπτυξης, τα προβλήματα δεν άργησαν να φανούν. Οι δημοσιονομικοί κανόνες που κληρονομήθηκαν από τη συνθήκη του Μάαστριχτ άρχισαν να αμφισβητούνται από πολλούς οικονομικούς κύκλους, ακόμη και μετά την πολυσυζητημένη αναθεώρηση το 2005. Σήμερα, δεδομένης της παγκόσμιας ύφεσης, γίνεται επιτακτική η ανάγκη για περαιτέρω αναθεώρηση του Συμφώνου στην κατεύθυνση της ευελιξίας και της μεγαλύτερης διακριτικής ευχέρειας στην άσκηση της εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής.

Τα θέματα δημιουργίας του ευρώ και του πλαισίου άσκησης της οικονομικής πολιτικής έχουν αποτελέσει αντικείμενο πλήθους μελετών και ερευνών. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να περιγράψει το ρόλο και τη λειτουργία του Συμφώνου ως βασικού εργαλείου στην προσπάθεια δημοσιονομικής σταθεροποίησης και σύγκλισης των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών στη ζώνη του ευρώ.

Συγκεκριμένα, στην *πρώτη* ενότητα παρουσιάζεται η έννοια της διατηρησιμότητας της δημοσιονομικής πολιτικής καθώς επίσης και η επιχειρηματολογία

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

υπέρ της αναγκαιότητας δημοσιονομικών περιορισμών, έτσι ώστε να γίνουν κατανοητοί ο λόγοι για τους οποίους κρίνεται αναγκαία η υιοθέτηση του Συμφώνου.

Στην *δεύτερη* ενότητα αναλύεται το θεσμικό πλαίσιο του Συμφώνου καθώς επίσης και οι τροποποιήσεις που ακολούθησαν με την αναθεώρησή του.

Στην *τρίτη* ενότητα επιχειρείται η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του Συμφώνου. Γίνεται αναφορά στα αρνητικά στοιχειά από τη μέχρι σήμερα εφαρμογή του, συμπεριλαμβανομένου των αλλαγών που επέφερε η αναθεώρηση του 2005.

Στην *τέταρτη* ενότητα παρουσιάζονται, με βάση την επισυναπτόμενη βιβλιογραφία, προτάσεις για περαιτέρω μεταρρύθμιση του Συμφώνου.

Η *πέμπτη* και τελευταία ενότητα ασχολείται με την τρέχουσα δημοσιονομική κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Γίνεται μία συγκριτική ανάλυση της εφαρμογής του Συμφώνου στην ευρωζώνη με ιδιαίτερη έμφαση στην Ελλάδα, έτσι ώστε να γίνουν κατανοητοί οι περιορισμοί που αυτό επιφέρει στην πράξη και ιδιαίτερα σε περιόδους ύφεσης όπως αυτή που διανύουμε σήμερα.

1 Η Δημοσιονομική Πολιτική και η λογική των δημοσιονομικών περιορισμών στην ΟΝΕ

Σκοπός της δημοσιονομικής πολιτικής στο πλαίσιο της ΟΝΕ είναι η διασφάλιση υγιών δημοσίων οικονομικών, η οποία θεωρείται ότι συνιστά σημαντικό μέσο ενίσχυσης των προϋποθέσεων για την σταθερότητα των τιμών και την ισχυρή βιώσιμη ανάπτυξη. Η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών επιτυγχάνεται διαμέσου της αποφυγής υπερβολικών ελλειμμάτων. Έχει μάλιστα υποστηριχθεί από τον De Grauwe(2005) ότι η ύπαρξη του μη διατηρήσιμου δημοσιονομικού ελλείμματος και δημοσίου χρέους, ήταν η γενεσιουργός αιτία για την υιοθέτηση των δημοσιονομικών περιορισμών που συναντώνται στη συνθήκη του Μάαστριχτ και στο ΣΣΑ.

1.1 Η έννοια της «βιωσιμότητας» των δημοσίων οικονομικών

Τα δημοσιονομικά ελλείμματα έχουν κεντρίσει κατά καιρούς το ενδιαφέρον τόσο των οικονομολόγων όσο και των πολιτικών. Αυτό γιατί αποτελούν ένα δείκτη αξιολόγησης της οικονομίας. Όταν μία κυβέρνηση δεν μπορεί να καλύψει τις δαπάνες της μέσω της φορολογίας, τότε καταφεύγει στον δανεισμό για να καλύψει το έλλειμμα. Ο συνεχής δανεισμός, είτε με εγχώρια είτε με ξένα κεφάλαια, θα οδηγήσει σε συσσώρευση χρέους. Η συσσώρευση χρέους υποχρεώνει τις οικονομίες σε μία επιτακτική ανάγκη για δημοσιονομική πειθαρχία και έλεγχο του ελλείμματος.

Για το σκοπό αυτό στην οικονομική πολιτική χρησιμοποιείται ο όρος της «διατηρησιμότητας». Είναι μία έννοια σημαντική, καθώς η αξιοπιστία, η αποτελεσματικότητα και η συνέπεια της δημοσιονομικής πολιτικής συνεκτιμημένες με άλλες βασικές παραμέτρους(πολιτική κατάσταση, διεθνές περιβάλλον), αντανακλώνται άμεσα στους όρους δανεισμού(Ν.Καραβίτης 2008). Έτσι είναι φυσικό ότι μία ανεξέλεγκτη συνεχής αύξηση του δημοσίου χρέους θα προβληματίσει τουλάχιστον τους δανειστές, οι οποίοι θα καταστήσουν το δανεισμό δυσχερέστερο και ακριβότερο, οδηγώντας τα δημόσια οικονομικά σε ένα φαύλο κύκλο(debt-deficit spiral), στον οποίο όσο πιο βαθιά βρίσκεται μία οικονομία, τόσο μεγαλύτερη δημοσιονομική προσπάθεια πρέπει να καταβάλλει για να αντιστρέψει την πορεία της[1].

Πολλοί οικονομολόγοι έχουν ασχοληθεί κατά καιρούς με το θέμα της δημοσιονομικής διατηρησιμότητας. Στη διαδικασία προσέγγισης της έννοιας αυτής, κάθε ένας δίνει τη δική του ερμηνεία.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή(2006) σε μία έκθεση για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών, αναφέρει ότι δεν υπάρχει ένας σαφής ορισμός και αυτό γιατί το ζήτημα της διατηρησιμότητας αποτελεί ένα πολύπλευρο αντικείμενο μελέτης. Δεν υπάρχει συγκεκριμένος κανόνας που να υπαγορεύει το περιεχόμενο της διατηρησιμότητας και, κατ' επέκταση το άριστο επίπεδο του δημοσίου χρέους. Δεδομένου ότι η δημοσιονομική πειθαρχία που προσπαθεί να επιβάλει το ΣΣΑ στην ουσία βασίζεται στη θέσπιση κανόνων που θα εγγυώνται τη δημοσιονομική βιωσιμότητα, γίνεται κατανοητό ότι η συζήτηση για την αξία και την

[1] Υπ' αυτή την έννοια οι περισσότεροι μελετητές υποθέτουν ότι στο «τέλος του κόσμου» το δημόσιο χρέος θα πρέπει να αποπληρωθεί, έτσι ώστε να αποφεύγονται καταστάσεις τύπου παιγνίου Ponzi. Στο εν λόγω παίγνιο δημιουργείται ένα χρηματοδοτικό σχήμα τύπου πυραμίδας, το οποίο κάποια στιγμή καταρρέει και οι πλέον πρόσφατοι επενδυτές δεν ανακτούν ποτέ το κεφάλαιό τους.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

αποτελεσματικότητα των κανόνων αυτών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πώς αντιλαμβανόμαστε τη δημοσιονομική διατηρησιμότητα(Ν.Καραβίτης 2008).

Η άποψη του Blanchard(1990)που διατυπώνεται στο έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη διατηρησιμότητας του χρέους, αναφέρεται στο κατά πόσο μία κυβέρνηση οδεύει προς υπερβολική συσσώρευση χρέους.Η Επιτροπή τελικά συντείνει στο γεγονός ότι η έννοια της διατηρησιμότητας περιλαμβάνει την αποφυγή επιβάρυνσης στις μελλοντικές γενιές, καθώς επίσης εγγυάται την ικανότητα της κυβέρνησης να προσαρμόζει την πολιτική προϋπολογισμού στη βραχυχρόνια και μακροχρόνια περίοδο.

Η ΕΚΤ (2007) ορίζει την έννοια της διατηρησιμότητας ως την ικανότητα της εκάστοτε κυβέρνησης να εξυπηρετεί το χρέος της. Σύμφωνα με την ΕΚΤ η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών αποτελεί την αναγκαία προϋπόθεση για την σταθερότητα, την ανάπτυξη και τη συνοχή στους κόλπους της ΟΝΕ.

Αξίζει βέβαια να γίνει αναφορά της προσπάθειας κάποιων οικονομολόγων που ασχολήθηκαν με το ζήτημα της διατηρησιμότητας του χρέους στο πλαίσιο της γήρανσης του πληθυσμού. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) (2001) αναφέρει ότι ο λόγος εξάρτησης των ηλικιωμένων θα διπλασιαστεί τα επόμενα 40 χρόνια. Η γήρανση του πληθυσμού θα επιφέρει σοβαρό πλήγμα στις δημόσιες δαπάνες και δη στη δημοσιονομική πολιτική. Την ίδια άποψη συμμερίζεται και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2001). Τονίζει δε ότι για την επίτευξη μιας διατηρήσιμης δημοσιονομικής πολιτικής, απαιτείται μείωση του δημοσίου χρέους, αύξηση της απασχόλησης και αναπροσαρμογή του συστήματος συνταξιοδότησης.

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι δεν υπάρχει ένας σαφής ορισμός σχετικά με τη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Είναι όμως μία έννοια που έχει άμεση σχέση με τις έννοιες της φερεγγυότητας και αξιοπιστίας των κυβερνήσεων αλλά και με τα ζητήματα της δημοσιονομικής πειθαρχίας και σταθεροποίησης, θέματα τα οποία απασχολούν έντονα την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ).

1.2 Η επιχειρηματολογία «υπέρ» των δημοσιονομικών κανόνων

Η επιβολή περιορισμών στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής από τις χώρες της ΕΕ θεωρήθηκε αναγκαία ώστε να διευκολύνεται η επίτευξη των βασικών στόχων της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης.

Πρωταρχικής σημασίας επιχείρημα υπέρ της αναγκαιότητας των δημοσιονομικών περιορισμών είναι η άμεση σχέση ανάμεσα στο έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού και το δημόσιο χρέος(De Grauwe 2005). Ένα έλλειμμα στον προϋπολογισμό οδηγεί σε αύξηση του δημόσιου χρέους, το οποίο θα πρέπει να εξυπηρετηθεί στο μέλλον. Αν το επιτόκιο του δημοσίου χρέους υπερβαίνει το ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας, τίθεται σε κίνηση μία δυναμική χρέους που οδηγεί σε ένα διαρκώς αυξανόμενο κρατικό χρέος σε σχέση με το ΑΕΠ. Η κατάσταση αυτή μπορεί να αποφευχθεί είτε αν το πρωτογενές έλλειμμα[2] μετατραπεί σε πλεόνασμα είτε με ένα επαρκώς υψηλό έσοδο[3] από τη δημιουργία χρήματος(κάτι που δεν είναι εφικτό σε μία νομισματική ένωση). Όμως η τελευταία δημιουργεί πληθωρισμό και αντιστρατεύεται με τη σκληρή νομισματική πολιτική που ακολουθεί η ΕΚΤ. Το παραπάνω επιλύεται με την επιβολή κανόνων και την υιοθέτηση του ΣΣΑ.

[2] Το πρωτογενές έλλειμμα δίνεται αν από τις δανειακές ανάγκες αφαιρεθούν οι τόκοι του δημοσίου χρέους. Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Ι. Βαβούρας(2005) «Οικονομική πολιτική», σελ 469- 478

[3] Το έσοδο αυτό ονομάζεται έσοδο εκδοτικού προνομίου

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ένα δεύτερο επιχείρημα που συνηγορεί υπέρ της υιοθέτησης δημοσιονομικών κανόνων είναι η προστασία από την ύπαρξη εξωτερικοτήτων (externalities) (Λαζαρέτου-Μπρισίμης 2001).Μία χώρα που διαπιστώνει ότι βρίσκεται σε μία μη διατηρήσιμη τροχιά του δημοσίου χρέους της, δημιουργεί αρνητικές εξωτερικές επιπτώσεις στις υπόλοιπες χώρες της Ένωσης. Αυτό διότι θα αναγκάζεται να καταφεύγει συνεχώς στις κεφαλαιαγορές της Ένωσης με αποτέλεσμα να ωθεί προς τα πάνω το επιτόκιο που ισχύει στην Ένωση, με συνέπεια την αύξηση του βάρους των κρατικών χρεών των άλλων χωρών. Αν οι κυβερνήσεις των χωρών επιλέξουν να σταθεροποιήσουν το λόγο χρέους προς ΑΕΠ, θα αναγκαστούν να ακολουθήσουν μία πιο αυστηρή δημοσιονομική πολιτική. Λόγω, δηλαδή, του μη διατηρήσιμου χρέους οι χώρες υποχρεούνται να ακολουθήσουν περισσότερο αντιπληθωριστικές πολιτικές. Έτσι θα είναι προς το συμφέρον των υπολοίπων χωρών να υπάρχει ένας μηχανισμός ελέγχου που να περιορίζει το μέγεθος των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού.

Μία δεύτερη εξωτερική επίπτωση που ενδεχομένως να εμφανιστεί είναι ότι η προς τα άνω κίνηση του επιτοκίου της Ένωσης, είναι πιθανόν να ασκήσει πίεση στην ΕΚΤ με σκοπό τη χαλάρωση της νομισματικής της πολιτικής(Lindbeck - Niepelt 2003). Γι' αυτό το λόγο είναι προς το συμφέρον των χωρών μελών της ΕΕ να επιβληθούν όρια στο έλλειμμα του προϋπολογισμού. Πρέπει να τονιστεί ότι οι απόψεις αυτές έχουν να κάνουν με το γεγονός ότι οι αγορές δεν λειτουργούν αποτελεσματικά.

Διαφορετικά, αν οι αγορές λειτουργούσαν αποτελεσματικά, θα αναγνώριζαν ότι το χρέος της εν λόγω χώρας ακολουθεί μη διατηρήσιμη πορεία και θα ενσωμάτωναν μία αμοιβή κινδύνου για το χρέος της συγκεκριμένης χώρας που θα αντανακλούσε στον αυξημένο κίνδυνο αδυναμίας πληρωμών. Οι υπόλοιπες χώρες δεν θα επηρεάζονταν και θα ήταν σε θέση να δανείζονται με χαμηλότερο επιτόκιο που θα αντανακλούσε το χαμηλότερο πιστωτικό κίνδυνο.

Ένα τρίτο επιχείρημα που σχετίζεται με την επιβολή δημοσιονομικών κανόνων είναι ο περιορισμός της μη χρηματοδοτικής στήριξης χωρών με δημοσιονομικά προβλήματα (no-bailout rule). Η άποψη αυτή εκφράσθηκε από τους Fitoussi – Saraceno (2007), Warin (2004), Eichengreen –Wyplosz (1998). Σε μία χώρα με ασταθή πορεία δημοσίου χρέους, οι αγορές αναμένουν ενδεχόμενη αδυναμία πληρωμών. Οι επενδυτές ενόψει του κινδύνου αυτού, ρευστοποιούν τα ομόλογα της εν λόγω χώρας που έχουν στο χαρτοφυλάκιο τους με αποτέλεσμα την κατακόρυφη πτώση της τιμής τους. Η κρίση μεταδίδεται εν συνεχεία και στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα, με αποτέλεσμα οι αποταμιευτές να ζητούν την ρευστοποίηση των καταθέσεών τους. Η κρίση μεταδίδεται και στις άλλες χώρες της Ένωσης, αφού οι τράπεζες τυγχάνει να έχουν στο χαρτοφυλάκιό τους ομολογιακούς τίτλους του Δημοσίου της εν λόγω χώρας. Εν όψει του κινδύνου αυτού η ΕΚΤ είναι πιθανό να παρέμβει, αγοράζοντας ομόλογα της παραπάνω χώρας, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η ρευστότητα του συστήματος και να δημιουργηθούν πληθωριστικές πιέσεις. Το ΣΣΑ ενισχύει την αρχή της μη χρηματοδοτικής στήριξης χωρών με δημοσιονομικά προβλήματα. Κάθε χώρα φέρει την ευθύνη της δημοσιονομικής διαχείρισης και πρέπει να είναι συνεπής με τις υποχρεώσεις της.

Επιπλέον, οι Artis- Winkler (1999) τόνισαν ότι η ύπαρξη δημοσιονομικών κανόνων αποτελεί μηχανισμό προώθησης του συντονισμού των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών για την αποφυγή καταστάσεων μη διατηρησιμότητας του δημοσίου χρέους. Εφόσον ο κανόνας του ελλείμματος (3% του ΑΕΠ) είναι αξιόπιστος, αυτό παρέχει αρκετές πληροφορίες στην ΕΚΤ σχετικά με την κατεύθυνση της δημοσιονομικής πολιτικής σε κάθε χώρα. Η έλλειψη συντονισμού των εθνικών

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

δημοσιονομικών πολιτικών οδηγεί τις χώρες προς μία ισορροπία που αντιστοιχεί σε χαμηλότερο επίπεδο ευημερίας. Αυτό φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα των καθαρών αποδόσεων σε μία απλή εφαρμογή του κλασσικού «παιγνίου του φυλακισμένου»:

	ΧΩΡΑ Β	
ΧΩΡΑ Α	**Αυστηρή πολιτική**	**Χαλαρή πολιτική**
Αυστηρή πολιτική	**P11 = (1,1)**	**P12 = (-1,2)**
Χαλαρή πολιτική	**P21 = (2,-1)**	**P22 = (0,0)**

Κάθε συνδυασμός απεικονίζει το επίπεδο ευημερίας των δύο χωρών. Με βάση τα παραπάνω εξετάζουμε τη συμπεριφορά μιας χώρας όσον αφορά στην άσκηση της δημοσιονομικής της πολιτικής. Όπως παρατηρείται κάθε χώρα έχει μεγαλύτερη προτίμηση για επεκτατική δημοσιονομική πολιτική αφού αποκομίζει περισσότερα οφέλη, εκμεταλλευόμενη την αξιοπιστία της άλλης. Αξίζει να σημειωθεί, ότι ακολουθώντας μία χώρα αυτού του είδους τη δημοσιονομική πολιτική, γνωρίζει ότι σε περίπτωση μίας ασύμμετρης διαταραχής θα σπεύσουν οι άλλες χώρες να τη σώσουν με μεταβιβάσεις εισοδήματος. Σε αυτή την περίπτωση, ένας μηχανισμός μεταβίβασης εισοδήματος ενδέχεται να μειώσει την ένταση των πιέσεων για αποκατάσταση της ισορροπίας στην εν λόγω χώρα. Πρόκειται για το «*πρόβλημα του ηθικού κινδύνου*» (moral hazard problem), το οποίο εμφανίζεται στη λειτουργία των μηχανισμών διασφάλισης από ασύμμετρες διαταραχές. Να σημειωθεί ότι η σοβαρότητα του προβλήματος αυτού περιορίζεται σημαντικά όταν οι διαταραχές είναι προσωρινές.

Τελικά και οι δύο χώρες, επιλέγοντας τη λύση της μη συνεργασίας ασκούν χαλαρή πολιτική και ισορροπούν στο υποβέλτιστο σημείο ισορροπίας (P22)(ισορροπία NASH) . Αν είχαν επιλέξει τη λύση της συνεργασίας (P11), η ευημερία τους θα ήταν μεγαλύτερη. Όμως το σημείο P11 είναι ασταθές αφού κάθε χώρα έχει κίνητρο να αθετήσει τη συμφωνία για περισσότερα οφέλη. Στη θέση ισορροπίας P22 η ευημερία που επιτυγχάνουν είναι μικρότερη, αφού οι αρνητικές επιπτώσεις από τη χαλαρή δημοσιονομική πολιτική που ασκείται από τη μία χώρα (αύξηση επιτοκίων, πτώση επενδύσεων και εξαγωγών, αύξηση του πιστωτικού κινδύνου) διαχέονται και στις δύο χώρες.

Εντείνοντας τους δημοσιονομικούς περιορισμούς, το Σύμφωνο ενισχύει τη δημοσιονομική πειθαρχία, καθώς απαιτεί η προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ να χαρακτηρίζεται από συνέχεια. Επίσης οι χώρες πρέπει να προσπαθούν να διατηρούν ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό δημοσιονομικό ισοζύγιο μακροπρόθεσμα, για να μπορούν να λειτουργήσουν οι αυτόματοι σταθεροποιητές[4] σε περίπτωση κυκλικών διακυμάνσεων της οικονομίας.

Πολλοί είναι εκείνοι που υποστηρίζουν ότι η δημοσιονομική σύγκλιση μεταξύ των κρατών μελών της Ένωσης, είναι όχι απλά επιθυμητή αλλά και αναγκαία για την ομαλή λειτουργία της ΟΝΕ σε βάθος χρόνου. Αυτό μπορεί να εξασφαλιστεί με την επιβολή ορισμένων κανόνων που περιορίζει τη δημοσιονομική επέκταση. Βέβαια οι δημοσιονομικοί κανόνες δεν είναι η μόνη λύση για δημοσιονομική πειθαρχία, αλλά αυτό το ζήτημα αναλύεται σε επόμενη ενότητα. Σε περίπτωση που υφίσταται μία νομισματική

[4] Ορισμένα οικονομικά μεγέθη επηρεάζονται από τη φάση του κύκλου (άνοδο/ ύφεση) και η εξέλιξη τους εξομαλύνει την έντασή του, δηλαδή ενεργούν ως αυτόματοι σταθεροποιητές. Για παράδειγμα σε κατάσταση ύφεσης τα φορολογικά έσοδα μειώνονται ώστε να περικόπτεται η αρνητική επίδραση στο προσωπικό εισόδημα από τη μείωση της συνολικής ζήτησης. Ομοίως τα επιδόματα ανεργίας ενθαρρύνουν τη ζήτηση του προϊόντος.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ένωση και υπάρξει δημοσιονομική επέκταση, θα πρέπει να γίνει αναπροσαρμογή της νομισματικής πολιτικής για να κρατηθεί η συναλλαγματική ισοτιμία σταθερή[5]. Μία τέτοια όμως εξέλιξη θα ασκούσε πληθωριστικές πιέσεις, θα δημιουργούσε προβλήματα στην ΕΚΤ που στόχο έχει τη σταθερότητα των τιμών και θα έθετε την ίδια τη νομισματική ένωση σε κίνδυνο. Για το λόγο ασκείται περιοριστική δημοσιονομική πολιτική που υπαγορεύεται από το ΣΣΑ.

Τελευταίο αλλά όχι λιγότερο σημαντικό επιχείρημα υπέρ της επιβολής δημοσιονομικών κανόνων, αφορά τον περιορισμό της τάσης της εκάστοτε κυβέρνησης να δημιουργεί ελλείμματα για την ικανοποίηση των προτιμήσεων των σημερινών ψηφοφόρων, επιβαρύνοντας τελικά τις μελλοντικές γενεές, που θα κληθούν εν τέλει να εξυπηρετήσουν το υψηλό δημόσιο χρέος της τρέχουσας γενιάς (Fitoussi – Saraceno 2007, Beetsma- Uhlig 1997). Τα υψηλά ελλείμματα κάνουν τα δημόσια οικονομικά πιο εύθραυστα, μειώνουν την αποτελεσματικότητας της δημοσιονομικής πολιτικής, αυξάνουν τη δημοσιονομική εκτόπιση και δυσκολεύουν τη χρηματοδότηση των οφειλών της κοινωνικής ασφάλισης.

Η ΕΕ ως σύνολο πρέπει να προστατεύει την κεντρική νομισματική πολιτική από πιθανές «αποκλίνουσες δημοσιονομικές πολιτικές», οι οποίες μπορούν να οφείλονται σε διάφορους λόγους που οδηγούν στην επιλογή πολιτικών που πηγάζουν από το πολιτικό σύστημα (κυβερνήσεις συνασπισμού, κοινοβουλευτικές πρακτικές), τις ομάδες πίεσης και τη συμπεριφορά της κυβέρνησης στον εκλογικό και γενικότερα πολιτικοοικονομικό κύκλο. Αυτό το δύσκολο έργο καλείται να φέρει εις πέρας το Σύμφωνο Σταθερότητας, το οποίο πρέπει να διαγράψει ένα δημοσιονομικό πλαίσιο, που αφ' ενός μεν προστατεύει τη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών, αφ' ετέρου δε αφήνει περιθώρια δράσης των αυτόματων σταθεροποιητών της οικονομίας.

Συνοψίζοντας, σκοπός της παρούσας ενότητας ήταν η παρουσίαση της έννοιας της «βιωσιμότητας» των δημοσίων οικονομικών. Προχωρώντας ένα βήμα παραπέρα, στόχος ήταν να παρουσιαστεί η ανάγκη επιβολής δημοσιονομικών κανόνων. Η απουσία τους καθιστά τη δημοσιονομική διατηρησιμότητα υπερβολικά εύθραυστη και ευπαθή, με την έννοια ότι οι εθνικές δημοσιονομικές αρχές δεν δύνανται να μείνουν απαθείς και παθητικές μπροστά σε διαταραχές, οι οποίες επηρεάζουν την οικονομία.

Οι δημοσιονομικές αρχές πρέπει να αντιδρούν απέναντι στις διαταραχές, με τέτοιο τρόπο ώστε να επαναφέρουν την οικονομία σε διατηρήσιμη πορεία. Η ύπαρξη δημοσιονομικών περιορισμών εξασφαλίζουν την έγκαιρη αντίδραση των δημοσιονομικών αρχών, αποφεύγοντας έτσι την επιβολή διασπαστικών προσαρμογών, οι οποίες θα έχουν δυσμενή αποτελέσματα στην ευημερία των πολιτών.

[5] Η σχέση ανάμεσα σε νομισματική και δημοσιονομική πολιτική σε καθεστώς σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών περιγράφεται στο υπόδειγμα Mundell-Fleming. N.G Mankiw (1998)«Μακροοικονομική θεωρία» Αθήνα: Gutenberg σελ.123-128

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

2 Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δουβλίνου (1996), υπήρξε σκληρή διαπραγμάτευση σχετικά με το περιεχόμενο του Συμφώνου. Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης ήταν ιδέα του Γερμανού Υπουργού Οικονομικών Τέο Βάιγγελ. Υποστήριξε ότι χώρες με χαμηλό πληθωρισμό, όπως η Γερμανία, δύσκολα θα εγκατέλειπαν το νόμισμά τους, εάν δεν επείθεντο για τη αξιοπιστία του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος. Και αυτό θα είναι σταθερό μόνο με τον μετριασμό των ελλειμμάτων στα κράτη μέλη που θα μετάσχουν στη ζώνη του, διότι τα ελλείμματα δημιουργούν πληθωριστικές πιέσεις και υποσκάπτουν την αξιοπιστία του νομίσματος. Γι αυτό το λόγο ο Τέο Βάιγγελ επέμεινε σε αυτόματες κυρώσεις σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου του 3% του ΑΕΠ.

Από την πλευρά τους οι Γάλλοι υποστήριξαν ότι τα ελλείμματα που δημιουργούνται για την χρηματοδότηση επενδύσεων πρέπει να είναι ανεκτά, διότι προέχει η ανάπτυξη και η καταπολέμηση της ανεργίας. Απέκρουαν τις αυτόματες κυρώσεις και πρότειναν η σχετική απόφαση να λαμβάνεται από ένα πολιτικό όργανο που θα έκρινε κατά περίπτωση. Αυτό που αποφασίστηκε τελικά ήταν η υιοθέτηση των γαλλικών θέσεων, όπου οι κυρώσεις θα αποφασίζονται από ένα πολιτικό όργανο, το Ecofin, και η διαδικασία επιβολής προστίμου μετριάσθηκε.

Η προσθήκη των Γάλλων της λέξης Ανάπτυξη στο Σύμφωνο Σταθερότητας, μάλλον συμβολικό χαρακτήρα έχει, θέλοντας να υποδηλώσει τη θέληση του Γάλλου Προέδρου ότι πρέπει να δοθεί έμφαση στις επενδύσεις για να περιοριστεί η μάστιγα της ανεργίας. Η διαρκής όμως και αυστηρή δημοσιονομική πειθαρχία που επιβάλλει το Σύμφωνο, μας πείθει ότι πρόκειται για μία πλήρη επικράτηση του γερμανικού μοντέλου της νομισματικής και δημοσιονομικής σταθερότητας και της άποψης της Bundesbank ότι μοναδική επιλογή είναι η ανάπτυξη σε συνθήκες δημοσιονομικής εξυγίανσης και αντιπληθωριστικού περιβάλλοντος[6].

2.1 Το θεσμικό πλαίσιο

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Stability and Growth Pact- SGP), το οποίο συμπληρώνει, επιταχύνει και διασαφηνίζει τις διατάξεις της Συνθήκης για την ΕΕ που αφορούν την εποπτεία και τον συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών μελών, περιέχει προληπτικές και αποτρεπτικές διατάξεις και αποτελείται από το Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 17ης Ιουνίου 1997[7] για το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και δύο Κανονισμούς[8]. Το ΣΣΑ μαζί με την Συνθήκη για την ΕΕ συνιστούν το πλαίσιο δημοσιονομικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το ΣΣΑ αποτελεί πολιτική δέσμευση των εμπλεκομένων μερών. Τα κράτη μέλη δεσμεύονται να τηρούν το *μεσοπρόθεσμο στόχο* για μία ισοσκελισμένη ή πλεονασματική δημοσιονομική κατάσταση("close to balance or in a surplus"), όπως προβλέπεται στα εθνικά προγράμματα σταθερότητας και σύγκλισης. Η προσήλωση στο μεσοπρόθεσμο στόχο, θεωρείται σύμφωνα με το ΣΣΑ, «*ότι θα επιτρέπει σε όλα τα κράτη μέλη να αντιμετωπίζουν τις συνήθεις κυκλικές διακυμάνσεις διατηρώντας ταυτόχρονα το*

[6] Για μία εκτενή αναφορά σχετικά με την πορεία προς το ΣΣΑ βλέπε Γ. Κασκαρέλης (2008) «Η πορεία για την Οικονομική, Νομισματική και Πολιτική Ένωση της Ευρώπης» ΙΝΕ- ΟΤΟΕ

[7] Επίσημη Εφημερίδα αριθ. C 236 της 02/08/1997

[8] Αναλυτικά παρουσιάζονται στο Παράρτημα Α το περιεχόμενο των Κανονισμών καθώς επίσης και η μετέπειτα αναθεώρησή τους.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

δημοσιονομικό έλλειμμα εντός της τιμής αναφοράς του 3% του ΑΕΠ». Η εφαρμογή του Συμφώνου γίνεται με δυο διακριτές διαδικασίες, μία προληπτικού χαρακτήρα και μία αποτρεπτικού.

Ο Κανονισμός 1466/97, γνωστός και ως «**προληπτικό σκέλος**» (preventive arm) του ΣΣΑ, διευκρινίζει τις διαδικασίες που πρέπει να ακολουθούνται για την εφαρμογή της εποπτείας του Συμφώνου όπως προβλέπεται από τα άρθρο 99 της Συνθήκης της ΕΕ. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η διαδικασία κατάρτισης και εν συνεχεία παρακολούθησης Προγραμμάτων Σταθερότητας για τα μετέχοντα στο κοινό νόμισμα κράτη μέλη και Σύγκλισης για τα κράτη που δεν συμμετέχουν. Τα Προγράμματα περιλαμβάνουν το τρέχον έτος καθώς και τα επόμενα τρία έτη. Ο κανονισμός περιέχει τα κριτήρια βάσει των οποίων οφείλουν να συντάσσονται τα εν λόγω προγράμματα, τις διαδικασίες υποβολής τους από τα μέλη, εξέτασης και περαιτέρω παρακολούθησης τους από το Συμβούλιο και την Επιτροπή[9].

Ο Κανονισμός 1467/97, γνωστός και ως «**διορθωτικό σκέλος**» (corrective arm), διευκρινίζει τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος που περιγράφει το άρθρο 104 της Συνθήκης της ΕΕ. Ως υπερβάλλοντα ελλείμματα θεωρούνται εκείνα που υπερβαίνουν το όριο του 3%. Πρόκειται για τον λεπτομερή κανονισμό των μέτρων που πρέπει να ληφθούν από τα Όργανα της Κοινότητας, μετά από την διαπίστωση παραβίασης των προβλεπόμενων από το ΣΣΑ δημοσιονομικών περιορισμών[10]. Σε αυτόν τον Κανονισμό καθορίζονται γενικά οι χρόνοι και οι προθεσμίες, η διαδικασία επιβολής ποινών, καθώς και η περίπτωση που μία χώρα εξαιρείται από τη διαδικασία[11].

Μέσα από την ανάλυση του θεσμικού του πλαισίου, το Σύμφωνο αντιπροσωπεύει μία μεικτή μορφή συντονισμού, με δεσμευτικούς κανόνες, υψηλό βαθμό συγκεντρωτισμού των δραστηριοτήτων των δρώντων παραγόντων και μηχανισμό προτάσεων. Το αποτέλεσμα οδηγεί σε υψηλό βαθμό οικονομικής ολοκλήρωσης[12]. Ο συνδυασμός όλων αυτών των παραγόντων όμως, οδήγησε πολλές χώρες σε παραβίαση του και εν συνεχεία στην αναθεώρηση του το 2005.

2.2 Η Παραβίαση του Συμφώνου

Η εφαρμογή του Συμφώνου δεν συνοδεύτηκε από τα αναμενόμενα αποτελέσματα και προσδοκώμενα οφέλη. Επρόκειτο για ένα κοινωφελές και πάντως υλοποιήσιμο κατά τις γραφές μέσον επιδίωξης «*υγιών δημοσίων οικονομικών*» για την επίτευξη μίας βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης που δημιουργεί απασχόληση. Πάρα ταύτα, η προσπάθεια «*προσήλωσης στον μεσοπρόθεσμο στόχο μίας ισοσκελισμένης ή πλεονασματικής δημοσιονομικής κατάστασης*»[13], αντιμετώπισε πολλές δυσχέρειες. Δεδομένου των δυσκολιών που άρχισαν να αντιμετωπίζουν ορισμένα κράτη μέλη όσον αφορά την επίτευξη των δημοσιονομικών τους στόχων, αλλά και των ανησυχητικών μηνυμάτων που αφορούσαν, inter alia, στην αργή και ενίοτε ανεπαρκή αντιμετώπιση του δημοσίου χρέους(πχ Ελλάδα. Ιταλία), το 2002 έγιναν συζητήσεις γύρω από το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης. Το ΣΣΑ που αρχικά είχε παρουσιαστεί ως ένας

[9] Για λεπτομέρειες βλέπε Ι. Βαβούρας (2005) «Οικονομική Πολιτική» Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση σελ 555-557
[10] Για λεπτομέρειες βλέπε Ι. Βαβούρας (2005) «Οικονομική Πολιτική» Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση σελ 557-560.
[11] Σχετικά με τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος βλέπε Παράρτημα Α (Κανονισμός 1467/97)
[12] Θ. Σακελαρρόπουλος (2004) «Συμμετοχικές διαδικασίες και Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο: Η ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού», Αθήνα: Ίσταμε σελ. 58-65
[13] Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2002:18) με αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται πέρα από τον διακηρυγμένο στόχο της δημοσιονομικής εξυγίανσης, η δημιουργία των απαραίτητων περιθωρίων για την δυνατότητα άσκησης αντικυκλικής δράσης.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

απαραίτητος μηχανισμός συντονισμού των δημοσιονομικών πολιτικών των κρατών της Ευρωζώνης επικρίνεται και δέχεται το πρώτο πλήγμα από τις χώρες που ουσιαστικά το δημιούργησαν, τη Γερμανία και τη Γαλλία.

Η παραβίαση του ήταν (και είναι) αναπόφευκτη λόγω της λειτουργίας των αυτόματων σταθεροποιητών και της ανάγκης για δημοσιονομικές δαπάνες και επενδύσεις. Οι επικριτές του βρήκαν την ευκαιρία να επανέλθουν προτείνοντας τη ριζική αλλαγή του, έως και την κατάργηση του. Η Επιτροπή και η επίσημη θέση των χωρών μελών συνέκλιναν ως προς την αναγνώριση της ανελαστικότητας που χαρακτήριζε την εφαρμογή του Συμφώνου. Η λανθασμένη και μη δυναμική συλλογιστική, τα λάθη και οι παραλείψεις καθώς και οι κακές οικονομικές συνθήκες, οδήγησαν στην παραβίαση και στην κρίση του Συμφώνου και έτσι άνοιξε ο δρόμος για την μεταρρύθμισή του.

2.3 Η αναθεώρηση: Τι διορθώθηκε

Τον Μάρτιο του 2005 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ήρθε σε συμφωνία για την τροποποίηση του ΣΣΣ με τίτλο «Improving the Operation of the Stability and Growth Pact».Οι Κανονισμοί 1055/2005 και 1056/2005 τροποποίησαν το Σύμφωνο Σταθερότητας[14].

Όσον αφορά τον «**προληπτικό βραχίονα**» του ΣΣΑ οι κύριες αλλαγές ήταν οι εξής: Οι χώρες μέλη που έχουν χαμηλούς λόγους δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ, επιτρέπεται να έχουν μέσο έλλειμμα προϋπολογισμού μέχρι 1% κατά τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου. Οι υπόλοιπες χώρες πρέπει να έχουν μηδενικό μέσο έλλειμμα. Επίσης οι χώρες που δεν έχουν επιτύχει ακόμη τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο, πρέπει να επιδιώκουν μία ετήσια βελτίωση του ΑΕΠ κατ 0.5% σε πρόσφορες περιόδους. Τέλος, οι οικονομικές αρχές των χωρών μπορούν να επικαλεστούν την «ύπαρξη ειδικών οικονομικών συνθηκών», για να δικαιολογήσουν διογκωμένα ελλείμματα προϋπολογισμών, τα οποία υπερβαίνουν το όριο του 3%.

Ο «**διορθωτικό βραχίονας**» του ΣΣΑ περιέχει τις εξής τροποποιήσεις: Αρχικά, τα ελλείμματα των προϋπολογισμών των χωρών μελών μπορούν να υπερβούν το όριο του 3% του ΑΕΠ, όταν ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ είναι αρνητικός ή όταν οι χώρες διέρχονται παρατεταμένη περίοδο πού χαμηλών ρυθμών οικονομική ανάπτυξης που δεν συνάδουν με τις αναπτυξιακές δυνατότητες και προοπτικές τους. Επίσης οι χώρες μέλη με υψηλά ελλείμματα αλλά με χαμηλά επίπεδα δημοσίου χρέους θα έχουν σχετικά μεγαλύτερο χρονικό διάστημα για την προσαρμογή των δημοσιονομικών τους μεγεθών, ενώ αντίθετα χώρες με υψηλό έλλειμμα και χρέος θα έχουν σχετικά μικρότερο διάστημα. Τέλος ζητείται από τα κράτη που βρίσκονται σε κατάσταση υπερβολικού ελλείμματος να επιδείξουν μία ετήσια δημοσιονομική προσπάθεια τουλάχιστον 0.5% του ΑΕΠ με διαρθρωτικά μέτρα(σε όρους κυκλικά διορθωμένου προϋπολογισμού).

2.4 Σχολιασμός της μεταρρύθμισης

Το νέο Σύμφωνο κράτησε την ίδια οικονομική λογική με το παλιό. Οι βασικοί δημοσιονομικοί κανόνες του ορίου του 3% και του 60% του ΑΕΠ όσον αφορά το έλλειμμα και το χρέος αντίστοιχα, διατηρήθηκαν ως έχουν. Οι αλλαγές οι οποίες έγιναν αν και στην σωστή κατεύθυνση, υπόκεινται όλες στο κριτήριο του ελλείμματος. Για

[14] Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε P. De Grauwe (2005) « Τα Οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης»,6η Διεθνής Έκδοση Αθήνα: Παπαζήση σελ 392-393, Ν. Μούσης (2008) « Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική», 12η Αναθεωρημένη Έκδοση, Αθήνα: Παπαζήση σελ 135-140

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

παράδειγμα στο ζήτημα της συμμετρίας αναφέρεται ότι σε «πρόσφορες περιόδους» πρέπει να πραγματοποιείται μεγαλύτερη προσπάθεια προσαρμογής, δεν τίθεται όμως κανενός είδους αριθμητικοί περιορισμοί (M.Buti 2006).

Η κύρια αλλαγή που συντελέστηκε είναι η μετακίνηση του βάρους προς τον μεσοπρόθεσμο στόχο του υποστηρίξιμου χρέους. Σ΄ αυτή τη λογική έχουν προστεθεί τα κριτήρια που ανέχονται αποκλίσεις από το όριο του 3% όταν πρόκειται για ένα πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων ή μία αλλαγή στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Αυτό δείχνει την κατανόηση της ανάγκης να μην ποινικοποιούνται οι δαπάνες για την αναγκαία δημόσια επένδυση.

Μία άλλη αλλαγή είναι ο υπολογισμός του ελλείμματος θα γίνεται με βάση το δομικό έλλειμμα, δηλαδή εκείνο το έλλειμμα διορθωμένο από την επιρροή του κύκλου. Αυτό θα επιτρέψει στους αυτόματους σταθεροποιητές να λειτουργήσουν πλήρως και να ανακουφίσουν την οικονομία σε περίπτωση ύφεσης. Επίσης το εύρος των νέων κριτηρίων αφήνει περιθώρια για διακριτικότερη μεταχείριση των κρατών μελών, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες τους.

Η αίσθηση που αφήνει το νέο ΣΣΑ είναι ότι λαμβάνει υπόψη την ποικιλομορφία των κρατών μελών. Όμως το σύστημα των κανόνων που βρίσκονται στη βάση των προβλημάτων δεν έχει αλλάξει. Η κύρια κριτική προς το τροποποιημένο ΣΣΑ είναι ότι η χαλάρωση των κριτηρίων και η αύξηση του χώρου για συζήτηση και διαπραγμάτευση το κατέστησε πρακτικά ανεφάρμοστο. Ο Economist αναφέρει στην 26η έκδοση του Μαρτίου ότι «*οι κανόνες έχουν χαλαρώσει τόσο πολύ, ώστε να μην έχουν πλέον κανένα νόημα*». Οι κεντρικές τράπεζες ήταν επίσης επικριτικές: Ο Mervyn King, διοικητής της Τράπεζας της Αγγλίας τόνισε ότι οι πρόεδροι των ευρωπαϊκών κεντρικών τραπεζών «*φοβήθηκαν*» από την απόφαση, ενώ η ΕΚΤ εξέφρασε την μεγάλη ανησυχία της για το θέμα (Feldstein 2005).

Στόχος της παρούσας ενότητας ήταν η ανάλυση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης όπως και της πολυσυζητημένης αναθεώρησης τον Μάρτιο του 2005. Από την υιοθέτησή του δέχθηκε έντονη κριτική ως προς την αυστηρότητα και την πειθαρχία που απαιτούσε, μη λαμβάνοντας υπόψη τις εκάστοτε οικονομικές συγκυρίες και τα προβλήματα που επικρατούσαν στα κράτη μέλη. Η αναθεώρηση του προτάθηκε προκειμένου να αποκτήσει μεγαλύτερη ευελιξία και οι διατάξεις του να συνεκτιμούν επαρκώς το μέγεθος του δημοσίου χρέους κατά την αξιολόγηση της δημοσιονομικής κατάστασης των χωρών μελών. Τα προβλήματα όμως και οι αρνητικές κριτικές δεν άργησαν να έρθουν, αφού ουσιαστικά ο σκληρός πυρήνας του ορίου του δημοσιονομικού ελλείμματος και δημοσίου χρέους παραμένει ο ίδιος.

Συχνά δημιουργείται το ερώτημα αν η ύπαρξη του είναι αναγκαία. Είναι γεγονός ότι η δημοσιονομική σταθερότητα είναι πολύ σημαντική και είναι σίγουρο ότι τα υψηλά χρέη και ελλείμματα στην Ευρώπη απαιτούσαν διόρθωση στην πορεία προς το κοινό νόμισμα. Η συνεισφορά του ΣΣΑ είναι και ίσως συνεχίσει να είναι καθοριστική. Το θέμα είναι με ποιο κόστος. Μήπως η ύπαρξη των περιορισμών/ κριτηρίων του Συμφώνου αρχίζει να είναι αναποτελεσματική; Το ερώτημα αυτό αποτέλεσε θέμα συζήτησης σε πολλούς οικονομικούς και πολιτικούς κύκλους και θα εξεταστεί στην ενότητα που ακολουθεί.

3 Κριτική του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Το οικονομικό καθεστώς που «έδωσε» η ΟΝΕ στην Ευρωζώνη συνδυάζει την ύπαρξη κοινού νομίσματος και επιμέρους αυτόνομες δημοσιονομικές πολιτικές. Το κοινό νόμισμα συνεπάγεται μοναδική τιμή συναλλάγματος[15] και κεντρικά καθοριζόμενη νομισματική πολιτική. Οι επιμέρους δημοσιονομικές πολιτικές οφείλουν βάσει της Συνθήκης να κινούνται εντός των ορίων που θέτει το ΣΣΑ. Όταν επομένως τα κράτη βρεθούν απέναντι σε σοκ έχουν στην διάθεσή τους μόνο το δημοσιονομικό εργαλείο εντός των ορίων που επιτρέπει το Σύμφωνο. Ο συνδυασμός αυτός παρουσιάζει μία σειρά από προβλήματα, θεωρητικά αλλά και πρακτικά.

Αυτό που έχει σημασία από πλευράς οικονομικής πολιτικής είναι ότι το Σύμφωνο προσπαθεί να εισαγάγει μεγαλύτερο βαθμό συντονισμού των εθνικών πολιτικών, αφαιρώντας συγχρόνως βαθμούς ελευθερίας σε εθνικό επίπεδο. Το ΣΣΑ θεωρεί ότι η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να είναι πλήρως εναρμονισμένη με τους στόχους του Συμφώνου και τις συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου. Είναι εύγλωττο αυτό που ο Κώδικας Συμπεριφοράς αναφέρει στην εισαγωγή του:

«*….national budgetary rules should be complementary to the SGP. Without prejudice to the balance between national and Community competences, their implementation could be discussed at European level in the context of the Stability and Convergence Programmes. In the same vein, governance arrangements at national level should complement the EU framework*».

Η προσέγγιση αυτή στα δημοσιονομικά θέματα είναι αυτή που προκάλεσε έντονες συζητήσεις σχετικά με την αναγκαιότητα και την αποτελεσματικότητα της επιβολής δημοσιονομικών κανόνων.

3.1 Η επιχειρηματολογία «κατά» των δημοσιονομικών περιορισμών

Ένα πολύ σημαντικό επιχείρημα κατά του ΣΣΑ είναι ότι αποδυναμώνει το ρόλο της δημοσιονομικής πολιτικής. Η άποψη αυτή εκφράσθηκε κυρίως από τον De Grauwe(2005). Η κύρια αιτία αποδυνάμωσης είναι η έλλειψη ευελιξίας στον προϋπολογισμό να λειτουργήσει ως αυτόματος σταθεροποιητής σε περιόδους ύφεσης. Η κατάσταση αυτή θα δημιουργήσει εντάσεις τόσο στις εθνικές κυβερνήσεις όσο και στα ευρωπαϊκά όργανα. Η ένταση αυτή θα υφίσταται σε δύο επίπεδα:

Σε πρώτο επίπεδο, καθώς οι χώρες δεν θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν τους προϋπολογισμούς τους ως αυτόματους σταθεροποιητές κατά τη διάρκεια υφέσεων[16], θα αυξήσουν τις πιέσεις προς την ΕΚΤ να χαλαρώσει τη νομισματική πολιτική. Συνεπώς, κατά ένα παράδοξο τρόπο, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης που στόχος του ήταν να προστατέψει την ΕΚΤ από πολιτικές πιέσεις, μπορεί στην ουσία να αυξήσει τον κίνδυνο τέτοιων πιέσεων.

Σε δεύτερο επίπεδο, όταν οι χώρες πλήττονται από οικονομικά προβλήματα, τα όργανα της ΕΕ θα θεωρηθεί ότι εμποδίζουν το μετριασμό των προβλημάτων των χωρών που πλήττονται από την ύφεση. Επίσης θα θεωρηθεί ότι επιβάλλουν πρόστιμα και ποινές

[15] Τιμή συναλλάγματος είναι η τιμή που το νόμισμα της χώρας ανταλλάσσεται με το νόμισμα μιας άλλης χώρας. Η τιμή συναλλάγματος προσδιορίζεται με βάση την προσφορά και τη ζήτηση.

[16] Για τη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών σε περιόδους ύφεσης γίνεται αναφορά σε προηγούμενη ενότητα.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

σε χώρες που αγωνίζονται να αντιμετωπίσουν τα οικονομικά τους προβλήματα. Για παράδειγμα αν μία κυβέρνηση έχει έλλειμμα κοντά στο 3% και αντιμετωπίζει ένα ισχυρό αρνητικό οικονομικό σοκ, θα πρέπει να προχωρήσει σε επεκτατική δημοσιονομική πολιτική[17], κάτι που θα έχει ως αποτέλεσμα την υπέρβαση του ορίου του 3% και την επιβολή προστίμου. Σε μία τέτοια περίπτωση το ΣΣΑ δένει τα χέρια των κυβερνήσεων αφού τις αναγκάζει να ασκήσουν περιοριστική δημοσιονομική πολιτική[18]. Όλα αυτά δεν προάγουν τον ενθουσιασμό για ευρωπαϊκή ενοποίηση αλλά αντίθετα εντείνουν τον ευρωσκεπτικισμό.

Ένα άλλο θέμα που έχει σημασία είναι ότι το Σύμφωνο δεν παρέχει κίνητρα για «καλή συμπεριφορά» σε περιόδους άνθησης. Σύμφωνα με τον Bean(1998) « the SGP is only sticks and no carrots». Οι χώρες που διατηρούν υπερβολικά ελλείμματα και χρέη πληρώνουν πρόστιμα όταν παραβιάζουν τα αντίστοιχα όρια αναφοράς. Αντίθετα χώρες που βρίσκονται σε σταθερή κατάσταση με ισοσκελισμένους ή πλεονασματικούς προϋπολογισμούς δεν ανταμείβονται γι' αυτή τη συμπεριφορά. Σύμφωνα με τον Bean η επιβράβευση της καλής δημοσιονομικής συμπεριφοράς σε κατάσταση άνθησης της οικονομίας, εκτός από την τιμωρία της κακής συμπεριφοράς, θα είχε σίγουρα μεγαλύτερο νόημα.

Παρατηρείται επομένως ότι το Σύμφωνο λειτουργεί ασυμμετρικά(Orban-Szapary 2004), διότι δεν παρέχει κανένα κίνητρο στα κράτη να ακολουθήσουν αντικυκλική πολιτική[19] και να δημιουργήσουν πλεονάσματα στον προϋπολογισμό τους. Το ζήτημα αυτό έχει να κάνει με δύο επιχειρήματα. Πρώτον, για τις χώρες που δεν έχουν φτάσει ακόμη σε ισοσκελισμένη ή πλεονασματική κατάσταση του προϋπολογισμού τους, προκειμένου να μειώσουν το έλλειμμα, θα ακολουθήσουν προκυκλικές πολιτικές[20] σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Το ίδιο θα συμβεί και στις χώρες που δεν έχουν ενταχθεί ακόμη στη ζώνη του ευρώ, οι οποίες πρέπει να ικανοποιήσουν το κριτήριο της Συνθήκης σε ονομαστικούς και όχι σε κυκλικά προσαρμοσμένους όρους. Δεύτερον, όπως ειπώθηκε ως άνω, το ΣΣΑ ορίζει ένα ανώτατο όριο για το έλλειμμα χωρίς να αναφέρεται στα πλεονάσματα, με αποτέλεσμα να μη δίνει κίνητρα για μείωση του ελλείμματος.

Ακόμη ένα μειονέκτημα του ΣΣΑ είναι η έλλειψη αξιοπιστίας(Saraceno-Veroni 2005, Buti et al 2002) από την πλευρά της επιβολής των προστίμων. Τα πρόστιμα μπορεί να είναι σκληρά, αλλά τις περισσότερες φορές δεν επιβάλλονται. Άλλωστε η επιβολή τους γίνεται από το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών, με ειδική πλειοψηφία. Το γεγονός ότι ο ελεγχόμενος βρίσκεται στην ίδια «λέσχη» με τον ελέγχοντα, ενώ μάλιστα οι ρόλοι μπορούν να εναλλάσσονται στο χρόνο, σημαίνει ότι υπάρχουν περιθώρια για συνεννοήσεις, συνήθως παρασκηνιακές, που οδηγούν στην άμβλυνση των κανόνων. Επομένως εκείνοι που κρίνουν και αποφασίζουν την επιβολή προστίμων, είναι

[17] Αύξηση των δαπανών (G) και μείωση των φόρων (T)

[18] Αύξηση των φόρων (T) και μείωση των δαπανών(G)

[19] Η αντικυκλική δημοσιονομική πολιτική εφαρμόζεται στις διάφορες φάσεις του κύκλου. Για παράδειγμα στην κάθοδο όταν πέφτει η ζήτηση, η παραγωγή, η απασχόληση και αυξάνεται η ανεργία τότε θα εφαρμοστεί επεκτατική δημοσιονομική πολιτική(αύξηση G και μείωση T) για να τονωθούν τα παραπάνω. Το αντίθετο θα συμβεί στη φάση της ανόδου όπου υπάρχει υπερθέρμανση και πληθωρισμός Η αντικυκλική πολιτική ασκείται, δηλαδή, μέσα στον κύκλο.

[20] Η προκυκλική πολιτική ασκείται για να αποφευχθεί η είσοδος της οικονομίας στη φάση ενός κύκλου. Ασκείται κυρίως γιατί έχουν παρατηρηθεί διάφορες σχέσεις μεταξύ οικονομικών μεγεθών. Για παράδειγμα, μπορεί να έχει παρατηρηθεί ότι σε μία οικονομία όταν μειώνονται οι εξαγωγές, αυτό θα οδηγήσει μετά από 5 μήνες σε απολύσεις και ανεργία. Όταν, λοιπόν, μία κυβέρνηση παρατηρήσει αυτό το φαινόμενο ασκεί προκυκλική επεκτατική δημοσιονομική πολιτική για να τονώσει την ζήτηση, την παραγωγή και την απασχόληση, πριν περάσουν 5 μήνες και εισέλθει στη φάση της καθόδου.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

εκπρόσωποι χωρών μελών, οι οποίοι ενδέχεται να βρεθούν την επόμενη φορά στην ίδια αμυντική θέση με τους κρινόμενους. Σε κάθε περίπτωση η πολιτική διαδικασία δεν φαίνεται να διασφαλίζει την αμερόληπτη και πλήρη εφαρμογή των κανόνων, τουλάχιστον στην έκταση που θα το έκανε ένα ανεξάρτητο όργανο. Αυτό ισχύει πολύ περισσότερο για τον κανόνα για ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς, δεδομένου ότι τίθεται ως πολιτική δέσμευση χωρίς ποινές σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Με την αναθεώρηση του 2005, έγιναν ορισμένες τροποποιήσεις στο ΣΣΑ που είχαν ως στόχο την μεγαλύτερη ευελιξία, όμως συνεχίζει να δέχεται επικρίσεις διότι σημαντικά προβλήματα σχετικά με τα κριτήρια του ελλείμματος και του χρέους παραμένουν. Η αυθαιρεσία που υπάρχει στα κριτήρια δημιουργεί αβεβαιότητα σχετικά με την εφαρμογή των ποινών και είναι βέβαιο ότι θα εγείρει δύσκολες διαπραγματεύσεις με κάθε χώρα ξεχωριστά. Το ενδεχόμενο για την αυθαιρεσία των κριτηρίων βασίζεται στην ανάλυση που έκαναν οι Mathieu-Sterdyniak (2003).

Το ποσοστό του 3%, το οποίο χρησιμοποιείται ως ανώτατο όριο για τα ελλείμματα των προϋπολογισμών δεν έχει καμία επιστημονική βάση και χαρακτηρίζεται ως αυθαίρετο[21]. Το ανώτατο όριο του 3% δεν έχει κάποιο οικονομικό υπόβαθρο. Ένα έλλειμμα του 3% του ΑΕΠ θα σταθεροποιούσε το επίπεδο χρέους στο 60% του ΑΕΠ με ονομαστικό ρυθμό μεγέθυνσης της τάξης του 5%(με βάση την εξίσωση d=gb). Όμως η τιμή αναφοράς θα έπρεπε να εφαρμοστεί σε ένα κυκλικά προσαρμοσμένο ισοζύγιο. Επίσης το 3% θα ήταν κοντά στο μερίδιο της δημόσιας επένδυσης του ΑΕΠ της ΕΕ. Και σε αυτή την περίπτωση θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε κυκλικά προσαρμοσμένα ελλείμματα[22]. Όμως, το επίπεδο του ελλείμματος θα έπρεπε να συγκριθεί με το επίπεδο της δημόσιας επένδυσης, έτσι ώστε μία χώρα που εφαρμόζει προγράμματα επενδύσεων να μπορεί να έχει υψηλότερο έλλειμμα. Όπως αναφέρθηκε, αν μία χώρα υποστεί κάποιο αρνητικό σοκ και εισέλθει σε περίοδο ύφεσης, ίσως χρειαστεί έλλειμμα πάνω από 3% για να αντισταθμίσει τη μείωση της ζήτησης. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει, a priori, αύξηση του πληθωρισμού. Ένα τέτοιο έλλειμμα θα μπορούσε να ωφελήσει τις άλλες χώρες, διότι θα αποτρέψει την πτώση της ζήτησης, η οποία σε αντίθετη περίπτωση θα μπορούσε να προκαλέσει αρνητικές επιδράσεις. Η δημοσιονομική πολιτική που απαιτείται για να σταθεροποιηθεί το επίπεδο της εγχώριας ζήτησης και να διατηρηθεί ο πληθωρισμός σε χαμηλά επίπεδα, θα πρέπει να επιτρέπει στις χώρες που βρίσκονται σε δυσχερή κατάσταση να έχουν δημοσιονομικά ελλείμματα, ενώ χώρες που βρίσκονται σε καλύτερη κυκλική θέση να έχουν δημοσιονομικά πλεονάσματα.

Όμως και η υποχρέωση των χωρών να ισοσκελίζουν κατά μέσο όρο τους προϋπολογισμούς τους δεν βασίζεται σε σοβαρή οικονομική ανάλυση, διότι αποθαρρύνει τη δημόσια επένδυση (De Grauwe 2005,Buti et al 2002). Διατηρώντας κατά μέσο όρο ισοσκελισμένους ή πλεονασματικούς προϋπολογισμούς, οι χώρες θα έχουν μεγαλύτερη ευελιξία σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Αυτή η έμμεση υποχρέωση οδηγεί σε πλήρη εξάλειψη του δημοσίου χρέους στη μακροχρόνια περίοδο. Πολλές κυβερνήσεις πραγματοποιούν επενδύσεις στις υποδομές και στη δημιουργία ανθρώπινου κεφαλαίου, μεταφέροντας την κάλυψη κόστους ενός μέρους των επενδύσεων στις μελλοντικές

[21] Χαρακτηριστική είναι η δήλωση του R. Pronti, ο οποίος χαρακτηρίζει τον κανόνα ως «ανόητο» στην συνέντευξή του στη Le Monde(2002). Επίσης οι Allsopp –Artis(2003) χαρακτηρίζουν το κριτήριο του ελλείμματος 3% του ΑΕΠ του ΣΣΑ ως «ατύχημα της ιστορίας».

[22] Είναι ελλείμματα που θα είχαν οι κυβερνήσεις εάν το προϊόν βρισκόταν στο φυσικό του επίπεδο. Ένα έλλειμμα είναι κυκλικό αν παρατηρείται προσωρινή αύξηση της ανεργίας. Εάν το επίπεδο της ανεργίας δεν επανέλθει στο πρότερό της επίπεδο, τότε το έλλειμμα είναι δομικό.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

γενιές, οι οποίες θα καρπωθούν και τα οφέλη που θα προκύψουν. Η δημιουργία χρέους εξυπηρετεί αυτή τη λογική. Για να διατηρήσει μία χώρα τον προϋπολογισμό της ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό, θα πρέπει οι δαπάνες κεφαλαίου να χρηματοδοτούνται από τα τρέχοντα έσοδα. Δηλαδή δεν είναι εφικτός ο επιμερισμός του κόστους στις μελλοντικές γενιές. Το γεγονός αυτό αποτελεί ισχυρό αντικίνητρο για την ανάληψη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, που είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε περιόδους σταθεροποίησης. Ο περιορισμός των επενδύσεων μειώνει την οικονομική ευημερία. Είναι βέβαια γεγονός ότι πολλές είναι οι κυβερνήσεις και οι επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της χρεοκοπίας, όμως το γεγονός αυτό δεν δικαιολογεί την γενική απαγόρευση και τιμωρία όλων.

Γι' αυτό το λόγο το 2005, δόθηκε η δυνατότητα υπέρβασης του ορίου του 3% σε περίπτωση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, με την προϋπόθεση βελτίωσης της μελλοντικής δημοσιονομικής κατάστασης και σωστής διαχείρισης του δημοσίου χρέους στο μέλλον.

Έχει υποστηριχθεί από τους Buti et al(2002) ότι το ΣΣΑ παραβλέπει τη συνολική δημοσιονομική κατάσταση. Το Σύμφωνο προβλέπει ότι κάθε χώρα είναι υπεύθυνη για την άσκηση της δημοσιονομικής της πολιτικής. Ωστόσο οι εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές στο σύνολό τους, ενδέχεται να μην οδηγήσουν σε ένα βέλτιστο επίπεδο δημοσιονομικής πολιτικής στην ευρωζώνη. Είναι επομένως δυνατόν οι δημοσιονομικές πολιτικές που ακολουθούνται στο σύνολό τους να χειροτερεύουν την οικονομική κατάσταση χωρίς όμως να παραβιάζονται οι κανόνες του Συμφώνου. Για παράδειγμα, εάν πολλές χώρες στραφούν από την πλεονασματική στην ισοσκελισμένη δημοσιονομική κατάσταση, αυτό θα σημαίνει μία υπερ- επεκτατική δημοσιονομική στάση, η οποία όμως δεν ξεφεύγει από τα όρια του ΣΣΑ. Αντιθέτως, η ύπαρξη των κριτηρίων που προβλέπει το ΣΣΑ είναι δυνατόν να μη μπορεί να αντιμετωπίσει μία μεγάλη οικονομική ύφεση και να χρειάζεται μεγαλύτερος και στενότερος συντονισμός.

Τέλος, μία άλλη επίκριση σχετικά με την εφαρμογή του ΣΣΑ είναι ότι η μέχρι τώρα προσέγγιση δίνει έμφαση στα ελλείμματα παραβλέποντας τις δομικές μεταρρυθμίσεις(Buti et al 2002). Το επιχείρημα αυτό έχει διαφορετικές διαστάσεις.

Αρχικά, το όριο του 3% του ΑΕΠ στα ελλείμματα, υποχρεώνει ορισμένες κυβερνήσεις να καταφύγουν στην λογική της «*δημιουργικής λογιστικής στον προϋπολογισμό*[23]» ή σε καθαρές τροποποιήσεις των αναφερομένων στοιχείων, προκειμένου τα ελλείμματα να εμφανίζονται μικρότερα από το 3% του ΑΕΠ(De Grauwe 2005). Μία συνηθισμένη πρακτική δημιουργικής λογιστικής είναι η πώληση περιουσιακών κυβερνητικών στοιχείων και η άμεση μίσθωσή τους[24]. Βέβαια οι τεχνικές αυτές μπορεί να περιορίζουν το έλλειμμα του τρέχοντος προϋπολογισμού, αλλά επιβαρύνουν τους μελλοντικούς κρατικούς προϋπολογισμούς.

Στο σημείο αυτό προκύπτει το θέμα της διαφάνειας αλλά και της αξιοπιστίας των στατιστικών στοιχείων που αφορούν τους κανόνες του ΣΣΑ[25]. Έχουν δημιουργηθεί προβλήματα που σχετίζονται με τη ευκρίνεια των εθνικολογιστικών κανόνων που χρησιμοποιούνται, και ένα σημείο αντιπαράθεσης στο θέμα αυτό είναι η χρήση

[23] Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Ελλάδας.

[24] Με αυτόν τον τρόπο, οι κυβερνήσεις μπορούν να αναφέρουν τα έσοδα από τις πωλήσεις των περιουσιακών στοιχείων ως τρέχοντα έσοδα του προϋπολογισμού και να αποκρύπτουν τις μελλοντικές δαπάνες που θα δημιουργήσει η μίσθωση αυτών των περιουσιακών στοιχείων.

[25] Για μία ενδελεχή ανάλυση βλέπε L.G.Mora-J.N.Martins(2007)

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

στοιχείων σε λογιστική και όχι ταμειακή[26] βάση. Η πολιτική αυτή που ακολουθείται κατά καιρούς από πολλές κυβερνήσεις, έχει οδηγήσει αρκετές χώρες(μεταξύ των οποίων και την Ελλάδα) σε καθεστώς δημοσιονομικής επιτήρησης στα πλαίσια της ΔΥΕ, δεδομένου ότι τα στοιχεία που υποβάλλουν στα όργανα της ΕΕ συνεχώς αναθεωρούνται προς τα πάνω.

Δεύτερον, το ΣΣΑ δε λαμβάνει υπόψη το κρυφό δημόσιο χρέος, καθώς και τις έκτακτες υποχρεώσεις του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος. Με αυτό τον τρόπο συμπεριφέρεται ισότιμα στις χώρες με διαφορετικά επίπεδα χρέους και μακροπρόθεσμων οικονομικών πολιτικών. Αυτό συντείνει στο γεγονός ότι το Σύμφωνο ίσως να είναι αρκετά απαιτητικό απέναντι σε χώρες που βρίσκονται σε «υγιή» δημοσιονομική κατάσταση.

Τέλος, το ΣΣΑ, δίνοντας έμφαση στον βραχυπρόθεσμο περιορισμό του ελλείμματος ίσως να εμποδίζει τις χώρες στην ανάληψη πολιτικών, όπως η αναμόρφωση του συστήματος συντάξεων, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στη σταθεροποίηση στην βραχυχρόνια και μακροχρόνια περίοδο.

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι το δημοσιονομικό πλαίσιο της Συνθήκης του Μάαστριχτ και του ΣΣΑ έπαιξε ένα σημαντικό ρόλο στην δημοσιονομική προσαρμογή όλων των οικονομιών της ευρωζώνης. Παρόλα αυτά οι επικρίσεις δεν άργησαν να έρθουν, λίγα χρόνια μετά την υιοθέτηση του, και να οδηγήσουν στη αναθεώρησή του το 2005 με στόχο τη μεγαλύτερη ευελιξία του.

Τα προβλήματα όμως συνεχίζουν να υπάρχουν. Οι διάφορες οικονομικές εξελίξεις φέρνουν συνεχώς στην επιφάνεια τις βασικές αδυναμίες του πλαισίου, όπως αναλύθηκαν παραπάνω, οι οποίες αν δεν αντιμετωπιστούν μπορεί να οδηγήσουν σε περαιτέρω προβληματικές καταστάσεις και να υποσκάψουν ακόμη περισσότερο τη αξιοπιστία του. Απαιτούνται αλλαγές και τροποποιήσεις έτσι ώστε να γίνει σαφές σε όλους, παράγοντες της αγοράς και κυβερνήσεις ποιοι ακριβώς είναι οι κανόνες του παιχνιδιού.

[26] Σύμφωνα με τη λογιστική βάση οι δαπάνες θα εγγράφονται στο έλλειμμα τη στιγμή που παραδίδονται πλήρως, ενώ οι προκαταβολές και οι ενδιάμεσες πληρωμές θα επιβαρύνουν το δημόσιο χρέος. Όσος αφορά τη ταμειακή βάση οι δαπάνες θα επιβαρύνουν το έλλειμμα «άμα τη παραγγελία».

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

4 Προτάσεις για μεταρρύθμιση του Συμφώνου

Το θέμα της Συνθήκης και του Συμφώνου έχουν γίνει αντικείμενο όχι μόνο θεωρητικών οικονομικών συζητήσεων αλλά και έντονων πολιτικών αντιπαραθέσεων. Όλοι συντείνουν ότι το Σύμφωνο χρειάζεται αλλαγές. Η αλλαγή της Συνθήκης είναι μία πολύ δύσκολη και επίπονη διαδικασία η οποία παίρνει χρόνο και μπορεί να επιτείνει την αβεβαιότητα για το τι ακριβώς ισχύει. Γι' αυτό ίσως είναι καλύτερο να γίνουν αλλαγές που αφορούν το ΣΣΑ, το οποίο ως Κανονισμός μπορεί να αλλάξει πιο εύκολα.

Στην παρούσα ενότητα συζητούνται διάφορες προτάσεις. Κάποιες απαιτούν ριζικές αλλαγές στο πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής, ενώ άλλες αναφέρονται σε αλλαγές στους κανόνες ή σε αλλαγές όσον αφορά τις διαδικασίες.

4.1 Δημοσιονομική Ομοσπονδία

Έχουν περάσει σχεδόν 60 χρόνια από την περίφημη ομιλία του Robert Schuman(1963), όταν περιέγραφε τη δημιουργία μίας «ευρωπαϊκής ομοσπονδίας» ως τον τελικό στόχο της διαδικασίας ολοκλήρωσης που άρχιζε εκείνη την περίοδο. Ωστόσο κάτι τέτοιο μέχρι σήμερα δεν έχει επιτευχθεί παρόλη την εξέλιξη που πραγματοποιείται στους τομείς της οικονομικής και πολιτικής διαδικασίας(Alves-Afonso 2007).

Σύμφωνα με τους Mathieu-Sterdyniak(2003), ο δημοσιονομικός προϋπολογισμός αντιπροσωπεύει ένα μικρό μέρος του ΑΕΠ. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της ΕΕ ο ετήσιος προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπερβαίνει τα 133,8 δις ευρώ, ποσό το οποίο είναι μεν τεράστιο σε απόλυτους αριθμούς, αντιπροσωπεύει όμως μόνο το 1% του πλούτου που παράγουν κάθε χρόνο οι χώρες της ΕΕ[27]. Το μεγαλύτερο μέρος διατίθεται στην κοινή αγροτική πολιτική(Πίνακας Β.17)[28] και τα διαρθρωτικά ταμεία, κάτι που σημαίνει ότι δεν λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η μακροοικονομική σταθερότητα που προβλέπει ο κεντρικός προϋπολογισμός μίας ομοσπονδίας (Alves-Afonso 2007). Έτσι, ορισμένοι οικονομολόγοι[29] πρότειναν να δημιουργηθεί ένας δημοσιονομικός μηχανισμός «κυκλικών» μεταβιβάσεων[30] ανάμεσα στις χώρες. Πρότειναν δηλαδή τη δημιουργία ενός δημοσιονομικού ομοσπονδιακού συστήματος. Η νομισματική πολιτική θα είναι υπεύθυνη για την σταθεροποίηση της οικονομίας. Οι χώρες πρέπει να έχουν ισοσκελισμένους δημοσιονομικούς προϋπολογισμούς: οι δημοσιονομικές μεταβιβάσεις από χώρες που βρίσκονται σε καλή κυκλική θέση σε χώρες με σχετικά κακή κυκλική θέση θα σταθεροποιήσουν την εθνική δημοσιονομική κατάσταση(De Grauwe 2005). Με αυτό τον τρόπο ο προϋπολογισμός λειτουργεί ως σύστημα ασφαλείας.

Το πλεονέκτημα της άσκησης οποιασδήποτε πολιτικής από έναν κεντρικό φορέα ή μία ενιαία αρχή, όπως στην περίπτωση που παρατίθεται ως άνω, είναι ότι εσωτερικοποιεί τις εξωτερικές επιδράσεις(internalize externalities). Όταν, δηλαδή η δημοσιονομική πολιτική ασκείται κεντρικά, λαμβάνει υπόψη τις εξωτερικές επιδράσεις και τις εσωτερικοποιεί(Oates 2002). Επίσης δημιουργούνται οικονομίες κλίμακας στην παραγωγή δημοσίων αγαθών. Η κεντρική παροχή δημοσίων αγαθών είναι πιο

[27]Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον κοινοτικό προϋπολογισμό βλέπε http://www.europa.eu/pol/financ/indexel.htm

[28] Βλέπε στο τέλος του Παραρτήματος Β

[29] Για παράδειγμα οι Salas – Sachs(1992),Bureau- Champsaur(1992), Italianer-Pisani Ferry(1992),Melitz(1993), Bayoumi- Masson(1995)

[30] Σχετικά με τη λειτουργία των μεταβιβαστικών πληρωμών σε περίπτωση που η δημοσιονομική πολιτική ασκείται κεντρικά βλέπε De Grauwe(2005).

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

αποτελεσματική[31]. Ένα ακόμη θετικό στοιχείο είναι ότι ο κοινός δημοσιονομικός προϋπολογισμός μπορεί να σταθεροποιήσει την οικονομία, όταν οι χώρες αντιμετωπίζουν ασύμμετρα οικονομικά σοκ. Τέλος, όπως ειπώθηκε και πριν ο κοινός δημοσιονομικός προϋπολογισμός λειτουργεί ως σύστημα ασφαλείας μέσω των αυτόματων εισοδηματικών μεταβιβάσεων.

Από την άλλη πλευρά, η οργάνωση του δημοσιονομικού προϋπολογισμού από κεντρικό φορέα μπορεί να αντιμετωπίσει μόνο τις συνέπειες προσωρινών διαταραχών και όχι μόνιμων. Όταν οι διαταραχές είναι μόνιμες, οι μισθοί και οι τιμές πρέπει να έχουν αρκετή ευκαμψία και/ή κινητικότητα της εργασίας πρέπει να είναι αυξημένη. Αν δεν υπάρχει αρκετή ευκαμψία και οι διαταραχές είναι μόνιμες μπορεί να δημιουργηθούν δυσβάσταχτες οικονομικές επιβαρύνσεις, επειδή υποχρεώνει ορισμένες χώρες να μεταβιβάζουν συνεχώς εισόδημα σε άλλες χώρες. Έτσι δημιουργείται το πρόβλημα του «*ηθικού κινδύνου*», καθώς μία χώρα, γνωρίζοντας ότι θα λάβει οικονομική βοήθεια από τις χώρες εταίρους, μπορεί να συνεχίσει νε έχει «κακή» δημοσιονομική πορεία(De Grauwe 2005).

Επιπλέον, το σύστημα που εξετάζουμε είναι πιθανό να αυξήσει την πολιτική αβεβαιότητα και να δημιουργήσει προϋποθέσεις για free-riding συμπεριφορά στη διαχείριση των ομοσπονδιακών δαπανών και τη δημιουργία υπερβολικών ελλειμμάτων για πολιτικούς σκοπούς(Alves-Afonso 2007). Επίσης δημιουργείται πρόβλημα γραφειοκρατίας αν οι δημοσιονομικές αναδιανομές οργανωθούν σε επίπεδο κοινότητας, καθώς θα δημιουργηθούν δυσκολίες στο χρονοδιάγραμμα και τον υπολογισμό τους, διότι στις περισσότερες περιπτώσεις δεν υπάρχει σωστή πληροφόρηση για τις τοπικές υποθέσεις και για τις ανάγκες των πολιτών κάθε χώρας(Mathieu-Sterdyniak 2003). Η έλλειψη αυτών των παραγόντων είναι αυτό που ονομάζεται «*κόστος αποτελεσματικότητας ενιαίων πολιτικών*»(Single Policy Cost). Ένα τελευταίο στοιχείο που αποδυναμώνει την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής σε επίπεδο κοινότητας είναι ότι η χρηματοδότηση τω δημοσίων δαπανών από μία ενιαία πηγή δε μεγιστοποιεί πάντα το όφελος. Αυτό ονομάζεται «*Common Pool Problem*»[32]. Σε κεντρικό επίπεδο χρηματοδοτούνται τα έργα με το χαμηλότερο κόστος και όχι αυτά που δημιουργούν οικονομικό πλεόνασμα. Αυτό διότι το υψηλό κόστος επηρεάζει αρνητικά τους φορείς λήψης των αποφάσεων[33].

Το πολύ σημαντικό συμπέρασμα της Έκθεσης McDougall(1977), όπου τονίζεται ότι Νομισματική Ένωση στην Ευρώπη θα έπρεπε να συνοδεύεται από μία σημαντική συγκέντρωση της εξουσίας κατάρτισης του προϋπολογισμού στην Ευρώπη έτσι ώστε να αντιμετωπίζονται ασύμμετρα οικονομικά σοκ, προσκρούει σε πολλά αντεπιχειρήματα. Ο καθορισμός των αυτόματων μεταβιβάσεων εισοδήματος, θα οδηγήσει σε ατέρμονες συζητήσεις, κάτι που δυσχεραίνει την εφαρμογή της συγκεκριμένης πρότασης.

4.2 Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής

Ο Wyplosz(2002) ήταν ανάμεσα στους πρώτους που πρότεινε τη δημιουργία μίας Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής(ΕΟΠ) ή ενός Ανεξάρτητου Συμβουλίου[34]όπως ονομάζεται διαφορετικά, οργανωμένη σε εθνικό επίπεδο. Η Επιτροπή αποτελούμενη από

[31] Για παράδειγμα η ύπαρξη ενός ενιαίου στρατού είναι καλύτερη από πολλούς τοπικούς.
[32] Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε Osterloh-Heinemann-Mohl (2008)
[33] Σχετικά με τα θετικά και αρνητικά στοιχεία μίας δημοσιονομικής ομοσπονδίας βλέπε Alves-Afonso(2007), Oates(2002)
[34] Θιασώτες αυτής της άποψης υπήρξαν οι Fatas, Hallett, Sibert, Strauch, Von Hagen

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες οι οποίοι θα διορίζονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θα έχει την ευθύνη να θέτει το στόχο του ελλείμματος με βάση τη διατηρησιμότητα του χρέους για ένα αριθμό ετών. Ο περιορισμός για το έλλειμμα μπορεί να εκφραστεί ως δέσμευση για την επίτευξη ισοσκελισμένων προϋπολογισμών στη διάρκεια του οικονομικού κύκλου ή για μείωση του χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ μέσα σε μία χρονική περίοδο. Κάτι τέτοιο θα απαιτούσε να συσταθεί ΕΟΠ σε κάθε χώρα, η οποία θα είναι υπόλογος στο Κοινοβούλιο αλλά και απέναντι στο κοινό για τις αποφάσεις της.

Η αντικατάσταση των υφιστάμενων κανόνων από την ΕΟΠ σε κάθε χώρα είναι πολύ ελκυστική σαν ιδέα. Η Επιτροπή θα έχει ενεργητικό ρόλο στη δημοσιονομική πολιτική, χωρίς όμως να ρυθμίζει τους φόρους και τις δημόσιες δαπάνες, τα οποία ως εργαλεία δημοσιονομικής πολιτικής θα υπόκεινται στη διάθεση των κυβερνήσεων εξυπηρετώντας συγχρόνως τις ανάγκες της δημοσιονομικής υποστήριξης. Όμως παρόλο που η ιδέα είναι δελεαστική, στην πράξη θα ήταν δύσκολο να γίνει δεκτή, αφού η δημοσιονομική πολιτική, σε αντιδιαστολή με τη νομισματική πολιτική, είναι στην καρδιά της πολιτικής διαδικασίας και η ανάθεσή της μέρους της σε μία τεχνοκρατική και ανεξάρτητη αρχή θα εθεωρείτο από πολλούς ως παραβίαση βασικών κανόνων του Κοινοβουλευτικού Πολιτεύματος.

4.3 Επίβλεψη του Δημοσίου Χρέους

Είναι αλήθεια ότι ο κανόνας του ισοσκελισμένου ή πλεονασματικού προϋπολογισμού οδηγεί σε μείωση του χρέους. Αυτό όμως θα οδηγούσε σε μείωση του χρέους μακροχρόνια μόνο και τα προβλήματα από τη γήρανση του πληθυσμού μπορεί να ανακύψουν νωρίτερα, ιδιαίτερα σε χώρες με πολύ μεγάλο δημόσιο χρέος προς ΑΕΠ.

Με αυτό το σκεπτικό ο Pisani-Ferry (2002), πρότεινε οι χώρες με πολύ χαμηλό δημόσιο χρέος και οι οποίες δημοσιεύουν λεπτομερειακά δημοσιονομικά στοιχεία, να μπορούν να απαλλαγούν από τη δέσμευσή τους στο ΣΣΑ όσον αφορά τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος και να υπάγονται μόνο στις ρυθμίσεις για το χρέος. Έτσι πρότεινε το «*Σύμφωνο Διατηρησιμότητας του Χρέους*», το οποίο επιτρέπει στις χώρες να διατηρούν το χρέος του κάτω από το 50% του ΑΕΠ, καθώς θα τους δίνεται η δυνατότητα να εξαιρούν δημοσιονομικούς λογαριασμούς από τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος και την επιβολή ποινών.

Οι χώρες που θα υιοθετήσουν το «*Σύμφωνο Διατηρησιμότητας του Χρέους*» θα είναι υποχρεωμένες να υποβάλλουν ένα μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα (περίπου 5 ετών), όπου θα αναφέρεται το επίπεδο χρέους που επιδιώκουν να πετύχουν, έτσι ώστε να μπορεί να υπάρξει μελλοντικός έλεγχος(Buti et al 2002).

Ωστόσο μία τέτοια πρόταση αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα, διότι δεν υπολογίζονται οι αλλαγές σε μακροοικονομικό και δημογραφικό επίπεδο. Επίσης δίνει την εντύπωση ότι το υψηλό δημόσιο χρέος δεν αποτελεί πρόβλημα, από τη στιγμή που βρίσκεται υπό τον έλεγχο των οργάνων της ΟΝΕ. Επιπλέον μία τέτοια πρόταση απαιτεί αλλαγή στη Συνθήκη, κάτι που προς το παρόν είναι αρκετά δύσκολο αλλά και χρονοβόρο.

4.4 Κυκλικά Προσαρμοσμένο Ισοζύγιο

Έχει συζητηθεί ευρέως από τους οικονομολόγους ότι οι δημοσιονομικοί κανόνες πρέπει να αναφέρονται σε κυκλικά προσαρμοσμένο ισοζύγιο(Veroni-Saraceno 2005,

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Mathieu-Sterdyniak 2003). Παρά τις αρχικές αμφιβολίες, η Επιτροπή αναγνώρισε την ανάγκη αλλαγής ήδη από το 2002 με Επίτροπο σε θέματα οικονομικών υποθέσεων τον Pedro Solbes. Σε αντίθεση με ότι έγινε κατά τη διάρκεια των αρχικών μελών της ΟΝΕ το 1997, οι χώρες δεν είναι αναγκασμένες να πετύχουν σημαντική μείωση του ελλείμματος τους σε ένα δεδομένο χρονικό διάστημα.

Ωστόσο τέσσερα ζητήματα παραμένουν ανοιχτά. *Πρώτον*, αν η οικονομία εισέλθει σε ύφεση το έτος αναφοράς, οι χώρες θα πρέπει να μπορούν να προκαλέσουν κάποιο κυκλικό έλλειμμα που θα είναι αποτέλεσμα προσωρινών σταθεροποιητικών μέτρων. *Δεύτερον*, υπάρχει δυσκολία στον υπολογισμό του κυκλικά προσαρμοσμένου κυβερνητικού δανεισμού. *Τρίτον*, η αναφορά ενός δομικού ισοζυγίου 0% του ΑΕΠ παραμένει αυθαίρετη και *τέταρτον*, το όριο του 3% του ΑΕΠ συνεχίζει να εφαρμόζεται στον πραγματικό κυβερνητικό δανεισμό.

Οι Coricelli- Ercolani(2002) προτείνουν κάθε χώρα να αναγκάζεται να διατηρεί τη δημόσια δαπάνη το έτος t στο επίπεδο των δημοσίων εσόδων που προήλθαν από την παραγωγή του έτους t. Στο τέλος t-1, μία επιτροπή ειδικών θα ελέγχει αν ο προϋπολογισμός του έτους t συμμορφώνεται με τον κανόνα. Κατά τη διάρκεια του χρόνου t, η χώρα θα πρέπει να μένει σύμφωνη στα σχέδια της δαπάνης και του φορολογικού ποσοστού της. Αυτή η διαδικασία θα αντικαταστήσει το όριο του 3% και ο δομικός δανεισμός θα είναι μηδενικός. Και πάλι όμως ανακύπτουν τα προαναφερόμενα προβλήματα.

4.5 Κανόνες στις Δαπάνες

Οι Buti et al(2005&2002), τονίζουν ότι η επιβολή κανόνων στις δαπάνες δίνει το πλεονέκτημα του ελέγχου, καθώς οι δαπάνες εξαρτώνται όλα και λιγότερο από τα έσοδα στα πλαίσια του επιχειρηματικού κύκλου. Έτσι, πολλές χώρες θέτουν κανόνες στα όρια αύξησης των δαπανών. Αυτοί οι κανόνες μπορούν να συνδέσουν την ετήσια διαδικασία του προϋπολογισμού με ένα πολυετές σχέδιο πολιτικής, τα στοιχεία του οποίου μπορούν πολύ εύκολα να προσδιοριστούν και να ελεγχθούν. Επίσης, επιτρέπουν στους σταθεροποιητές να λειτουργήσουν στο πεδίο των εσόδων και να αποτρέψουν τη χαλάρωση των δαπανών σε περιόδους οικονομικής άνθησης.

Η χρήση όμως των κανόνων στις δαπάνες μπορεί να αποβεί προβληματική σε υπερεθνικό επίπεδο. Αρχικά, η χρήση ομοιογενών κανόνων στις δαπάνες, θα επέβαλε de facto όμοιες κοινωνικές προτιμήσεις σε πολιτικά ετερογενείς χώρες, τη στιγμή που οι κανόνες της κάθε χώρας θα ήταν δύσκολο να εφαρμοστούν. Επίσης, οι δαπάνες δεν αναφέρονται σε δημοσιονομικές μεταβλητές που μπορούν να δημιουργήσουν αρνητικές εξωτερικότητες σε άλλες χώρες. Μία αύξηση του ελλείμματος ή του χρέους σε μία χώρα μπορεί να προκαλέσει προβλήματα και σε άλλες χώρες. Η άνοδος όμως των δαπανών δεν επηρεάζει την οικονομική κατάσταση άλλων χωρών. Τέλος, το μέγεθος του προϋπολογισμού αντανακλά τυπικά τις πολιτικές προτιμήσεις της κυβέρνησης. Έτσι, μία κυβέρνηση μπορεί να επιθυμεί την αναθεώρηση των προκατόχων της, κάτι που δεν είναι εφικτό με την ύπαρξη κανόνων στις δαπάνες.

Ολοκληρώνοντας, η επιβολή κανόνων στις δαπάνες είναι χρήσιμη σε εθνικό επίπεδο, λειτουργώντας ως συμπλήρωμα των υπαρχουσών κανόνων του ελλείμματος και του χρέους παρά ως υποκατάστατό τους.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

4.6 Ο Χρυσός Κανόνας

Η εφαρμογή του χρυσού κανόνα(golden rule) απαιτεί την ύπαρξη δύο προϋπολογισμών, έτσι ώστε να διαχωρίζονται οι δαπάνες για επένδυση από την τρέχουσα κατανάλωση(Buti et al 2002&2005). Πρόκειται για ένα διπλό προϋπολογισμό χωρισμένο σε δύο μέρη: τον τρέχοντα προϋπολογισμό που πρέπει να βρίσκεται σε ισορροπία, και τον προϋπολογισμό για επενδύσεις, που θα χρηματοδοτείται από δανεισμό(Mathieu- Sterdyniak 2003). Το «χρυσό κανόνα» υιοθέτησε για πρώτη φορά η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου το 1998, ενώ αρκετοί οικονομολόγοι προτείνουν την εισαγωγή του και στην ευρωζώνη[35].

Το κύριο πλεονέκτημα του κανόνα έχει να κάνει με τη διασπορά του βάρους των κεφαλαιακών προγραμμάτων σε όλες τις γενιές των φορολογουμένων που ωφελούνται, αποφεύγοντας με αυτό τον τρόπο την ενδεχόμενη απώλεια αποτελεσματικότητας από τη διακύμανση των φορολογικών συντελεστών. Αυτό έχει να κάνει με το γεγονός ότι κατά την πρώτη μεταβατική περίοδο οι τρέχουσες γενιές καλούνται να φορολογηθούν για τη χρηματοδότηση νέων έργων, ενώ παράλληλα καλούνται να πληρώσουν νέα χρέη.

Ωστόσο υπάρχουν πολλά επιχειρήματα κατά της εφαρμογή του χρυσού κανόνα. Προκειμένου να καταμερίσει το βάρος και σε άλλες γενιές φορολογουμένων, θα πρέπει να αναφέρεται στις καθαρές δαπάνες. Επίσης όσον αφορά τις καθαρές δημόσιες επενδύσεις, ο χρυσός κανόνας θα αποτελούσε εμπόδιο στη μείωση του ελλείμματος και του δημοσίου χρέους. Συγκεκριμένα, με δεδομένο το ποσοστό της δημόσιας επένδυσης, το μακροχρόνιο επίπεδο του κυβερνητικού χρέους θα ήταν υψηλό, ιδιαίτερα σε περιβάλλον χαμηλού πληθωρισμού. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι το ποσοστό του χρέους θα αυξανόταν σε χώρες με χαμηλό χρέος ενώ σε χώρες με υψηλό χρέος η προσαρμογή θα ήταν πιο αργή.

Ακόμη ένα μειονέκτημα του χρυσού κανόνα είναι ότι ο διαχωρισμός της δημόσιας επένδυσης από τα άλλα στοιχεία του προϋπολογισμού δεν έχει ιδιαίτερη σημασία. Αυτό που είναι σημαντικό είναι η συνολική συσσώρευση κεφαλαίου, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα. Επιπλέον, ένας διπλός προϋπολογισμός ενδέχεται να δίνει έμφαση στα ενεργητικά στοιχεία και να υποτιμά άλλες μικρότερες δαπάνες, οι οποίες συμβάλλουν ουσιαστικά στη οικονομική ανάπτυξη όπως αυτές που αυξάνουν το ανθρώπινο κεφάλαιο. Επίσης, η πιθανότητα να δανειζόμαστε χωρίς αυστηρά κριτήρια για να χρηματοδοτήσουμε τις επενδύσεις, μπορεί να μειώσει την προσοχή που απαιτείται όταν εκτιμούμε τα οφέλη και τα κόστη ενός σχεδίου. Τέλος, ο χρυσός κανόνας δημιουργεί προϋποθέσεις για ευκαιριακή συμπεριφορά, καθώς οι κυβερνήσεις θα έχουν κίνητρο να δικαιολογήσουν τις τρέχουσες δαπάνες σαν δαπάνες κεφαλαίου. Αυτό όμως, θα καθιστούσε τη διαδικασία επιτήρησης πιο πολύπλοκη.

4.7 Ο Κανόνας της Μόνιμης Ισορροπίας

Ο Κανόνας της Μόνιμης Ισορροπίας (Permanent Balance Rule), προτάθηκε από τους Buiter(2003), Buiter -Grafe(2004) και αναφέρεται στη σταδιακή ελάφρυνση από τους φόρους. Εγγυάται τη διατηρησιμότητα και τη δημοσιονομική πειθαρχία, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας. Ο Κανόνας αποτελεί μία αυστηρή μορφή δημοσιονομικής εξυγίανσης. Προϋποθέτει ότι ο μόνιμα προσαρμοσμένος κυβερνητικός προϋπολογισμός σε όρους πληθωρισμού και

[35] Ανάμεσά τους είναι οι Modigliani και Creel

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

πραγματικού ρυθμού ανάπτυξης είναι ισοσκελισμένος ή παρουσιάζει πλεόνασμα. Η ισορροπία του μόνιμου προϋπολογισμού δίνεται από τη διαφορά στη αξία των μακροπρόθεσμων φορολογικών εσόδων και των κυβερνητικών δαπανών.

Ενώ θεωρητικά φαίνεται άκαμπτος, παρουσιάζει ορισμένες αδυναμίες(Buti et al 2002): Αρχικά, η εφαρμογή του απαιτεί τη διαρκή εκτίμηση της αξίας των μελλοντικών εσόδων και δαπανών. Δηλαδή, κρίνεται αναγκαίος ο συνεχής υπολογισμός των μελλοντικών κοινωνικών και πολιτικών προτιμήσεων, όπως και των μελλοντικών ρυθμών ανάπτυξης. Επίσης, η ονομαστική αύξηση του ΑΕΠ μπορεί να είναι υψηλότερη στις ανεπτυγμένες οικονομίες, αλλά μπορεί να παρουσιάζει και διαφοροποιήσεις. Αυτό δημιουργεί πρόβλημα ανάμεσα στην πειθαρχία και την σταθεροποίηση. Για παράδειγμα αν μία χώρα που διατηρεί δομικό έλλειμμα δεχτεί ένα ισχυρό οικονομικό σοκ, οι αυτόματοι σταθεροποιητές μπορεί να οδηγήσουν σε πολύ υψηλά ελλείμματα.

4.8 Κοινοτική κατανομή του συνολικού ελλείμματος

Η συγκεκριμένη πρόταση υποβλήθηκε από τον Γάλλο Υπουργό Οικονομικών, Dominique Strauss-Khan, το 1999(Buti et al 2002). Η γαλλική πρόταση βασίζεται στην άποψη ότι η συνολική πολιτική στην ΟΝΕ θα πρέπει να εξετάζεται στα πλαίσια ενός συγκεντρωτικού προγράμματος σταθερότητας, το οποίο θα περιλαμβάνει τα εθνικά προγράμματα σταθερότητας.

Αυτό όμως σημαίνει ότι το κριτήριο του 3% του ΑΕΠ στο έλλειμμα θα αντικατοπτρίζει το μέσο όρο στη ζώνη του ευρώ. Έτσι κάποιες χώρες θα υπερβαίνουν το όριο του 3%, ενώ άλλες θα βρίσκονται αρκετά κάτω από αυτή την τιμή. Μία τέτοια εξέλιξη απαιτεί προσπάθεια για μεγαλύτερο συντονισμό από τα κράτη μέλη, καθώς επίσης και οικοδόμηση ενός κλίματος εμπιστοσύνης.

4.9 Εμπορεύσιμες Άδειες Ελλειμμάτων

Ο Casella(1999), δανειζόμενος από τα οικονομικά του περιβάλλοντος και τις εμπορεύσιμες άδειες ρύπων, προτείνει τις «*εμπορεύσιμες άδειες ελλειμμάτων*», ως μηχανισμό επιβολής μεγαλύτερων δημοσιονομικών περιορισμών στην ΟΝΕ. Ένα τέτοιο σύστημα θέτει ένα ανώτατο όριο στα δημοσιονομικά ελλείμματα, αλλά αφήνει την αγορά να τα καθορίσει μεταξύ διαφορετικών χωρών με το μικρότερο δυνατό κόστος.

Κάθε χρόνο σε κάθε χώρα χορηγείται ένας αριθμός αδειών ελλειμμάτων, ισοδύναμος με το 3% του ΑΕΠ της. Στην πράξη αυτές οι άδειες μπορεί να είναι καταχωρήσεις σε ειδικούς λογαριασμούς που διατηρούνται σε κάθε χώρα στην ΕΚΤ ή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι άδειες είναι ελεύθερα εμπορεύσιμες. Τη στιγμή κατά τη οποία δημοσιεύονται οι τελικές δημοσιονομικές καταστάσεις, κάθε χώρα πρέπει να έχει στο λογαριασμό της ένα επαρκή αριθμό αδειών για να καλύψει τα ελλείμματα του έτους και αυτές οι άδειες αποσύρονται από το σύστημα. Αν κάποια χώρα δεν συμμορφώνεται, αντιμετωπίζει ποινές για τις χαμένες άδειες και πρέπει να εγκαταλείψει έναν ανάλογο αριθμό αδειών από τη χορήγηση του επόμενου έτους.

Κάθε χώρα που θα υπερβεί το όριο του ελλείμματος πρέπει να αγοράσει άδειες και έτσι αντιμετωπίζει ένα επιπλέον έξοδο. Το ίδιο συμβαίνει και σήμερα με την επιβολή προστίμων. Η διαφορά είναι ότι η αμοιβή δεν καθορίζεται αυθαίρετα αλλά από την αγορά. Αν μία χώρα δεχθεί κάποια ασύμμετρη οικονομική διαταραχή και οι υπόλοιπες χώρες δεν αναμένουν κάποια δημοσιονομική επέκταση, η τιμή των αδειών θα είναι

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

χαμηλή και η διαταραχή μπορεί να αντιμετωπιστεί από τη δημοσιονομική πολιτική με χαμηλό κόστος.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι το σύστημα παρέχει ευελιξία στις μεμονωμένες χώρες, αφού η έλλειψη ευελιξίας αποδυναμώνει το ΣΣΑ. Επίσης η αυξημένη ευελιξία ενεργεί τόσο μέσω της επιβολής του σωστού κόστους στη δημοσιονομική επέκταση όσο και μέσω της δημιουργίας κατάλληλων αμοιβών για τις περιοριστικές δημοσιονομικές πολιτικές. Έτσι η καλή συμπεριφορά αμείβεται. Τέλος, η ευελιξία σημαίνει ότι μία χώρα μπορεί να παρέμβει πριν η οικονομία αντιμετωπίσει μία ενδεχόμενη ύφεση σε αντίθεση με το υπάρχον σύστημα όπου επεμβάσεις δικαιολογούνται όταν ήδη η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση, δηλαδή μόνο όταν η σταθεροποιητική πολιτική αποτύχει.

Ο μηχανισμός όμως αυτός έχει δεχτεί και επικρίσεις. Αρχικά σύμφωνα με τους Buti et al(2005) και τον Buiter(2003) ο ρύθμιση της τιμής από την αγορά θα είναι αποτελεσματική μόνο αν τα ελλείμματα των κυβερνήσεων δημιουργούν την ίδια εξωτερικότητα. Αλλά ο κίνδυνος μιας ενδεχόμενης κρίσης δεν είναι ίδιος σε όλες τις χώρες. Επιπλέον η αποτελεσματικότητα της αγοράς στον τομέα των αδειών εξαρτάται από το πόσο ανταγωνιστική είναι. Το γεγονός αυτό κάνει τον μηχανισμό των αδειών «αταίριαστο» σε καταστάσεις όπου ο αριθμός των κυβερνήσεων είναι μικρός.

Παρά τις επικρίσεις η ιδέα των «εμπορεύσιμων αδειών ελλειμμάτων» είναι ενδιαφέρουσα και αποτελεί μία αποτελεσματικά εφαρμογή του ΣΣΑ στις χώρες της ΟΝΕ. Αν μπορούσε να δημιουργηθεί μία αγορά τέτοιων αδειών και αυτή η αγορά λειτουργήσει αποτελεσματικά, οι σκοποί του ΣΣΑ μπορούν να επιτευχθούν με το χαμηλότερο δυνατό κόστος.

4.10 Ενίσχυση των μηχανισμών του ΣΣΑ

Είναι φανερό ότι όλες οι παραπάνω προτάσεις έχουν ως στόχο την αντικατάσταση του Συμφώνου και την υιοθέτηση άλλων κανόνων δημοσιονομικής πολιτικής. Όμως προσκρούουν σε διάφορα προβλήματα και γι' αυτό το λόγο διάφοροι οικονομολόγοι προτείνουν τη βελτίωση του ΣΣΑ στην κατεύθυνση της ενίσχυσης των μηχανισμών του. Οι προτάσεις αυτές βασίζονται στη μελέτη των Buti et al(2002) και είναι οι εξής:

4.10.1 Ο προσδιορισμός του μέσου στόχου ανά χώρα

Συνυπολογίζονται οι διαφοροποιήσεις ανάμεσα στις χώρες, όπως αυτές αναδεικνύονται μέσα από τη λειτουργία των χρηματαγορών και το επίπεδο του δημοσίου χρέους. Συγκεκριμένα χώρες με ένα χαμηλό σχετικά απόθεμα χρέους, θα μπορούσε να τους επιτραπεί να έχουν κυκλικά προσαρμοσμένο έλλειμμα πάνω από το ελάχιστα επιτρεπόμενο όριο. Επίσης η δυνατότητα να υπάρξει κάποιο δομικό έλλειμμα μπορεί να περιοριστεί στις χώρες στις οποίες η τάση για δαπάνες δεν συνεπάγεται υπέρβαση του ορίου του δημοσίου χρέους.

4.10.2 Βελτίωση της διαφάνειας

Προσπάθειες πρέπει να γίνουν για την προώθηση της διαφάνειες τόσο στους υπάρχοντες όσο και στους μελλοντικούς δημοσιονομικούς λογαριασμούς. Είναι γεγονός ότι το υπάρχον δημοσιονομικό πλαίσιο της ΟΝΕ έχει επικριθεί για την έλλειψη διαφάνειας. Συγκεκριμένα για την επίτευξη των μεσοπρόθεσμων στόχων πολλές κυβερνήσεις προβαίνουν σε ταμειακά μέτρα παρά σε διαρθρωτικές προσαρμογές. Επίσης υπάρχουν καθυστερήσεις όσον αφορά τον έλεγχο των λογαριασμών.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Για την αντιμετώπιση του πρώτου προβλήματος, θα πρέπει να υπάρξει διαχωρισμός ανάμεσα στα βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα μέτρα, τα οποία πρέπει και να δημοσιεύονται. Επίσης οι κυβερνήσεις στα πλαίσια της συμφωνημένης διαφάνειας πρέπει να παρέχουν αναλυτικά στοιχεία σχετικά με τις υποχρεώσεις του κράτους που δεν περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό, καθώς και τη θέση των καθαρών στοιχείων σε συνδυασμό με τις μακροπρόθεσμες τάσεις της δημοσιονομικής κατάστασης[36]. Η διαφάνεια θα αυξήσει την αξιοπιστία των κανόνων εξασφαλίζοντας καλύτερη κρίση της δημοσιονομικής κατάστασης καθώς επίσης και περιορίζοντας το ρόλο της «δημιουργικής λογιστικής» στους επιδιωκόμενους στόχους(IMF 2001). Οι μεταρρυθμίσεις που προτείνονται για την ενίσχυση της διαφάνειας θα βελτιώσουν την ικανότητα των δημοσίων οικονομικών και τη λειτουργία των χρηματαγορών.

4.10.3Αντιμετώπιση της «κακής συμπεριφοράς» σε περιόδους άνθησης

Είναι ευρέως γνωστό ότι το ΣΣΑ δεν παρέχει επαρκή κίνητρα στις χώρες να ακολουθήσουν συνετή δημοσιονομική πολιτική σε περιόδους άνθησης. Έτσι προτείνονται δύο λύσεις. Πρώτο, η επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση ατασθαλιών σε περιόδους άνθησης, και, δεύτερον η διευκόλυνση των χωρών να συμπεριφέρονται με σύνεση όσον αφορά τη δημοσιονομική πολιτική τους, κατά τις ίδιες περιόδους.

Μία λύση θα ήταν η ενεργοποίηση της διαδικασίας προειδοποίησης για την επιβολή κυρώσεων, όχι μόνο όταν οι χώρες πλησιάζουν το 3% στο έλλειμμα, αλλά και όταν παρουσιάζονται αποκλίσεις από τους αρχικούς στόχους. Επίσης η επιπρόσθετη οικονομική βοήθεια σε χώρες που ακολουθούν συνετή δημοσιονομική πολιτική, θα μπορούσε να λειτουργήσει ως σταθεροποιητής σε περιόδους ύφεσης.

Η πιθανότητα επιπρόσθετης οικονομικής βοήθειας δεν θα αντιμετωπίσει απαραίτητα τη ρίζα του προβλήματος που δημιουργούν οι κυβερνήσεις σε περιόδους άνθησης. Ωστόσο, η ευελιξία που θα προσδώσει στο όλο σύστημα, θα επιτρέψει την επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων σε χώρες που υπερβαίνουν το όριο του 3%.

4.10.4Σωστή εφαρμογή των κανόνων

Μία από τις σοβαρές κριτικές που δέχεται το ΣΣΑ και η Συνθήκη της ΕΕ είναι ότι η επιβολή των κανόνων είναι υποκειμενική, εξαρτώμενη σε μεγάλο βαθμό από τις κυβερνήσεις.

Προκειμένου να γίνει αντικειμενικότερη εφαρμογή των κανόνων πρέπει να ληφθούν υπόψη τρία στοιχεία που αφορούν την εφαρμογή του ΣΣΑ. Πρώτον, οι τεχνικές αποφάσεις πρέπει να είναι συμβατές με τους κανόνες του Συμφώνου. Δεύτερον, οι πολιτικές αποφάσεις να συνδυάζονται με μέτρα που αφορούν την αποφυγή ή τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος. Τρίτον, οι κυρώσεις πρέπει να εφαρμόζονται.

Στο πρώτο θέμα, η Επιτροπή θα επιφορτιστεί αποκλειστικά με την παροχή προειδοποίησης σε χώρες με υπερβολικό έλλειμμα, αλλά και για τον προσδιορισμό του επιπέδου του ελλείμματος. Επιπρόσθετα, χωρίς να απαιτείται η έγκριση του Συμβουλίου, θα επεμβαίνει όπου το απαιτούν οι περιστάσεις.

Δεύτερον, το Συμβούλιο αφού λάβει υπόψη την πρόταση της Επιτροπής, θα αποφασίζει για τα μέτρα που θα πρέπει να εφαρμόσει η χώρα με το υπερβολικό έλλειμμα.

[36] Το πρώτο βήμα έγινε με την εισαγωγή των μακροπρόθεσμων σχεδίων για τις δαπάνες στα προγράμματα σταθερότητας των χωρών.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Στο τρίτο ζήτημα, είναι τόσο τεχνικής όσο και πολιτικής φύσεως. Μία λύση θα ήταν η μετατροπή της σύστασης της Επιτροπής σε απόφαση. Η διαφορά έγκειται ότι το Συμβούλιο μπορεί να απορρίψει πρόταση της Επιτροπής μόνο με ομοφωνία και όχι με απλή πλειοψηφία όπως στην περίπτωση της σύστασης της Επιτροπής.

Αυτές οι αλλαγές έρχονται σε συμφωνία με τους υπάρχοντες κανόνες. Ωστόσο, προκειμένου να εφαρμοστούν πλήρως, απαραίτητη είναι η αλλαγή στη Συνθήκη.

4.11 Η «πολλαπλότητα» των προτάσεων: Μία αιτιολόγηση

Οι προτάσεις που παρουσιάστηκαν ως άνω, αποτελούν ένδειξη μιας πληθώρας προτάσεων που έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς. Οι Fischer et al(2006) σε σχετική έρευνα συγκέντρωσαν 101 προτάσεις μεταρρύθμισης του Συμφώνου και τις ομαδοποίησαν σε τέσσερις κατηγορίες ανάλογα με το βαθμό αλλαγών που εισηγούνταν η κάθε μία, από μικρές τροποποιήσεις στους κανόνες μέχρι την πλήρη κατάργηση του Συμφώνου και την υιοθέτηση εναλλακτικών λύσεων.

Η πρώτη ομάδα, αφορά οικονομολόγους οι οποίοι στέκονται επικριτικά απέναντι στο ΣΣΑ και προτείνουν ριζικές αλλαγές στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, μέχρι κα την πλήρη κατάργησή του(Tanzi, Uhlig, Calmfors, Alesina). Η στάση αυτή μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός, ότι η εν λόγω ομάδα αποτελείται από οικονομολόγους, οι οποίοι προέρχονται από τις ΗΠΑ και από χώρες που δεν ανήκουν στην ευρωζώνη και που δεν συμμερίζονται με το ίδιο πάθος την ιδέα ύπαρξης ενός κοινού νομίσματος και ενός κοινού δημοσιονομικού πλαισίου.

Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν εκείνοι που υπερασπίζονται τη δημοσιονομική πειθαρχία(Casella, Wyplosz, Eichengreen). Αποτελείται από ακαδημαϊκούς οικονομολόγους, οι οποίοι δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη δημοσιονομική πειθαρχία και διατηρησιμότητα, διότι θεωρούν το δημοσιονομικό πλαίσιο το ίδιο απαραίτητο και χρήσιμο. Συγκεκριμένα, θεωρούν ότι η δημοσιονομική πειθαρχία θα εξασφαλιστεί μόνο με τη δημιουργία νέων και ανεξάρτητων δημοσιονομικών θεσμικών οργάνων.

Όσον αφορά τη τρίτη ομάδα, εκείνη εστιάζει στην οικονομική ανάπτυξη(Bofinger, Fitoussi, Mathieu-Sterdyniak). Τονίζει συγκεκριμένα ότι εστιάζοντας μόνο στο βραχυπρόθεσμο στόχο της δημοσιονομικής πειθαρχίας, δεν παρέχεται ένα επαρκές πλαίσιο που να προωθεί την οικονομική ανάπτυξη.

Η τελευταία ομάδα δίνει έμφαση στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα(Beetsma-Debrun, Calmfors-Corsetti, Pisani Ferry). Δίνουν περισσότερο βάρος στη δημοσιονομική σταθερότητα από την οικονομική ανάπτυξη και θεωρούν ότι οι δημοσιονομικοί κανόνες πρέπει να εστιάζουν στη διατηρησιμότητα των δημοσίων οικονομικών παρά να θέτουν ετήσιους στόχους για τον περιορισμό του ελλείμματος. Φαίνεται επομένως ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα της τέσσερις ομάδες.

Οι Fischer et al(2006) εξηγούν της λόγους που ανέκυψαν τόσες της προτάσεις για μεταρρύθμιση του Συμφώνου και τονίζουν ότι οι περισσότερες ήρθαν στο προσκήνιο κατά την πρώτη κρίση του, το 2003.

Ένας από τους σημαντικότερους λόγους που δικαιολογούν τη πολλαπλότητα των προτάσεων είναι η κρίση του ΣΣΑ το 2003. Το Σύμφωνο δέχτηκε έντονη κριτική εξαιτίας των δυσκολιών που αντιμετώπισαν ορισμένα κράτη μέλη στην τήρηση των κανόνων. Διαψεύδοντας με αυτό τον τρόπο τις προβλέψεις που είχαν οδηγήσει στην υιοθέτησή του, έδωσε κίνητρα για νέες προτάσεις που αφορούν τη μεταρρύθμισή του. Ακόμη και αν το Σύμφωνο λειτουργούσε αποτελεσματικά, πάλι θα έδινε κίνητρα για νέες προτάσεις στην προκειμένη περίπτωση όμως θα ήταν λιγότερες.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Το 1997 προκύπτουν νέοι οικονομικοί στόχοι. Η στασιμότητα και η έλλειψη δυναμισμού δημιουργούν την ανάγκη για την προώθηση της ανάπτυξης, της επέκτασης και της απασχόλησης. Το γεγονός αυτό φέρνει στο προσκήνιο νέες προτάσεις για αλλαγές για την αντιμετώπιση νέων προκλήσεων.

Ίσως το σημαντικότερο στοιχείο που εξηγεί την ύπαρξη πολλών προτάσεων είναι η έλλειψη ομοφωνίας για το ρόλο της δημοσιονομικής πολιτικής διότι δεν υπάρχει ένα κοινό σημείο συμφωνίας σχετικά με τους στόχους, τα θεσμικά όργανα, την αποδοτικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Ένας ακόμη λόγος είναι η δημιουργία του νέου «οικονομικού τοπίου». Η ΟΝΕ είναι η πρώτη περίπτωση στην ιστορία, όπου η νομισματική πολιτική ασκείται κεντρικά από την ΕΚΤ, ενώ η δημοσιονομική πολιτική ασκείται από τις εθνικές κυβερνήσεις. Αυτό οδήγησε τους οικονομολόγους στην υιοθέτηση διαφορετικών απόψεων σχετικά με τη διαχείριση του συγκεκριμένου συστήματος.

Επιπλέον, η πολλαπλότητα των προτάσεων αντανακλά το γεγονός ότι οι συγγραφείς προέρχονται από διάφορες χώρες με διαφορετικές εμπειρίες στο θέμα της δημοσιονομικής πολιτικής, καθώς και ότι βρίσκονται σε διαφορετικό σημείο του οικονομικού κύκλου και δεν απολαμβάνουν τους ίδιους ρυθμούς ανάπτυξης. Έχει παρατηρηθεί ότι εκείνοι που προέρχονται από μεγάλες χώρες επιθυμούν μεγαλύτερη χαλάρωση του Συμφώνου σχετικά με εκείνους που προέρχονται από μικρές χώρες.

Ένα τελευταίο στοιχείο της έρευνας είναι οι διαφορετικές απόψεις των οικονομολόγων σε σχέση με το κατά πόσο είναι πολιτικά εφικτό αυτό που προτείνεται κάθε φορά. Είναι δηλαδή πιθανό δύο οικονομολόγοι να συγκλίνουν σε μία πρόταση αλλά να διαφωνούν στο αν είναι πολιτικά εφικτή. Επομένως, γίνεται κατανοητό ότι ορισμένες προτάσεις μπορεί να είναι αποτέλεσμα δεύτερης σκέψης για το τι είναι πολιτικά εφικτό προκειμένου να γίνουν αλλαγές που απαιτούνται.

Όλοι οι παραπάνω λόγοι αιτιολογούν την πολλαπλότητα των προτάσεων μεταρρύθμισης του Συμφώνου. Ο πιο σημαντικός είναι η απουσία ομοφωνίας σχετικά με το ρόλο της δημοσιονομικής πολιτικής. Ωστόσο και οι υπόλοιποι λόγοι συμβάλλουν στην κατανόηση των διαφορών μεταξύ των προτάσεων.

Συνοψίζοντας, στην ενότητα αυτή επιχειρήθηκε η παρουσίαση ορισμένων προτάσεων για την μεταρρύθμιση του ΣΣΑ. Ορισμένες από αυτές οδηγούν ακόμη και στη πλήρη κατάργησή του. Εν συνεχεία αιτιολογήθηκε το γεγονός της ύπαρξης μιας πληθώρας προτάσεων που αφορούν το ΣΣΑ. Μία κοινά αποδεκτή άποψη από οικονομολόγους και μη αφορά το γεγονός όλοι συμφωνούν για το ρόλο της νομισματικής πολιτικής αλλά όχι για τη δημοσιονομική. Όσο υπάρχει διαφωνία για το δημοσιονομικό πλαίσιο, τόσο το ΣΣΑ θα αποτελεί αντικείμενο προτάσεων για περεταίρω τροποποιήσεις.

Τελικά, το όλο θέμα θα δείξει κατά πόσο υπάρχει πολιτική βούληση για να ξεκαθαρίσει το πλαίσιο άσκησης της δημοσιονομικής πολιτικής που είναι ακρογωνιαίος λίθος του οικοδομήματος του ευρώ. Αν το όλο εγχείρημα του ευρώ είναι δρόμος χωρίς επιστροφή, τότε και το δημοσιονομικό πλαίσιο θα αποσαφηνιστεί μέσα από συμβιβασμούς και ίσως ιδιόμορφες επινοήσεις, κάτι που συμβαδίζει με τη μέχρι τώρα πορεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5 Η υφιστάμενη δημοσιονομική κατάσταση στην ΕΕ

5.1 Η Ευρώπη και η Διεθνής Κρίση

Από τον Αύγουστο του 2007, η παγκόσμια κοινότητα βιώνει τη μεγαλύτερη οικονομική κρίση των τελευταίων 70 χρόνων, που πολλοί παρομοιάζουν με το μεγάλο κραχ του 1929. Μία κρίση του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος έχει μεταδοθεί στην πραγματική οικονομία, δημιουργώντας συνθήκες γενικευμένης ύφεσης και αύξησης της ανεργίας. Η κατάσταση αυτή δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστη την Ευρώπη και τη δημοσιονομική της πολιτική.

5.1.1 Ανάγκη αλλαγής του Συμφώνου εν μέσω Κρίσης

Μόλις άρχισε να γίνεται αντιληπτή η έκταση και οι συνέπειες της κρίσης, οι συζητήσεις επικεντρώθηκαν στο πως θα εφαρμοστεί το ΣΣΑ. Οι κανόνες του Συμφώνου είναι καλά σχεδιασμένοι για κανονικές συνθήκες. Τι γίνεται όμως με ειδικές περιστάσεις, όπως αυτή που αντιμετωπίζουμε σήμερα;

Μετά την εκδήλωση της κρίσης, η Επιτροπή πρότεινε και το Συμβούλιο του Ecofin αποφάσισε ότι το Σύμφωνο δεν αναθεωρείται αλλά εφαρμόζεται με ευέλικτο τρόπο στις παρούσες συνθήκες. Οι οικονομίες που έχουν δημοσιονομικό περιθώριο χειρισμών, μπορούν να το χρησιμοποιήσουν και να αντιμετωπίσουν την επιβράδυνση ή τη μείωση της συνολικής ζήτησης. Οι οικονομίες που δεν έχουν αυτό το περιθώριο, πρέπει να προσέξουν να μη υπερβούν το όριο του 3%. Στην περίπτωση που μία χώρα το υπερβεί, η απόκλιση πρέπει να είναι μικρή και σε κάθε περίπτωση προσωρινή. Η επίτευξη μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής ισορροπίας μετατίθεται για καλύτερες περιόδους. Γίνεται εδώ αντιληπτό ότι η ευρωπαϊκή οικονομία έπρεπε να δοκιμαστεί από μία κρίση για να αρχίσει η συζήτηση ότι ο τύπος πολιτικής «one size fits all» ίσως να χρειάζεται αναθεώρηση σε περιόδους ύφεσης.

Ο αντιπρόεδρος της Επιτροπής Γκίντερ Φερχοϊγκεν τόνισε ότι «χρειαζόμαστε το Σύμφωνο και σε περιόδους κρίσης» ενώ προς την ίδια κατεύθυνση κινήθηκαν ο πρόεδρος της Επιτροπής και ο επίτροπος σε θέματα οικονομίας. Από την άλλη πλευρά το Κοινοβούλιο(2008) επικρίνει το Συμβούλιο, ότι αγνοεί την νέα κατάσταση και ζητά τη συνέχιση των δημοσιονομικών πολιτικών με βάση το αναθεωρημένο ΣΣΑ. Αλλά και ο νομπελίστας Paul Krugman(2008) χαρακτήρισε παραλογισμό την εμμονή στην τήρηση του συγκεκριμένου Συμφώνου στις παρούσες συνθήκες.

Το Σύμφωνο δεν καταργείται. Αν και θεωρητικά παρέχει κάποιου είδους ευελιξία, αυτή είναι στην πράξη περιορισμένης σημασίας, επειδή οι οικονομίες της Ευρωζώνης δεν δημιούργησαν επαρκές περιθώριο τα προηγούμενα χρόνια. Η δημοσιονομική πολιτική φαίνεται να είναι ένα εξαιρετικά περιορισμένο μέσο αντιμετώπισης των συσταλτικών δυνάμεων, οι οποίες προέκυψαν από τη χρηματοπιστωτική κρίση. Στην πράξη έχουμε αφεθεί στη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών, που λόγω της έκτασης των κοινωνικών δαπανών στην ΕΕ έχουν οδηγήσει σε μεγάλη διεύρυνση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και κατ' επέκταση του δημοσίου χρέους.

5.1.2 Η δημοσιονομική κατάσταση το 2008

Σε ένα ιδιαίτερα δυσμενές διεθνές περιβάλλον, η δημοσιονομική θέση της ζώνης του ευρώ επιδεινώθηκε το 2008, καθώς το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης, σύμφωνα

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης(ΟΟΣΑ), εκτιμάται ότι αυξήθηκε σε 1,8% του ΑΕΠ από 0.7% του ΑΕΠ το 2007. Το χρέος της γενικής κυβέρνησης εκτιμάται ότι αυξήθηκε σε 68,7 του ΑΕΠ από 66,1% του ΑΕΠ το 2007. Αλλά και οι εκτιμήσεις της Eurostat κινούνται στο ίδιο επίπεδο(Πίνακας Β.1[37]) με έλλειμμα 1.9% του ΑΕΠ και χρέος 69.6% του ΑΕΠ έναντι 66,2 του ΑΕΠ το 2007(Πίνακας Β.2).

Από τον Πίνακα Β.1 μπορούμε να εξάγουμε διάφορα συμπεράσματα σχετικά με τη δημοσιονομική κατάσταση των χωρών της ΕΕ. Πρώτον το δημοσιονομικό έλλειμμα της ευρωζώνης ανέρχεται στο 1,9% του ΑΕΠ σε σχέση με το σύνολο της ΕΕ(2,3% του ΑΕΠ).Επίσης παρατηρείται ότι οι περισσότερες χώρες παρουσιάζουν υπερβάλλοντα ελλείμματα ξεπερνώντας το όριο του 3% που θέτει η συνθήκη του Μάαστριχτ. Κάποιες χώρες οι οποίες πρόσφατα εξήλθαν από τη διαδικασία του υπερβάλλοντος ελλείμματος(Γαλλία, Ιταλία, Ελλάδα, Πορτογαλία), τα ελλείμματά τους ξεπερνούν ή βρίσκονται πολύ κοντά στο όριο του 3%. Σε χώρες όπως η Ισπανία και η Ιρλανδία, τα ελλείμματά τους διευρύνονται λόγω της κρίσης. Η Γερμανία είναι ίσως η μόνη χώρα που έδειχνε να έχει το περιθώριο δημοσιονομιών χειρισμών, ωστόσο η κρίση επιδείνωσε σημαντικά τη δημοσιονομική της θέση. Δεν παύουν βέβαια να υπάρχουν και χώρες που ακολουθούν συνετή δημοσιονομική πολιτική, με αποτέλεσμα να διακρίνονται από δημοσιονομικά πλεονάσματα(Φινλανδία, Σουηδία, Δανία), τα οποία έχουν μειωθεί εξαιτίας της αύξησης των δαπανών τα τελευταία χρόνια.

Τέλος όσον αφορά τις χώρες της διεύρυνσης, αυτές θα πρέπει να εντείνουν τη δημοσιονομική τους προσπάθεια καθώς εμφανίζουν εκτεταμένα ελλείμματα της γενικής κυβέρνησης(Μάλτα -4,7% , Λετονία -4%).

Ανάλογες διαφοροποιήσεις παρατηρούνται και στο επίπεδο του δημοσίου χρέους των χωρών μελών της ΕΕ. Ο Πίνακας Β.2 είναι ενδεικτικός της πορείας του συγκεκριμένου δείκτη. Μπορεί να διαπιστώσει κανείς, ότι υπάρχουν χώρες που υπερβαίνουν την τιμή αναφοράς του δημοσίου χρέους(60% του ΑΕΠ). Το υψηλότερο ποσοστό χρέους εμφανίζουν η Ιταλία(105,8% του ΑΕΠ) και η Ελλάδα (97,6% του ΑΕΠ). Επιπρόσθετα είναι αξιοσημείωτο το χαμηλό ποσοστό του Λουξεμβούργου (14,7% του ΑΕΠ), ενώ και οι χώρες της διεύρυνσης ακολουθούν την ίδια θετική πορεία(Εσθονία, Λετονία) με εξαίρεση ορισμένες χώρες όπως η Μάλτα.

Γενικότερα παρατηρείται ότι η οικονομική δραστηριότητα στη ζώνη του ευρώ παρουσίασε επιβράδυνση κατά το μεγαλύτερο μέρος του 2008 και ραγδαία επιδείνωση κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Σύμφωνα με την Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος(ΤτΕ), ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ υποχώρησε σε 0,8% το 2008 από 2,6% το 2007, καθώς η επιδείνωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης από το δεύτερο εξάμηνο του 2008 και η αυξημένη αβεβαιότητα επηρέασαν δυσμενώς τόσο τη ζήτηση εξαγωγών όσο και την εγχώρια ζήτηση για κατανάλωση και επενδύσεις. Ο τριμηνιαίος ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ υποχώρησε από 0,7% το α΄ τρίμηνο σε -0,3% το β΄ και σε -1,6% το τελευταίο τρίμηνο του έτους, υπό την επίδραση κυρίως της πτώσης των καθαρών εξαγωγών και των επενδύσεων.

[37] Όλοι οι πίνακες που αναφέρονται στην ενότητα 5 είναι προσαρτημένοι στο Παράρτημα Β, που βρίσκεται στο τέλος της παρούσας εργασίας.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

5.1.3 Εξελίξεις και Προοπτικές

Οι δημοσιονομικές προοπτικές για το 2009 επιβαρύνονται σημαντικά τόσο από κυκλικούς παράγοντες- την υποχώρηση των φορολογικών εσόδων λόγω της προβλεπόμενης πτώσης της οικονομικής δραστηριότητας- όσο και από τα κυβερνητικά μέτρα- κυρίως πρόσθετες δαπάνες για επενδύσεις αλλά και φορολογικές ελαφρύνσεις- που ελήφθησαν σε χώρες της ζώνης του ευρώ για την αντιμετώπιση των συνεπειών της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

Σύμφωνα με τις ενδιάμεσες προβλέψεις της Επιτροπής(Spring Forecasts 2009), το δημοσιονομικό έλλειμμα στη ζώνη του ευρώ θα διευρυνθεί από το 1,9% του ΑΕΠ το 2008, στο 5,3% του ΑΕΠ το 2009 και στο 6.5% του ΑΕΠ το 2010. Για το σύνολο των χωρών της ΕΕ 27, η διεύρυνση του ελλείμματος είναι από το 2,3% του ΑΕΠ το 2008, στο 6% του ΑΕΠ το 2009 και στο 7,3% του ΑΕΠ το 2010(Πίνακας Β.3, Διάγραμμα Β.4). Σύμφωνα με την Επιτροπή επτά χώρες μέλη- Γαλλία, Ελλάδα, Ισπανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Σλοβενία και Πορτογαλία- προβλέπεται να εμφανίσουν το 2009 δημοσιονομικό έλλειμμα άνω του 3% του ΑΕΠ και πέντε χώρες μέλη έλλειμμα μεταξύ 2,5% και 3% του ΑΕΠ.

Αντίστοιχη διεύρυνση προβλέπεται βεβαίως και για το δημόσιο χρέος. Για τις οικονομίες της ζώνης του ευρώ, το δημόσιο χρέος αυξάνεται από το 69,3% του ΑΕΠ το 2008, στο 77,7% του ΑΕΠ το 2009 και στο 83,85 του ΑΕΠ το 2010. Για το σύνολο των χωρών της ΕΕ 27, η διεύρυνση είναι ακόμη μεγαλύτερη. Από το 61,5% του ΑΕΠ το 2008, το δημόσιο χρέος προβλέπεται να φθάσει το 79,4% στα τέλη του 2010(Πίνακας Β.3).

Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις 2009-2011(Autumn Forecasts), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δηλώνει ότι η οικονομία της ΕΕ έχει πάρει το δρόμο της σταδιακής ανάκαμψης. Η ΕΕ βγαίνει από την ύφεση καθώς το δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους σημειώθηκε αύξηση του ΑΕΠ. Εξαιτίας της επιβράδυνσης στις αρχές του έτους, οι προβλέψεις για το 2009 συνολικά παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αμετάβλητες: το ΑΕΠ αναμένεται να συρρικνωθεί κατά 4% του ΑΕΠ(Διάγραμμα Β.5). Στο μέλλον προβλέπεται ότι το ΑΕΠ θα αυξηθεί μόλις κατά 0,75% το 2010 και θα σημειώσει περαιτέρω αύξηση το 2011 κατά 1,5%. Σύμφωνα με την Επιτροπή η ανάκαμψη αυτή οφείλεται στην αύξηση του παγκόσμιου εμπορίου και τη βελτίωση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών. Τέλος, η τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας οφείλεται τόσο στη νομισματική πολιτική όσο και στις δημόσιες δαπάνες.

Και οι προβλέψεις του ΔΝΤ δεν αποκλίνουν πολύ από αυτές της Επιτροπής. Σε πρόσφατη έκθεσή του προβλέπει ότι το ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ θα μειωθεί κατά 4,2% του ΑΕΠ το 2009 και θα σημειώσει άνοδο 0,3% του ΑΕΠ το 2010.

Η ανάκαμψη, παρά τη συγκρατημένη αισιοδοξία που επικρατεί, παραμένει μέχρι στιγμής βραδεία και εύθραυστη καθώς τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα και η τεράστια διόγκωση του χρέους, θα καταστήσουν αναγκαίο να αρχίσει εντός της επόμενης διετίας, η άσκηση πολιτικής δημοσιονομικής σταθεροποίησης. Τα δημόσια οικονομικά έχουν υποστεί όντως δυνατό πλήγμα.

Η οικονομική κρίση εκτόξευσε τα δημοσιονομικά ελλείμματα πολλών χωρών πάνω από το όριο του 3% και η Επιτροπή προτείνει προθεσμίες για τη μείωσή τους. Ενώ πριν ένα χρόνο δημοσιονομικά ελλείμματα πάνω από το κοινοτικό όριο ήταν αδιανόητα, σήμερα αποτελούν τον κανόνα. Οι χώρες της ΕΕ δήλωσαν, κατά μέσο όρο, ελλείμματα ύψους 0,8% του ΑΕΠ το 2007 και 2,3% του ΑΕΠ το 2008, τα οποία αναμένεται να τριπλασιαστούν για να φθάσουν το 6,9% φέτος και να αναρριχηθούν στο 7,5% το 2010(

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Πίνακας Β.6). Οι διαφορές μεταξύ δημοσίων δαπανών και εσόδων(Διάγραμμα Β.7)διογκώθηκαν λόγω της κρίσης, επειδή οι κυβερνήσεις αύξησαν τις δαπάνες για να ενισχύσουν τα τραπεζικά τους συστήματα και να τονώσουν τις οικονομίες τους. Η έντονη μείωση των φορολογικών εσόδων οδήγησε κάποιες από αυτές σε εξωτερικό δανεισμό.

Είναι χαρακτηριστικό ότι, σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες προβλέψεις της Επιτροπής(2009), τόσο στην ΕΕ 27 όσο και στη ζώνη του ευρώ, το ακαθάριστο δημόσιο χρέος θα αυξηθεί κατά 20 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ μέσα σε τρία χρόνια, δηλαδή μεταξύ του 2007 και 2010.Με βάση της παρούσες τάσεις(δηλαδή χωρίς αλλαγή πολιτικής), το ακαθάριστο δημόσιο χρέος θα προσεγγίσει το 100% του ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ το 2014(δηλαδή θα αυξηθεί περίπου 30 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με το τέλος του 2007).

Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα της Επιτροπής 13 χώρες χρειάζονται 2 έως 5 χρόνια για την αποκατάσταση της δημοσιονομικής πειθαρχίας(Πίνακας Β.8).Η Επιτροπή προτείνει προθεσμία μέχρι το 2013 για τις εξής εννέα χώρες: Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία, Αυστρία, Κάτω χώρες, Τσέχικη Δημοκρατία, Σλοβακία, Σλοβενία και Πορτογαλία. Στην Ιταλία και το Βέλγιο δόθηκε προθεσμία μέχρι το 2012, στην Ιρλανδία μέχρι το 2014 και στο Ηνωμένο Βασίλειο μέχρι το 2014-15. Οι προτάσεις αυτές πρέπει να εγκριθούν από το Συμβούλιο. Όσον αφορά την Ελλάδα, η Επιτροπή ζήτησε να λάβει αμέσως μέτρα, επειδή κατά τη γνώμη της η χώρα δεν έχει προσπαθήσει αρκετά να μειώσει το έλλειμμά το οποίο αναμένεται να φθάσει φέτος το 13% περίπου του ΑΕΠ, υπερβαίνοντας κατά πολύ τις αρχικές προβλέψεις.

Οι συντονισμένες παρεμβάσεις των κυβερνήσεων και των κεντρικών τραπεζών για την αντιμετώπιση της κρίσης, είναι εξαιρετικά μεγάλης κλίμακας και χωρίς ιστορικό προηγούμενο. Τα μέτρα αυτά έχουν οδηγήσει σε πρωτοφανή αύξηση της ρευστότητας αλλά και των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Η χάραξη από τώρα της κατάλληλης πολιτικής εξόδου από τα έκτακτα μέτρα, η οποία θα εφαρμοστεί όταν και καθώς θα παγιώνονται οι συνθήκες ανάκαμψης, είναι απολύτως αναγκαία για την προάσπιση της μακροοικονομικής σταθερότητας.

Όσον αφορά τη δημοσιονομική πολιτική, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο(18-19 Ιουνίου 2009) έχει αποφασίσει ότι απαραίτητα στοιχεία της στρατηγικής εξόδου από τις παρούσες συνθήκες υψηλών ελλειμμάτων και υψηλού δημοσίου χρέους, είναι η υιοθέτηση αξιόπιστων μεσοπρόθεσμων σχεδίων δημοσιονομικής εξυγίανσης, τα οποία θα περιλαμβάνουν, όπου αυτό είναι απαραίτητο και αναγκαίο, και μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Ο χρονικός ορίζοντας και ο ρυθμός της δημοσιονομικής εξυγίανσης πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις οικονομικές συνθήκες σε κάθε κράτος μέλος, καθώς και το ύψος του διαρθρωτικού ελλείμματος και του χρέους.

Το άτυπο Συμβούλιο Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών(Γκετεμποργκ, 1-2 Οκτωβρίου), έκρινε ότι είναι ακόμη πολύ νωρίς για να αρθούν τα μέτρα επεκτατικής πολιτικής και ότι αυτά πρέπει να διατηρηθούν μέχρις ότου διασφαλιστεί η ανάκαμψη. Ταυτόχρονα, η στρατηγική εξόδου από τα δημοσιονομικά μέτρα πρέπει να σχεδιαστεί τώρα και να περιλαμβάνει μείωση των διαρθρωτικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων μεγαλύτερη από 0,5% του ΑΕΠ ετησίως, καθώς και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την απασχόληση και το δυνητικό ρυθμό ανάπτυξης.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

5.2 Η περίπτωση της Ελλάδας

Η ελληνική οικονομία επηρεάζεται άμεσα από τη κρίση αυτή, η οποία, πέραν των βραχυχρόνιων επιπτώσεων, αναδεικνύει και ρίχνει φως στα χρόνια προβλήματα της ελληνικής οικονομίας, που όλοι μεν γνωρίζαμε ότι υπάρχουν, αλλά διστάζαμε να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά. Οι επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά οφείλονται μόνο κατά ένα μέρος στην κρίση, καθώς κατά τα άλλα αντανακλούν χρόνιες παθογένειες του οικονομικού της συστήματος.

Μετά από μία δεκαετία ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης, της τάξεως του 4% κατά μέσο όρο, η ελληνική οικονομία το 2009 εισήλθε σε φάση ύφεσης. Μηδενική ανάπτυξη για την Ελλάδα το 2010 και ήπια ανάπτυξη για το 2011, προβλέπει η Επιτροπή(2009) στις φθινοπωρινές της προβλέψεις. Σύμφωνα με το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών(ΙΟΒΕ 2009), το ΑΕΠ που το 2008 είχε αυξηθεί 2%, το 2009 προβλέπεται ότι θα υποχωρήσει με ρυθμό περίπου 1,2%. Αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης προβλέπει για φέτος και η Eurobank(2009) σε σχετική έκθεσή της, που αναμένει ο ετήσιος πραγματικός ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ να υποχωρήσει κατά 1,3% το 2009 και περαιτέρω υποχώρηση το 2010 κατά 0,5%.

Η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία(Eurostat 2009), επισημαίνει ότι πρόκειται για την πρώτη μεγάλη ύφεση της ελληνικής οικονομίας μετά την ένταξή της στην Ευρωζώνη. Η Eurostat σημειώνει ότι η ελληνική οικονομία, έχοντας διανύσει δύο τρίμηνα αρνητικής ανάπτυξης, σημαίνει ότι βρίσκεται επισήμως σε ύφεση. Τέλος, σύμφωνα με τις προβλέψεις του Διοικητή της ΤτΕ(2008) (οι οποίες και επαληθεύθηκαν), κατά το 2009, το ΑΕΠ θα παραμείνει αμετάβλητο και δεν αποκλείεται να σημειωθούν και αρνητικοί ρυθμοί μεταβολής εντός του έτους(Διάγραμμα Β.9).

Ο De Grauwe(2009), πιστεύει ότι η κρίση στην ελληνική οικονομία δεν μπορεί να αποσταθεροποιήσει την κατάσταση στην ευρωζώνη, παρά τις δυσοίωνες προβλέψεις των διεθνών οίκων αξιολόγησης για τη χώρα. Τονίζει ότι οι χώρες της ευρωζώνης θα σπεύσουν να σώσουν την Ελλάδα όχι μόνο προς αποφυγήν μίας γενικευμένης κρίσης στο ευρωσύστημα αλλά και επειδή πολλές ευρωπαϊκές κυβερνήσεις έχουν στη κατοχή τους ελληνικά ομόλογα.

Την αντίθεση του εκφράζει σε σχετικό άρθρο του ο Wyplosz(2009), καθώς τονίζει ότι η χρηματοδοτική στήριξη μιας χώρας που αντιμετωπίζει πρόβλημα απαγορεύεται από τη Συνθήκη. Προτείνει την υιοθέτηση άμεσων μέτρων, ανάλογων εκείνων που υιοθέτησε η Ιρλανδική κυβέρνηση, προκειμένου η ελληνική οικονομία να αποκτήσει δημοσιονομική πειθαρχία και λογιστική αξιοπρέπεια.

5.2.1 Η εξέλιξη των δημοσιονομικών μεγεθών

Σύμφωνα με την ενδιάμεση έκθεση της ΤτΕ για τη Νομισματικά πολιτική 2009, η χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση έχει αναδείξει τις προϋπάρχουσες μεγάλες οικονομικές ανισορροπίες και διαρθρωτικές αδυναμίες της ελληνικής οικονομίες, κορυφαία εκδήλωση των οποίων είναι τα μεγάλα «δίδυμα» ελλείμματα[38] και τα υψηλά «δίδυμα» χρέη[39].

- ***Η εξέλιξη του δημοσιονομικού ελλείμματος***

Το έλλειμμα υπερέβη το όριο του 3% τόσο το 2007 όσο και το 2008 με αποτέλεσμα να ενεργοποιηθεί η Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος(ΔΥΕ) για τη

[38] Είναι το δημοσιονομικό έλλειμμα και εκείνο του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.
[39] Είναι το δημόσιο και το εξωτερικό χρέος.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

χώρα. Σύμφωνα με την Έκθεση του Διοικητή της ΤτΕ, το 2008 το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης διαμορφώθηκε σε 3,7%(Πίνακας Β.10)- σύμφωνα με εκτιμήσεις του Επικαιροποιημένου Προγράμματος Σταθερότητας και Ανάπτυξης(ΕΠΣΑ 2008-2011). Έκτοτε και αφού ελήφθησαν υπόψη νεότερα δεδομένα, αναθεωρήθηκε από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος(ΕΣΥΕ) προς τα πάνω, και εν τέλει διαμορφώθηκε στο 5,6% του ΑΕΠ το 2008, ενώ το 2007 ήταν 5% του ΑΕΠ σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής.(Διάγραμμα Β.11).

Το 2009 η κατάσταση χειροτερεύει αισθητά. Σύμφωνα με τον ΙΟΒΕ το πρώτο εννιάμηνο τα έσοδα μειώνονται σημαντικά, ενώ οι δαπάνες αυξάνονται σε σημαντικό βαθμό(Πίνακας Β.12). Η κατάσταση αυτή εκτοξεύει το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης το 2009, το οποίο εκτιμάται από την Επιτροπή ότι θα ξεπεράσει το 12% του ΑΕΠ, θα παραμείνει στα ίδια επίπεδα το 2010, ενώ το 2011 θα σημειώσει περεταίρω αύξηση.

Σημαντικό στοιχείο σε αυτή την πορεία εκτροχιασμού του δημοσιονομικού ελλείμματος είναι η αναξιοπιστία των στατιστικών στοιχείων, τα οποία συνεχώς αναθεωρούνται. Σε σχετικό άρθρο στον Economist, αναφέρεται ο παράλογος υπερδιπλασιασμός του ελλείμματος από 6% σε 12%. Σημειώνεται ότι μία συνήθης πρακτική των ελληνικών κυβερνήσεων σε προεκλογικές περιόδους είναι οι αυξημένες δαπάνες και η επιβράδυνση της συλλογής των φορολογικών εσόδων, για την προσέλκυση των ψηφοφόρων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση του ελλείμματος. Η Eurostat εξέφρασε επιφυλάξεις σχετικά με τα στοιχεία που κοινοποίησε η Ελλάδα της 21 Οκτωβρίου 2009, με αποτέλεσμα να μην τα επικυρώσει. Οι ελληνικές αρχές από την πλευρά της τονίζουν, ότι η διεύρυνση του ελλείμματος οφείλεται της υψηλότερες δημόσιες δαπάνες που δεν είχαν καταγραφεί της προηγούμενες κοινοποιήσεις.

Η ΔΥΕ για την Ελλάδα ενεργοποιήθηκε της 24.3.2009, όταν η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι η Ελλάδα τόσο το 2007 όσο και το 2008 παρουσίαζε υπερβολικό έλλειμμα για λόγους που δεν οφείλονται σε σημαντική μείωση της οικονομικής δραστηριότητας(όπως προβλέπεται από το αναθεωρημένο ΣΣΑ). Λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες μακροοικονομικές ανισορροπίες, η Επιτροπή έκρινε ότι ενδείκνυται η ταχεία διόρθωση του ελλείμματος μέχρι το 2010.

Με τη σειρά του το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της ΕΕ δυνάμει του άρθρου 104§6 της Συνθήκης, εξέδωσε της 27.4.2009 νομική απόφαση που διαπιστώνει την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος, καθώς και σύσταση(104§7) για την ανάληψη διορθωτικής δράσης. Σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου η Ελλάδα έπρεπε μέχρι της 27.10.2009 να περιορίσει τις δαπάνες για την ενίσχυση της δημοσιονομικής προσαρμογής το 2009 κα να λάβει μέτρα για τη διασφάλιση της διόρθωσης του υπερβολικού ελλείμματος μέχρι το 2010. Το Συμβούλιο τόνισε την ανάγκη υιοθέτησης μέτρων που θα συμβάλουν στη μείωση του δημοσίου χρέους, στη βελτίωση της συλλογής και επεξεργασίας των οικονομικών δεδομένων και ιδίως των δημοσιονομικών στοιχείων και, τέλος, στη διατηρησιμότητα των δημοσίων οικονομικών.

Τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους ανακοινώθηκε δέσμη φορολογικών μέτρων από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, τα οποία θα συνέβαλαν στην αύξηση των εσόδων και στη μείωση του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης στο 3,7%(της προέβλεπε το ΕΠΣΑ 2008-2011). Στη συνέχεια, η εξέλιξη των δημοσιονομικών μεγεθών οδήγησε σε ριζική ανατροπή αυτών των εκτιμήσεων.

Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις της Επιτροπής(Autumn Forecasts 2009), διαπιστώθηκε ότι δεν ελήθφησαν από την προηγούμενη κυβέρνηση τα αναγκαία

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

μέτρα για την εφαρμογή των συστάσεων του Συμβουλίου Υπουργών Οικονομίας της ΕΕ. Ο Επίτροπος για τις οικονομικές υποθέσεις, Χοακίν Αλμούνια, δήλωσε ότι όπως επιτάσσει το ΣΣΑ, η Επιτροπή θα εισηγηθεί στο Συμβούλιο την υπαγωγή της Ελλάδας στην επόμενη παράγραφο του άρθρου 104(104§8) της διαδικασίας περί υπερβολικού ελλείμματος, κλιμακώνοντας έτσι τις πιέσεις κατά της Ελλάδα ακόμη περισσότερο.

- ***Η εξέλιξη του δημοσίου χρέους***

Τα τελευταία 15 χρόνια το δημόσιο χρέος έχει παραμείνει σταθερά υψηλό(99% περίπου), παρά τις ευνοϊκές συνθήκες που επικράτησαν για τη μείωσή του(οικονομική ανάπτυξη, πτώση επιτοκίων, έσοδα από αποκρατικοποιήσεις). Το χρέος παρέμεινε υψηλό όχι μόνο λόγω των ετησίων ελλειμμάτων αλλά και λόγω προσαρμογών ελλειμμάτων-χρέους[40](Πίνακας Β.13). Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις της Επιτροπής(2009), το ελληνικό δημόσιο χρέος από 99,2% το 2008, θα αυξηθεί στο 112,6% του ΑΕΠ το 2009, στο 124,9% το 2010 ενώ η εκτίμηση για το 2011 είναι 135,4% του ΑΕΠ(Πίνακας Β.14). Ανάλογες ήταν και οι εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής με τη διαφορά ότι τα ποσοστά του δημοσίου χρέους κινούνταν σε χαμηλότερα επίπεδα(Πίνακας Β.15). Οι προβλέψεις της Επιτροπής έρχονται σε αντίθεση με το ΕΠΣΑ 2008-2011 που δείχνει ότι το ενοποιημένο χρέος της κεντρικής κυβέρνησης το 2008 διαμορφώθηκε στο 95,4%(Πίνακας Β.16).

Το δημόσιο χρέος αποτελεί μία από τις σημαντικότερες πηγές χρηματοοικονομικής ευπάθειας της οικονομίας. Είναι η κύρια αιτία για τη διεύρυνση σε υψηλά επίπεδα της διαφοράς απόδοσης των ελληνικών κρατικών ομολόγων έναντι των αντίστοιχων γερμανικών, ιδίως από τους τελευταίους μήνες του 2008 και μετά, η οποία συνεπάγεται αύξηση του κόστους δανεισμού του Δημοσίου. Σύμφωνα με στοιχεία της ΤτΕ, το μέσο κόστος δανεισμού του Δημοσίου το 2006 ήταν 3,8%, το 2007 4,4%, το 2008 4,6%, ενώ το πρώτο τρίμηνο του 2009 5%.

Χαρακτηριστική είναι η μελέτη της Deutsche Bank(2009), η οποία κάνει λόγο για παραπομπή της χώρας στο ΔΝΤ, σε περίπτωση που δεν μπορεί να βρει τα απαιτούμενα κεφάλαια για το δανεισμό της. Χαρακτηριστικά σημειώνουν: «*Κάτι τέτοιο θα αποτελούσε στροφή σε σύγκριση με τη ως τώρα συναίνεση στην άποψη ότι οι χώρες της ευρωζώνης αλληλοβοηθούνται όταν έχουν πρόβλημα, αλλά η συνεχής παραβίαση εκ μέρους της Ελλάδας του γράμματος και του πνεύματος της Συνθήκης του Μάαστριχτ και του ΣΣΑ ίσως έχει αλλάξει τις απόψεις των ευρωπαϊκών αρχών στο θέμα αυτό. Ίσως πρέπει να παραδειγματιστούν οι χώρες που αντιμετωπίζουν πρόβλημα ότι αυτοί που παραβιάζουν καθ' υποτροπήν τις συνθήκες της ΕΕ θα αντιμετωπιστούν αυστηρότατα*». Αξίζει να σημειωθεί ότι τόσο ο De Grauwe όσο και ο Wyplosz σε πρόσφατα άρθρα τους τονίζουν ότι οι Ελλάδα απέχει πολύ από τη χρεωκοπία αναλογικά με άλλες χώρες που εμφανίζουν υψηλότερα επίπεδα δημοσίου χρέους, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι η οικονομία της χώρας δεν απαιτεί άμεσες λύσεις.

Σε κάθε περίπτωση, το ενδεχόμενο να παραμείνουν τα ελλείμματα και το χρέος σε υψηλά επίπεδα θα επέτεινε τις ανησυχίες των αγορών για τη διατηρησιμότητα της δημοσιονομικής θέσης της χώρας, με πιθανή συνέπεια την εκ νέου αύξηση των επιτοκίων δανεισμού του Δημοσίου και την επιδείνωση της δυναμικής του δημοσίου χρέους. Επομένως για να αποφευχθεί ο φαύλος κύκλος αυξανόμενου χρέους και

[40]Πρόκειται για συναλλαγές του προϋπολογισμού οι οποίες, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανονισμούς, δεν καταγράφονται στο έλλειμμα, αλλά αντίθετα αυξάνουν το δημόσιο χρέος.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

επιδείνωσης των προσδοκιών των αγορών, προφανώς απαιτείται να υιοθετηθεί ένα αξιόπιστο μεσοπρόθεσμο σχέδιο, το οποίο να αποβλέπει ταυτόχρονα στη δημοσιονομική εξυγίανση και στη στήριξη των αναπτυξιακών προοπτικών της οικονομίας.

5.2.2 Η ανάγκη μεταρρυθμίσεων στην ελληνική οικονομία

Η κρίση ανέδειξε τα χρόνια προβλήματα του τρέχοντος αναπτυξιακού προτύπου της ελληνικής οικονομίας. Σύμφωνα με την ενδιάμεση Έκθεση για τη νομισματική πολιτική, ο Διοικητής της ΤτΕ τονίζει ότι είναι επιτακτική η ανάγκη κατάρτισης και εφαρμογής ενός αξιόπιστου μεσοπρόθεσμου σχεδίου που θα περιλαμβάνει τολμηρές αλλά και αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Ο βασικός άξονας επομένως του προγράμματος πρέπει να είναι: «*Φρένο στα ελλείμματα-επιτάχυνση στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις*». Η ελληνική οικονομία πρέπει να υιοθετήσει άμεσα δύο μέτρα: μείωση των δαπανών και δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση της αξιοπιστίας της (Wyplosz 2009).

Πρώτη προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στη δημοσιονομική εξυγίανση. Δεδομένου ότι το έλλειμμα και το χρέος έχουν φθάσει σε πολύ υψηλά επίπεδα, η δημοσιονομική προσαρμογή θα πρέπει να έχει ως στόχο από το 2010 τη μείωση του διαρθρωτικού δημοσιονομικού ελλείμματος κατά 1,5-2% του ΑΕΠ ετησίως, δηλαδή αισθητά περισσότερο από το 0,5% του ΑΕΠ που προβλέπει ετησίως το ΣΣΑ. Επίσης, για να υπάρξει γρήγορη βελτίωση και να αντιστραφεί το αρνητικό κλίμα, απαιτείται εντονότερη προσπάθεια κατά τη δεκαετία 2010-2011, δηλαδή σωρευτική μείωση του διαρθρωτικού ελλείμματος κατά 5 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Επιπλέον, χρειάζεται να δημιουργηθούν μεγάλα πρωτογενή πλεονάσματα για να μειωθεί ουσιαστικά το δημόσιο χρέος σε λογικό βάθος χρόνου. Υπολογίζεται ότι εάν επιτευχθεί εξάλειψη της σπατάλης και της φοροδιαφυγής, που αποτελούν μέρος του δημοσιονομικού προβλήματος, σταδιακά εντός 10 ετών, το δημοσιονομικό όφελος θα είναι της τάξεως του 1,2% έως 2,2% του ΑΕΠ ετησίως.

Η δημοσιονομική προσαρμογή επιβάλλεται από τις δημογραφικές εξελίξεις και προοπτικές, οι οποίες είναι ιδιαίτερα δυσμενείς για την Ελλάδα και θα εντείνουν σοβαρά τις δημοσιονομικές πιέσεις. Σύμφωνα με πρόσφατες εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής(EU Ageing Working Group 2009), οι μελλοντικές υποχρεώσεις της Ελλάδας από τη γήρανση του πληθυσμού θα αυξηθούν κατά 15,9% του ΑΕΠ από το 2007 έως το 2060. Χαρακτηριστικό είναι το αποτέλεσμα για τις 25 χώρες μέλη που πήραν μέρος στη μελέτη, όπου η μέση επιβάρυνση υπολογίζεται ότι θα είναι 4,7% του ΑΕΠ. Η αναμόρφωση, επομένως, του ασφαλιστικού συστήματος πρέπει να προχωρήσει άμεσα, καθώς η Ελλάδα έχει το δεύτερο μεγαλύτερο χρέος και τις υψηλότερες αναμενόμενες αυξήσεις δαπανών για συντάξεις. Για την εξασφάλιση επομένως της βιωσιμότητας των δημοσίων οικονομικών, θα πρέπει να έχει ένα φιλόδοξο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο σε σχέση με τις χώρες της Ένωσης. Σύμφωνα με το Συμβούλιο, η ενσωμάτωση των έμμεσων υποχρεώσεων του προϋπολογισμού (το εκτιμώμενο ύψος των μελλοντικών υποχρεώσεων για δαπάνες συντάξεων και υγείας) θα αρχίσει με τη υποβολή του ΕΠΣΑ 2009-2011.

Στην Ελλάδα η δημοσιονομική προσαρμογή θα ήταν σκόπιμο να προέλθει από τη ανακατανομή των δαπανών και των εσόδων, έτσι ώστε να στηριχθούν οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες(δηλαδή αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και διεύρυνση της φορολογικής βάσης). Η διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι μία τέτοια πολιτική συνεπάγεται την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των πόρων, επιτρέπει τη χαμηλότερη φορολογική

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

επιβάρυνση, ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα και ενισχύει την αξιοπιστία των μεσοπρόθεσμων δημοσιονομιών στοχεύσεων.

Εκτός από τη δημοσιονομική προσαρμογή απαιτούνται και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, που θα έχουν ως στόχο την ανάπτυξη της οικονομίας με το μικρότερο δυνατό δημοσιονομικό κόστος. Μία από αυτές είναι η εξυγίανση του δημοσίου τομέα με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του. Αυτό χρειάζεται μείωση της γραφειοκρατίας, πάταξη της διαφθοράς και αυξημένη λογοδοσία των δημοσίων υπηρεσιών σχετικά με τις οικονομικές δραστηριότητες. Επίσης θα πρέπει να αυξηθεί το ποσοστό απασχόλησης (άνοιγμα κλειστών επαγγελμάτων) και να γίνει ποιοτική αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού. Ιδιαίτερη θέση στο μεταρρυθμιστικό σχέδιο πρέπει να έχει η ενίσχυση των «*πράσινων επενδύσεων*», που συνδέονται με την αλλαγή του ενεργειακού προτύπου της χώρας. Το δημοσιονομικό κόστος μιας τέτοιας επιλογής είναι χαμηλό, αλλά μπορεί να συμβάλει στην προστασία του περιβάλλοντος, στην έγκαιρη αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και ως εκ τούτου στην αύξηση του ποσοστού απασχόλησης.

Το απαιτούμενο πολυετές σχέδιο δημοσιονομικής εξυγίανσης πρέπει να δημοσιοποιηθεί το συντομότερο δυνατόν, έτσι ώστε οι αγορές να γνωρίζουν καλά τι προτίθενται να κάνουν οι ελληνικές αρχές. Έχει ουσιώδη σημασία να μεταδοθεί στις αγορές το μήνυμα ότι η Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στο μεσοπρόθεσμο στόχο της ισχυρής δημοσιονομικής θέσης. Αυτό θα ενισχύσει την αξιοπιστία της χώρας στις διεθνείς αγορές και θα δημιουργήσει θετικές προσδοκίες. Θα περιορίσει το κόστος δανεισμού του Δημοσίου και τις εκταμιεύσεις για τη εξυπηρέτηση του χρέους, εξοικονομώντας έτσι πόρους που είναι απαραίτητοι για τη στήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και την προώθηση των δημοσίων επενδύσεων. Παράλληλα οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις θα βελτιώσουν τη συνολική εικόνα της οικονομίας.

Τόσο η αποσόβηση του δημοσιονομικού αδιεξόδου όσο και η «πυροδότηση» του διαρθρωτικού αναπροσανατολισμού αποτελούν κλειδιά για τη δρομολόγηση του πολυετούς σχεδίου προσαρμογής που έχει ανάγκη η ελληνική οικονομία.

Μία οικονομική κρίση δεν πρέπει να αποτελεί μόνο μία πρόκληση αλλά και μία ευκαιρία για το συνολικό αναπροσανατολισμό της ευρωπαϊκής οικονομικής πολιτικής και την προώθηση μίας αναπτυξιακής δυναμικής προς όφελος όλων των ευρωπαίων πολιτών. Η κρίση επηρέασε τα κράτη μέλη διαφορετικά, καθώς έφερε στο προσκήνιο τις αδυναμίες τους, οικονομικές και μη. Η διεθνής κρίση ακόμη και αν φανεί παρατεταμένη, ασφαλώς θα περάσει. Η αντιμετώπισή της θέλει ακόμη μεγάλη και συντονισμένη προσπάθεια. Έχουν γίνει σημαντικά βήματα, αλλά απαιτούνται πολλά ακόμη.

Όσον αφορά την Ελλάδα, η χώρα πρέπει από τώρα να λειτουργεί όχι μόνο με γνώμονα την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κρίσης, αλλά και με γνώμονα την προετοιμασία της για την μακρά περίοδο δημοσιονομικής προσαρμογής που θα ακολουθήσει μετά τον τερματισμό της κρίσης.

Συμπεράσματα

«*Φυσικά το σύμφωνο σταθερότητας περιορίζει τη δυνατότητα ευελιξίας των εθνικών δημοσιονομικών αρχών. Αλλά αυτό είναι το τίμημα που πρέπει να πληρωθεί για το κοινό νόμισμα*»
Horst Siebert, Financial Times, 6/9/2002

Στην παρούσα εργασία επιχειρήθηκε η ανάλυση και αξιολόγηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, καθώς επίσης και οι προοπτικές μετεξέλιξής του, όπως διαμορφώθηκε από την υπογραφή της Συνθήκης του Άμστερνταμ μέχρι σήμερα.

Η ευρωπαϊκή νομισματική ένωση αποτελεί μία ολοκληρωμένη προσπάθεια δημιουργίας μίας άριστης νομισματικής περιοχής, με σημαντικότερη εξέλιξη την καθιέρωση του ευρώ. Η βιωσιμότητα του κοινού νομίσματος εξαρτάται σε υπερθετικό βαθμό από τη μακροοικονομική ισορροπία στον ευρωπαϊκό χώρο. Έχοντας παραδώσει την άσκηση της νομισματικής πολιτικής, τα κράτη μέλη διατήρησαν τη δημοσιονομική πολιτική, κατ' ουσία ως το μόνο μέσο διαμόρφωσης των εθνικών μακροοικονομικών πολιτικών. Για τη διατήρηση της σταθερότητας του νομίσματος και τη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών, θεωρήθηκε αναγκαίο η δημοσιονομική πολιτική να ασκείται στα πλαίσια ορισμένων κανόνων που υπαγορεύει το ΣΣΑ.

Όπως είδαμε, η έννοια της διατηρησιμότητας της δημοσιονομικής πολιτικής είναι ασαφής και αποτελεί ένα πολύπλευρο αντικείμενο μελέτης, καθώς κατά καιρούς έχουν δοθεί διαφορετικές ερμηνείες. Το πρόβλημα όμως της διατηρησιμότητας μπορεί να σκιαγραφηθεί σε γενικές γραμμές ως εξής: τα κρατικά ελλείμματα του προϋπολογισμού οδηγούν σε αύξηση του δημοσίου χρέους, το οποίο θα πρέπει να αποπληρωθεί σε κάποια μελλοντική στιγμή. Προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών κρίθηκε απαραίτητη η υιοθέτηση δημοσιονομικών περιορισμών στα πλαίσια της ΟΝΕ.

Η ύπαρξη δημοσιονομικών κανόνων, οι οποίοι λειτουργούν ως περιορισμοί στη συμπεριφορά των δημοσιονομικών αρχών, προφυλάσσουν τη δημοσιονομική διατηρησιμότητα, η οποία, χωρίς αυτούς αποδεικνύεται εξαιρετικά εύθραυστη και ευπαθής. Επίσης όταν οι δημοσιονομικοί κανόνες είναι ενεργοί , τότε προσφέρεται στις κυβερνήσεις η δυνατότητα για έγκαιρη αντίδραση όταν υπάρχουν ασύμμετρα οικονομικά σοκ. Επιπλέον η συνετή εφαρμογή των κανόνων βοηθάει στο συντονισμό των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών, στον περιορισμό της τάσης των κυβερνήσεων να δημιουργούν ελλείμματα προς ικανοποίηση των ψηφοφόρων τους καθώς επίσης και στον περιορισμό των πιέσεων προς την ΕΚΤ για μείωση των επιτοκίων.

Όλοι αυτοί οι λόγοι, καθώς και άλλα ζητήματα που γεννώνται εξ' αυτών οδήγησαν στην υιοθέτηση των δημοσιονομικών κανόνων, που συναντώνται τόσο στη Συνθήκη του Μάαστριχτ όσο και στο Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Το ΣΣΑ διαμορφώθηκε με βάση τη λογική της ΕΚΤ, επισημοποιώντας την κυριαρχία της νομισματικής πολιτικής στο ευρωπαϊκό policy mix: το ΣΣΑ θα χρησιμοποιείτο ως μέσο επιδίωξης «υγιών δημοσίων οικονομικών» προς ενίσχυση «των προϋποθέσεων για την εξασφάλιση σταθερότητας των τιμών», για την επίτευξη «μίας ισχυρής και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης που δημιουργεί απασχόληση». Το ΣΣΑ σε γενικές γραμμές διευκρινίζει τις διαδικασίες που αφορούν δύο θεμελιώδη μεγέθη των δημοσιών οικονομικών, το δημοσιονομικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος.

Η υιοθέτηση των δημοσιονομικών κανόνων από τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα εγγυηθούν την επίτευξη μίας διατηρήσιμης δημοσιονομικής κατάστασης στα

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

κράτη μέλη και επιπλέον θα διασφαλίσουν τη δημοσιονομική σταθερότητα και πειθαρχία, αλλά και την αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής. Όμως είναι γεγονός ότι το ΣΣΑ έχει δεχθεί έντονες κριτικές, η πλειοψηφία των οποίων εστιάζεται στην έλλειψη ευελιξίας κατά των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών, στην υπερβολική ακαμψία των κανόνων, στην έλλειψη κινήτρων για την ανταμοιβή των κρατών που επιδίδουν «καλή» συμπεριφορά, καθώς επίσης και στη μη επιβολή προστίμων όπου χρειάζεται.

Αυτά είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά που οδήγησαν στην αναθεώρηση του Συμφώνου το 2005, με στόχο να αποκτήσει μεγαλύτερη ευελιξία και οι διατάξεις του να συνεκτιμούν επαρκώς το μέγεθος του δημοσίου χρέους κατά την αξιολόγηση της δημοσιονομικής κατάστασης των χωρών μελών. Ωστόσο ακόμη και σήμερα πληθαίνουν οι φωνές που αναζητούν μία αναπροσαρμογή των κανόνων, έτσι ώστε να ενσωματωθούν κάποια χαρακτηριστικά που απουσιάζουν και να βελτιωθούν κάποια άλλα, προκειμένου η λειτουργικότητα του Συμφώνου να μη τίθεται σε αμφισβήτηση, ιδιαίτερα σε περιόδους ύφεσης, όπως αυτή που διανύουμε σήμερα.

Γι αυτό άλλωστε κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί διάφορες προτάσεις για την αναθεώρηση του Συμφώνου. Άλλες μάλιστα κάνουν λόγο και για την πλήρη αντικατάστασή του με άλλους μηχανισμούς δημοσιονομικής πολιτικής. Πάντως, όλες έχουν ως κύριους άξονες την περεταίρω ευελιξία και εθνική ευχέρεια κατά την άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής, τη μείωση του κόστους ελέγχου των εθνικών οικονομικών πολιτικών, τη σύσταση ανεξάρτητων θεσμών που να εγγυώνται τη διαφάνεια των δημοσίων οικονομικών, καθώς και την περεταίρω συνεργασία των κρατών μελών σε δημοσιονομικά θέματα. Βέβαια υπάρχουν και εκείνες οι φωνές που στρέφουν την προσοχή τους στην ουσιαστική εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών για τη δημιουργία μεσοπρόθεσμα ισοσκελισμένων ή πλεονασματικών δημοσιονομικών ισοζυγίων(πχ κανόνες στις δαπάνες). Τέλος , υπάρχουν και εκείνοι που δίνουν έμφαση στη βελτίωση των διαδικασιών του Συμφώνου, που αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη διατηρήσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

Πάντως σε αυτό που συμφωνούν οι περισσότεροι είναι ότι η αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας- η οποία επιτυγχάνεται με τη δραστική μείωση του ελλείμματος και του δημοσίου χρέους- αποτελεί κύρια προϋπόθεση για τη διαχρονική σταθεροποίηση της οικονομίας. Με αυτή την έννοια θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι το ΣΣΑ κινείται στη σωστή κατεύθυνση.

Φαίνεται, όμως, ότι στις μέρες μας η αξιοπιστία του Συμφώνου περνάει μία σοβαρή κρίση, παρά τις τροποποιήσεις που επήλθαν το Μάρτιο του 2005 από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρά τα σημάδια ανάκαμψης που παρουσιάζει τον τελευταίο καιρό, δέχθηκε ένα ισχυρό πλήγμα εξαιτίας της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης που εκτόξευσε τα ελλείμματα και το δημόσιο χρέος των χωρώ μελών της ΕΕ. Αλλά και η κατάσταση στην Ελλάδα παρουσιάζεται με τα πιο μελανά χρώματα από διεθνείς οργανισμούς και όχι μόνο, καθώς η χώρα έχει εισέλθει επισήμως σε φάση ύφεσης. Όλα αυτά τα προβλήματα απαιτούν άμεσες αλλαγές που θα έχουν ως στόχο την εξυγίανση της δημοσιονομικής σταθερότητας στην ΕΕ.

Θα πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι οι όποιες προσπάθειες και ενέργειες, ως μόνο στόχο πρέπει να έχουν τη προσπάθεια σύγκλισης των δημοσιονομικών μεγεθών στα ευρωπαϊκά επίπεδα και την εισαγωγή του δημοσίου χρέους σε μία διατηρήσιμη τροχιά, και όχι να χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των πολιτικών συμφερόντων και σκοπιμοτήτων των εκάστοτε κυβερνήσεων.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Γενικά, το ΣΣΑ φαίνεται να έχει προτερήματα και ελαττώματα που χαρακτηρίζουν ένα αποτέλεσμα πολιτικής συμφωνίας ευρείας συναίνεσης. Φαίνεται ότι εξυπηρετεί το στόχο για τον οποίο δημιουργήθηκε, αν και σε κάποιες περιπτώσεις επιδέχεται βελτιώσεων, κυρίως στην ισορροπία μεταξύ βαθμών ελευθερίας που παρέχει για ευέλικτη μεσοπρόθεσμη οικονομική πολιτική και της διασφάλισης της δημοσιονομικής σταθερότητας.

Η κρίση της ευρωπαϊκής οικονομίας, έθεσε το ερώτημα εάν η ύπαρξη του Συμφώνου είναι αναγκαία. Σίγουρα η δημοσιονομική σταθερότητα είναι ένα πολύ σημαντικό αγαθό. Σίγουρα η ιστορική τάση της Ευρώπης για υψηλά χρέη και ελλείμματα απαιτούσε διόρθωση, γεγονός που επετεύχθη εν μέρει χάρη στη ονομαστική σύγκλιση στην πορεία προς το κοινό νόμισμα. Η συνεισφορά του ΣΣΑ ήταν και ενδεχομένως να συνεχίσει να είναι καθοριστική. Με ποιο κόστος όμως; Μήπως η συντήρηση των κριτηρίων του Συμφώνου αρχίζει να είναι πλέον αναποτελεσματική;

Η πολυσυζητημένη επικύρωση της Συνθήκης της Λισαβόνας, είναι λογικό να φέρει στο επίκεντρο των συζητήσεων, εκτός από το ρόλο της εθνική κυριαρχίας στα πλαίσια της ΕΕ, το παρόν και το μέλλον της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής. Σε αυτό το πλαίσιο, το μόνο βέβαιο είναι ότι η κατάληξη των σημερινών διεργασιών που διεξάγονται στην Ένωση θα έχουν αντίκτυπο και στους γενικούς άξονες της δημοσιονομικής πολιτικής, αλλά και στους μηχανισμούς προώθησής της, με πρώτο το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Βαβούρας Ι. Σ (2005), " Οικονομική Πολιτική", Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση
- De Grauwe P (2005), "Τα οικονομικά της Νομισματικής Ένωσης", Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2008), " Ψήφισμα σχετικά με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 15ης – 16ης Οκτωβρίου 2008", Β6-0561/2008
- Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ (2009), "Η ελληνική οικονομία και απασχόληση: Ετήσια Έκθεση 2009", Αθήνα, ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ
- ΙΟΒΕ (2009), " Θέσεις του ΙΟΒΕ για την Οικονομική Πολιτική"
- Καραβίτης Ν Η (2008), "Δημόσιο χρέος και Έλλειμμα", Αθήνα, Εκδόσεις Διόνικος
- Κασκαρέλης Γ (2008), "Η πορεία για την Οικονομική, Νομισματική και Πολιτική Ένωση της Ευρώπης", ΙΝΕ-ΟΤΟΕ
- Λαζαρέτου Σ- Μπρισίμης Σ (2001), "Δημοσιονομικοί κανόνες και Σταθεροποιητική πολιτική στη ζώνη του ευρώ", Οικονομικό Δελτίο
- Mankiw N G (1998), " Μακροοικονομική θεωρία", Αθήνα, Εκδόσεις Gutenberg
- Μούσης Ν (2008), "Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική",12η αναθεωρημένη έκδοση Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση
- Παπαγιαννίδης Δ. Α (2003), "Μετά τον καβγά για το Σύμφωνο Σταθερότητας", Οικονομικός Ταχυδρόμος
- Σακελαρρόπουλος Θ (2004), "Συμμετοχικές διαδικασίες και Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Μοντέλο: η Ανοιχτή Μέθοδος Συντονισμού", Αθήνα, Ίσταμε
- Προβόπουλος Γ(2009), "Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2008", Τράπεζα της Ελλάδος
- Προβόπουλος Γ(2009), "Νομισματική Πολιτική: Ενδιάμεση Έκθεση 2009", Τράπεζα της Ελλάδος

ΞΕΝΗ

- Alves R.H and Afonso O (2007), "Fiscal Federalism in the European Union: How far are we?", FEP, No 244
- Allsopp. C and Artis M.J (2003), "The assessment: EMU, Four Years On", Oxford Review of Economic Policy
- Artis M.J (2000), " Close to Balance or in a surplus: a policy- maker's guide to the implementation of the SGP", CEPR, No 2512
- Artis M.J and Winkler B (1999), " The Stability Pact: Trading off flexibility for credibility" στο Hallet H.A, Hutchison M.M, Jensen S.E.H (eds), "Fiscal aspects of European Monetary Integration", Cambridge University Press
- Bean C.R (1998), "Discussion", Economic Policy, No 26

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

- Beetsma.R and Uhlig. H (1999), " An analysis of the Stability Pact", CEPR, No 1669
- Buiter W.H and Grafe. C (2004), "Patching up the Pact: suggestion for enhancing fiscal sustainability and macroeconomic stability in an enlarged European Union", Economics of Transition, Volume 12(1)
- Buiter W.H (2002), " How to reform the Stability and Growth Pact"
- Buiter W.H (2004), "Two naked emperors? Concerns about the Stability & Growth Pact and second thoughts about central bank independence", CEPR
- Buti .M (2006), "Will the New Stability and Growth Pact Succeed? An economic and political perspective", European Economy
- Buti. M, Eijffinger. S, Franco. D (2002), "Revisiting the Stability and Growth Pact: Grand Design or Internal Adjustment?", CEPR, No 3692
- Buti. M, Eijffinger. S, Franco. D (2005), "The Stability Pact pains: A forward-looking assessment of the Reform Debate", Discussion Paper, Tilburg University
- Casella. A (1999), "Tradable deficit Permits: Efficient implementation of the Stability Pact", Economic Policy, Volume 14,No 29
- Coricelli. F and Ercolani. V (2003), " Cyclical and structural deficits on the road to Accession: fiscal rules for an enlarged European Union", CEPR, No 3672
- Council of European Union(2001), " The contribution of public finances to growth and employment: improving quality and sustainability", No 6997/01, March
- ECB (2007), "Assessing fiscal soundness: theory and practice", European Central Bank, Occasional Paper series, No 56, March
- Deutsche Bank (2009), "Report on Greek Economy"
- De Grauwe P (2009), "Greece: The start of a systematic crisis of the Eurozone?", www.voxeu.org, December
- Eichengreen. B and Wyplosz. C (1998), "Stability Pact: More than a minor nuisance?", Economic Policy, Volume13, No 26
- Eijffinger S and Governatori M (2004), " Fiscal and Monetary interaction: the role of asymmetries of the Stability and Growth Pact in EMU", CESifo Working Paper, No 1354
- European Commission (2006), "The long- run sustainability of public finances in the European Union", European Economy, 4/2006
- European Commission (2009), "Economic Forecast Spring 2009", European Economy, 3/2009
- European Commission (2009), "European Economic Forecast Autumn 2009", European economy,10/2009
- Eurobank (2009), "Macro Monitor: A quarterly economic review of the Greek Economy"
- Fitoussi. J.P and Saraceno. F (2007), "Fiscal Discipline as a social norm: The European Stability Pact", Collection OFCE/ANR No 2
- Fischer. J, Jonung. L, Larch. M (2006), "101 proposals to reform the stability and growth pact. Why so many? A survey", European Economy, Economic Papers 267

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

- Feldstein M (2005), "The euro and the Stability pact", NBER Working Papers, No 11249
- IMF (2001), "World Economic Outlook", May,2001, International Monetary Fund
- IMF (2009), "Recommendations for the Greek Economy", August, 2009, International Monetary Fund
- Lindbeck. A and Niepelt. D (2003), "The Stability Pact- Rationales, Problems, Alternatives", Study Center Gerzensee
- Mathieu. C and Sterdyniak. H (2003), "Reforming the Stability and Growth Pact: Breaking the ice, Collection OFCE, No 69
- Marinheiro Fonseca C.J (2005), " Has the Stability and Growth Pact Stabilized?: Evidence from a panel of 12 European countries and some implications for the Reform of the Pact", CESifo Working Paper, No 1411
- Mora L.G and Martins J.N (2007), "How reliable are the statistics for the Stability and Growth Pact?", European Economy, No 273
- Oates W.E (2002), "Fiscal Federalism And European Union: Some Reflections",
- Orban G and Szapary G (2004), "The Stability and Growth Pact from the perspective from the new member states", William Davidson Institute, Working paper No 709
- Osterlof S, Heinemann F, Mohl P (2008), "EU Budget Reform Options and the Common Pool Problem", Centre for European Economic Research
- Pisani- Ferry. J (2002), "Fiscal Discipline and Policy Coordination in the Eurozone: Assessment and Proposals", paper prepared for a meeting of the Group of Economic Analysis of the European Commission, April
- Saraceno F and Veroni M.P (2005), "Reform of the Stability and Growth Pact: Reducing or increasing the Nuisance?", OFCE, No 2005-1
- Thygesen N (2002), "The Stability and Growth Pact: any need for Revision?", a note for the Economic and Monetary Affairs Committee of the European Parliament
- Warin T (2004), "Should Europe get rid of the Stability and Growth Pact?", Middlebury College, Economics Discussion Paper, No 04-15
- Wyplosz C (2002), " Fiscal Policy: Rules or institutions?", paper prepared for the Group of Economic Analysis of the European Commission, April
- Wyplosz C (2009), "Greece: The party is over", www.voxeu.org, December

Ηλεκτρονικές Πηγές

- http:// www.europa.eu.int
- http:// www.ecb.int
- http:// www.imf.org
- http:// www.oecd.rg
- http://www.voxeu.org
- http:// www.bankofgreece.gr
- http://www.bloomberg.com

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

- http:// www.google.com
- http:// epp.eurostat.ec.europa.eu
- http:// www.economist.com
- http:// www.taneaonline.gr
- http:// www.kathimerini.gr
- http:// www.naftemporiki.gr
- http:// www.kte.gr
- http:// www.cecifo-group.de
- http:// ideas.repec.org
- http:// www.tovima.gr

Παραρτήματα

Στο **Παράρτημα Α,** έχει γίνει προσπάθεια να παρατεθούν τα κείμενα που αφορούν τα δημοσιονομικά μεγέθη της παρούσας εργασίας, έτσι ώστε η σχετική πληροφόρηση να είναι εύκολα προσβάσιμη και να είναι δυνατόν να αναγνωρίζονται οι μεταβολές που έχουν επέλθει διαχρονικά.

Το εν λόγω παράρτημα αναφέρεται στους Κανονισμούς που αφορούν το ΣΣΑ. Περιλαμβάνει τους αρχικούς Κανονισμούς 1466/1997 και 1467/1997, καθώς και τους νεότερους 1055/2005 και 1056/2005. Ο αναγνώστης ενθαρρύνεται να διαβάσει και τα εισαγωγικά κείμενα των Κανονισμών, όπου παρατίθεται το σκεπτικό της πολιτικής που υπάρχει πίσω από κάθε Κανονισμό.

Στο **Παράρτημα Β,** παρατίθενται στατιστικά στοιχεία δημοσιονομικού χαρακτήρα τόσο για την Ελλάδα, όσο και για την Ευρωπαϊκή Ένωση των 27. Παρουσιάζονται στοιχεία για το δημοσιονομικό έλλειμμα, το δημόσιο χρέος καθώς επίσης και το ΑΕΠ.

Σκοπός είναι να παρουσιαστεί με στατιστικά στοιχεία η εξέλιξη των δημοσιονομικών μεγεθών ανάμεσα στις χώρες της ΕΕ 27 και της Ευρωζώνης, με τέτοιο τρόπο ώστε να δοθεί μία εικόνα κατά πόσο συγκλίνουν με τους κανόνες της Συνθήκης του Μάαστριχτ και του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Παράρτημα Α

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 1997 για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 103 παράγραφος 5,

την πρόταση της Επιτροπής[1],

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 189 Γ της συνθήκης[2],

Εκτιμώντας:

(1) ότι το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης βασίζεται στην επιδίωξη υγιών δημόσιων οικονομικών ως μέσου για την ενίσχυση των προϋποθέσεων για την εξασφάλιση σταθερότητας τιμών και την επίτευξη ισχυρής και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης που δημιουργεί απασχόληση

(2) ότι το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης αποτελείται από τον παρόντα κανονισμό, ο οποίος επιδιώκει την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου[3] για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος και από το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου[4], της 17ης Ιουνίου 1997, για το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης, με το οποίο, όπως ορίζει το άρθρο Δ της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, χαράζονται σταθεροί πολιτικοί προσανατολισμοί για την αυστηρή και εμπρόθεσμη εφαρμογή του συμφώνου, ιδίως δε να επιτευχθεί μεσοπρόθεσμα σχεδόν ισοσκελισμένη η πλεονασματική δημοσιονομική κατάσταση, πράγμα που αποτελεί δέσμευση όλων των κρατών μελών, αλλά και να αναληφθεί η διορθωτική δημοσιονομική δράση την οποία τα κράτη μέλη θεωρούν αναγκαία για την επίτευξη των στόχων των εθνικών προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης, οσάκις διαθέτουν στοιχεία που μαρτυρούν ότι υπάρχει ή αναμένεται σημαντική απόκλιση από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο

(3) ότι στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), τα κράτη μέλη έχουν, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ της συνθήκης, σαφή υποχρέωση να αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα ότι βάσει του άρθρου 5 του πρωτοκόλλου αριθ. 11 της συνθήκης για ορισμένες διατάξεις που αφορούν το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας, η παράγραφος 1 του άρθρου 104 Γ δεν εφαρμόζεται στο Ηνωμένο Βασίλειο, εκτός εάν προχωρήσει στο τρίτο στάδιο 7 ότι η υποχρέωση, σύμφωνα με την οποία

[1] ΕΕ αριθ. C 368 της 6. 12. 1996, σ. 9

[2] Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 28ης Νοεμβρίου 1996 (ΕΕ αριθ. C 380 της 16. 12. 1996, σ. 28), κοινή θέση του Συμβουλίου της 14ης Απριλίου 1997 (ΕΕ αριθ. C 146 της 30. 5. 1997, σ. 26) και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 29ης Μαΐου 1997 (ΕΕ αριθ. C 182 της 16. 6. 1997)

[3] Βλέπε σ. 6 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας

[4] ΕΕ αριθ. C 236 της 2. 8. 1997

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

«τα κράτη μέλη προσπαθούν να αποφεύγουν τα υπερβολικά ελλείμματα» (άρθρο 109 Ε παράγραφος 4), θα εξακολουθήσει να ισχύσει και για το Ηνωμένο Βασίλειο

(4) ότι η προσήλωση στο μεσοπρόθεσμο στόχο μιας σχεδόν ισοσκελισμένης ή πλεονασματικής δημοσιονομικής κατάστασης θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να αντιμετωπίζουν τις συνήθεις κυκλικές διακυμάνσεις, διατηρώντας το δημοσιονομικό έλλειμμα εντός του ορίου της τιμής αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ

(5) ότι θα πρέπει να συμπληρωθεί η διαδικασία πολυμερούς εποπτείας του άρθρου 103 παράγραφοι 3 και 4 με τη δημιουργία συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης, μέσω του οποίου το Συμβούλιο θα εφιστά εγκαίρως την προσοχή ενός κράτους μέλους στην ανάγκη λήψης των απαραίτητων διορθωτικών δημοσιονομικών μέτρων για την αποφυγή υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος

(6) ότι η διαδικασία πολυμερούς εποπτείας του άρθρου 103 παράγραφοι 3 και 4 θα πρέπει επίσης να συνεχίσει να καλύπτει το σύνολο των οικονομικών εξελίξεων σε κάθε κράτος μέλος και στην Κοινότητα, καθώς και τη συμβατότητα των οικονομικών πολιτικών με τους γενικούς οικονομικούς προσανατολισμούς που αναφέρονται στο άρθρο 103 παράγραφος 2 ότι, για την παρακολούθηση των ανωτέρω εξελίξεων, είναι ενδεδειγμένη η παρουσίαση των στοιχείων υπό μορφή προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης

(7) ότι πρέπει να αξιοποιηθεί η χρήσιμη εμπειρία που έχει αποκτηθεί από τα προγράμματα σύγκλισης κατά τα δύο πρώτα στάδια της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης

(8) ότι τα κράτη μέλη που θα υιοθετήσουν το ενιαίο νόμισμα, τα οποία στο εξής θα αναφέρονται ως «συμμετέχοντα κράτη μέλη», θα έχουν επιτύχει, σύμφωνα με το άρθρο 109 Ι, υψηλό βαθμό σταθερής σύγκλισης, και ιδίως σταθερή δημοσιονομική κατάσταση ότι η διατήρηση υγιούς δημοσιονομικής κατάστασης σε αυτά τα κράτη μέλη θα είναι αναγκαία για την εξασφάλιση σταθερότητας των τιμών και την ενίσχυση των προϋποθέσεων διαρκούς αύξησης της παραγωγής και της απασχόλησης ότι τα συμμετέχοντα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλουν μεσοπρόθεσμα προγράμματα, που εφεξής θα αποκαλούνται «προγράμματα σταθερότητας» ότι πρέπει να ορισθεί το κύριο περιεχόμενο των προγραμμάτων αυτών

(9) ότι τα κράτη μέλη που δεν θα υιοθετήσουν το ενιαίο νόμισμα, τα οποία στο εξής θα αναφέρονται ως «μη συμμετέχοντα κράτη μέλη», θα πρέπει να ακολουθήσουν πολιτικές για την επιδίωξη υψηλού βαθμού σταθερής σύγκλισης ότι είναι ανάγκη αυτά τα κράτη μέλη να συνεχίσουν να υποβάλουν μεσοπρόθεσμα προγράμματα, που εφεξής θα αποκαλούνται «προγράμματα σύγκλισης» ότι πρέπει να ορισθεί το κύριο περιεχόμενο αυτών των προγραμμάτων σύγκλισης

(10) ότι στο ψήφισμα της 16ης Ιουνίου 1997 για τη θέσπιση ενός μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χάραξε αυστηρούς πολιτικούς προσανατολισμούς, σύμφωνα με τους οποίους καθιερώνεται μηχανισμός συναλλαγματικών ισοτιμιών κατά την τρίτη φάση της ΟΝΕ, εφεξής καλούμενος «ΣΜ2» ότι τα νομίσματα των μη συμμετεχόντων κρατών μελών που προσχωρούν στο ΣΜ2 θα έχουν μια κεντρική ισοτιμία ως προς το ευρώ, παρέχοντας έτσι ένα σημείο αναφοράς για την αξιολόγηση της επάρκειας των πολιτικών τους ότι ο ΣΜ2 θα βοηθήσει ώστε να προστατευθούν τα νομίσματα αυτά αλλά και τα κράτη μέλη που υιοθετούν το ευρώ από αδικαιολόγητες πιέσεις στις αγορές συναλλάγματος ότι, προκειμένου να καταστήσουν δυνατή την κατάλληλη εποπτεία από το Συμβούλιο, τα μη συμμετέχοντα κράτη που δεν έχουν προσχωρήσει στο ΣΜ2 θα παρουσιάζουν στο εθνικό πρόγραμμα σύγκλισης πολιτικές προσανατολισμένες προς τη σταθερότητα, ώστε να

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

αποφεύγονται οι στρεβλώσεις των πραγματικών συναλλαγματικών ισοτιμιών και οι υπερβολικές διακυμάνσεις των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών

(11) ότι η σταθερή σύγκλιση των βασικών οικονομικών μεγεθών αποτελεί προϋπόθεση για τη διαρκή συναλλαγματική σταθερότητα

(12) ότι είναι αναγκαίο να καταρτισθεί χρονοδιάγραμμα για την υποβολή των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης, και των αναπροσαρμογών τους

(13) ότι, για την εξασφάλιση διαφάνειας και την αποτελεσματική ενημέρωση του κοινού, είναι αναγκαίο τα κράτη μέλη να ανακοινώνουν δημοσίως τα εθνικά τους προγράμματα σταθερότητας και σύγκλισης

(14) ότι το Συμβούλιο, κατά την εξέταση και παρακολούθηση των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης, και ιδίως του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού του στόχου ή της επιδιωκόμενης προσαρμογής για την επίτευξη του στόχου αυτού, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τα συγκυριακά και διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της οικονομίας του κάθε κράτους μέλους

(15) ότι εδώ πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις σημαντικές αποκλίσεις της δημοσιονομικής κατάστασης από το στόχο του σχεδόν πλήρους ισοσκελισμού ή της επίτευξης πλεονάσματος ότι το Συμβούλιο θα πρέπει να απευθύνει εγκαίρως προειδοποίηση προκειμένου να μην καταστεί υπερβολικό το δημόσιο έλλειμμα ενός κράτους μέλους ότι, σε περίπτωση συνεχιζόμενων αποκλίσεων από τους δημοσιονομικούς στόχους, το Συμβούλιο θα πρέπει να απευθύνει αυστηρότερες συστάσεις και να τις ανακοινώνει δημοσίως ότι για τα μη συμμετέχοντα κράτη μέλη το Συμβούλιο μπορεί να προβαίνει σε συστάσεις για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν προς υλοποίηση των οικείων προγραμμάτων σύγκλισης

(16) ότι τόσο τα προγράμματα σύγκλισης όσο και τα προγράμματα σταθερότητας οδηγούν στην εκπλήρωση των προϋποθέσεων οικονομικής σύγκλισης που περιλαμβάνονται στο άρθρο 104 Γ,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

ΤΜΗΜΑ 1

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΙ

Άρθρο 1

Ο παρών κανονισμός καθορίζει τους κανόνες που διέπουν το περιεχόμενο, την υποβολή, την εξέταση και την παρακολούθηση των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης στο πλαίσιο της πολυμερούς εποπτείας εκ μέρους του Συμβουλίου ώστε να αποτρέπεται εγκαίρως η εμφάνιση υπερβολικών δημοσίων ελλειμμάτων και να ενισχύεται η εποπτεία και ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών.

Άρθρο 2

Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού ως «συμμετέχοντα κράτη μέλη» νοούνται εκείνα τα οποία υιοθετούν το ενιαίο νόμισμα σύμφωνα με την συνθήκη και ως «μη συμμετέχοντα κράτη μέλη» νοούνται εκείνα τα κράτη τα οποία δεν έχουν υιοθετήσει το ενιαίο νόμισμα.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ 2

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

Άρθρο 3

1. Κάθε συμμετέχον κράτος μέλος υποβάλλει στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή τα αναγκαία στοιχεία για την τακτική άσκηση πολυμερούς εποπτείας δυνάμει του άρθρου 103 της συνθήκης, υπό μορφή «προγράμματος σταθερότητας» το οποίο παρέχει μια ουσιαστική βάση για την εξασφάλιση σταθερότητας τιμών και για την επίτευξη ισχυρής βιώσιμης ανάπτυξης η οποία δημιουργεί απασχόληση.

2. Το πρόγραμμα σταθερότητας περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

α) το μεσοπρόθεσμο στόχο της σχεδόν ισοσκελισμένης ή πλεονασματικής δημοσιονομικής κατάστασης, καθώς και την πορεία προσαρμογής προς το στόχο αυτό όσον αφορά το δημόσιο πλεόνασμα/έλλειμμα και την αναμενόμενη εξέλιξη του λόγου του δημοσίου χρέους προς το ΑΕΠ

β) τις κυριότερες παραδοχές για τις αναμενόμενες οικονομικές εξελίξεις και τις σημαντικότερες οικονομικές μεταβλητές που σχετίζονται με την υλοποίηση του προγράμματος σταθερότητας, όπως είναι οι δαπάνες για δημόσιες επενδύσεις, η αύξηση του ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους, η απασχόληση και ο πληθωρισμός

γ) περιγραφή των δημοσιονομικών και άλλων μέτρων οικονομικής πολιτικής που λαμβάνονται ή/και προτείνονται για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος και, στην περίπτωση των κύριων δημοσιονομικών μέτρων, εκτίμηση των ποσοτικών τους επιπτώσεων στον προϋπολογισμό

δ) ανάλυση του κατά πόσον τυχόν μεταβολές των κύριων οικονομικών παραδοχών θα επηρέαζαν την κατάσταση των δημόσιων οικονομικών και το χρέος.

3. Τα στοιχεία για την πορεία του δημόσιου πλεονάσματος/ελλείμματος και του δημόσιου χρέους ως ποσοστών του ΑΕΠ και οι κυριότερες οικονομικές παραδοχές που αναφέρονται στην παράγραφο 2 στοιχεία α) και β) καταρτίζονται σε ετήσια βάση και καλύπτουν, εκτός από το τρέχον και το προηγούμενο έτος, τουλάχιστον τα τρία επόμενα έτη.

Άρθρο 4

1. Τα προγράμματα σταθερότητας υποβάλλονται πριν από την 1η Μαρτίου 1999. Μετά την ημερομηνία αυτή, υποβάλλονται αναπροσαρμοσμένα ετήσια προγράμματα. Ένα κράτος μέλος που υιοθετεί μεταγενέστερα το κοινό νόμισμα, υποβάλλει πρόγραμμα σταθερότητας εντός έξι μηνών από την απόφαση του Συμβουλίου για τη συμμετοχή του στο κοινό νόμισμα.

2. Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν τα προγράμματα σταθερότητας και τα αναπροσαρμοσμένα προγράμματά τους.

Άρθρο 5

1. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής και της επιτροπής του άρθρου 109 Γ της συνθήκης, το Συμβούλιο εξετάζει, εντός του πλαισίου της πολυμερούς εποπτείας του άρθρου 103, κατά πόσον ο μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος του προγράμματος σταθερότητας προνοεί για ένα

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

περιθώριο ασφαλείας προκειμένου να αποφευχθεί η εμφάνιση υπερβολικού ελλείμματος, κατά πόσον το πρόγραμμα βασίζεται σε ρεαλιστικές οικονομικές παραδοχές και κατά πόσον τα μέτρα που λαμβάνονται ή/και προτείνονται επαρκούν για την επίτευξη της προσαρμογής προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο.

Το Συμβούλιο εξετάζει περαιτέρω αν το περιεχόμενο των προγραμμάτων σταθερότητας διευκολύνει το στενότερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και αν οι οικονομικές πολιτικές του συγκεκριμένου κράτους μέλους συμβιβάζονται με τους γενικούς προσανατολισμούς της οικονομικής πολιτικής.

2. Το Συμβούλιο εξετάζει το πρόγραμμα σταθερότητας που αναφέρεται στην παράγραφο 1 εντός δύο μηνών το αργότερο από την υποβολή του. Το Συμβούλιο, μετά από σύσταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την επιτροπή του άρθρου 109 Γ, εκδίδει γνώμη για το πρόγραμμα. Εάν το Συμβούλιο κρίνει, σύμφωνα με το άρθρο 103, ότι οι στόχοι και το περιεχόμενο του προγράμματος πρέπει να ενισχυθούν, καλεί διά της γνώμης του το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να προσαρμόσει το πρόγραμμά του.

3. Τα αναπροσαρμοσμένα προγράμματα σταθερότητας εξετάζονται από την επιτροπή του άρθρου 109 Γ με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής εάν είναι αναγκαίο, τα προγράμματα αυτά μπορούν επίσης να εξετασθούν και από το Συμβούλιο με τη διαδικασία των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 6

1. Στο πλαίσιο πολυμερούς εποπτείας σύμφωνα με το άρθρο 103 παράγραφος 3, το Συμβούλιο παρακολουθεί την εφαρμογή των προγραμμάτων σταθερότητας με βάση τα στοιχεία που γνωστοποιούν τα συμμετέχοντα κράτη μέλη και τις εκτιμήσεις της Επιτροπής και της επιτροπής του άρθρου 109 Γ, προκειμένου ιδίως να εντοπίσει τις πραγματικές ή αναμενόμενες σημαντικές αποκλίσεις της δημοσιονομικής κατάστασης από το μεσοπρόθεσμο στόχο ή από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξή του, όπως καθορίζονται στο πρόγραμμα σταθερότητας σχετικά με το δημόσιο πλεόνασμα/έλλειμμα.

2. Εάν το Συμβούλιο διαπιστώσει σημαντική απόκλιση της δημοσιονομικής κατάστασης από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο ή από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξή του, τότε, για να προειδοποιήσει εγκαίρως προκειμένου να προληφθεί η εμφάνιση υπερβολικού ελλείμματος, απευθύνει σύσταση, σύμφωνα με το άρθρο 103 παράγραφος 4, στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος ώστε να λάβει τα αναγκαία μέτρα προσαρμογής.

3. Εάν το Συμβούλιο κατά την παρακολούθηση της κατάστασης κρίνει ότι η απόκλιση της δημοσιονομικής κατάστασης από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο ή από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξή του συνεχίζεται ή επιδεινώνεται, τότε, σύμφωνα με το άρθρο 103 παράγραφος 4, απευθύνει σύσταση στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να λάβει άμεσα διορθωτικά μέτρα και μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο αυτό, να ανακοινώσει δημοσία τη σύστασή του.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ 3

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΥΓΚΛΙΣΗΣ

Άρθρο 7

1. Κάθε μη συμμετέχον κράτος μέλος υποβάλλει στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή τα αναγκαία στοιχεία για την τακτική άσκηση πολυμερούς εποπτείας δυνάμει του άρθρου 103, υπό μορφή «προγράμματος σύγκλισης» που παρέχει μια ουσιαστική βάση για την εξασφάλιση σταθερότητας τιμών και για την επίτευξη ισχυρής βιώσιμης ανάπτυξης η οποία δημιουργεί απασχόληση.

2. Το πρόγραμμα σύγκλισης παρουσιάζει τα ακόλουθα στοιχεία, ιδίως σχετικά με τις μεταβλητές που σχετίζονται με τη σύγκλιση:

α) ένα μεσοπρόθεσμο στόχο όσον αφορά τη σχεδόν ισοσκελισμένη ή πλεονασματική δημοσιονομική κατάσταση και την πορεία προσαρμογής προς το στόχο αυτόν όσον αφορά το δημόσιο πλεόνασμα/έλλειμμα και την αναμενόμενη πορεία του λόγου δημοσίου χρέους/ΑΕΠ τους μεσοπρόθεσμους στόχους της νομισματικής πολιτικής τη σχέση των στόχων αυτών με τη σταθερότητα των τιμών και των συναλλαγματικών ισοτιμιών

β) τις κυριότερες παραδοχές για τις αναμενόμενες οικονομικές εξελίξεις και τις σημαντικότερες οικονομικές μεταβλητές που σχετίζονται με την υλοποίηση του προγράμματος σύγκλισης, όπως είναι οι δαπάνες δημοσίων επενδύσεων, η αύξηση του ΑΕΠ σε πραγματικούς όρους, η απασχόληση και ο πληθωρισμός

γ) περιγραφή των δημοσιονομικών και άλλων μέτρων οικονομικής πολιτικής που λαμβάνονται ή/και προτείνονται για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος και, στην περίπτωση των κύριων δημοσιονομικών μέτρων, εκτίμηση των ποσοτικών τους επιπτώσεων στον προϋπολογισμό

δ) ανάλυση του κατά πόσον τυχόν μεταβολές των κύριων οικονομικών παραδοχών θα επηρέαζαν την κατάσταση των δημόσιων οικονομικών και το χρέος.

3. Τα στοιχεία για την πορεία του δημόσιου πλεονάσματος/ελλείμματος, του δημόσιου χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ και οι κυριότερες οικονομικές παραδοχές που αναφέρονται στην παράγραφο 2 στοιχεία α) και β), καταρτίζονται σε ετήσια βάση και καλύπτουν, εκτός από το τρέχον και το προηγούμενο έτος, τουλάχιστον τα τρία επόμενα έτη.

Άρθρο 8

1. Τα προγράμματα σύγκλισης υποβάλλονται πριν από την 1η Μαρτίου 1999. Μετά την ημερομηνία αυτή, υποβάλλονται ετήσια αναπροσαρμοσμένα προγράμματα.

2. Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν τα προγράμματα σύγκλισης και τα αναπροσαρμοσμένα προγράμματά τους.

Άρθρο 9

1. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής και της επιτροπής του άρθρου 109 Γ της συνθήκης, το Συμβούλιο εξετάζει, εντός του πλαισίου της πολυμερούς εποπτείας του άρθρου 103, κατά πόσον ο μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος του προγράμματος σύγκλισης προνοεί για ένα

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

περιθώριο ασφαλείας προκειμένου να αποφευχθεί η εμφάνιση υπερβολικού ελλείμματος, κατά πόσον το πρόγραμμα βασίζεται σε εύλογες οικονομικές παραδοχές και κατά πόσον τα μέτρα που λαμβάνονται ή/και προτείνονται επαρκούν για την επίτευξη της επιδιωκόμενης προσαρμογής προς τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο και την επίτευξη σταθερής σύγκλισης.

Το Συμβούλιο εξετάζει περαιτέρω αν το περιεχόμενο του προγράμματος σύγκλισης διευκολύνει το στενότερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και αν οι οικονομικές πολιτικές του συγκεκριμένου κράτους μέλους συμβιβάζονται με τους γενικούς προσανατολισμούς της οικονομικής πολιτικής.

2. Το Συμβούλιο εξετάζει το πρόγραμμα σύγκλισης που αναφέρεται στην παράγραφο 1 εντός δύο μηνών το αργότερο από την υποβολή του. Το Συμβούλιο, μετά από σύσταση της Επιτροπής και διαβούλευση με την επιτροπή του άρθρου 109 Γ, εκδίδει γνώμη για το πρόγραμμα. Εάν το Συμβούλιο κρίνει, σύμφωνα με το άρθρο 103, ότι οι στόχοι και το περιεχόμενο του προγράμματος πρέπει να ενισχυθούν, καλεί διά της γνώμης του το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να προσαρμόσει το πρόγραμμά του.

3. Τα αναπροσαρμοσμένα προγράμματα σύγκλισης εξετάζονται από την επιτροπή του άρθρου 109 Γ με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής εάν είναι αναγκαίο, τα προγράμματα αυτά μπορούν επίσης να εξετασθούν και από το Συμβούλιο, σύμφωνα με τη διαδικασία των παραγράφων 1 και 2 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 10

1. Στο πλαίσιο πολυμερούς εποπτείας σύμφωνα με το άρθρο 103 παράγραφος 3, το Συμβούλιο παρακολουθεί την εφαρμογή των προγραμμάτων σύγκλισης, με βάση τα στοιχεία που παρέχουν τα μη συμμετέχοντα κράτη μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφος 2 στοιχείο α) του παρόντος κανονισμού και τις εκτιμήσεις της Επιτροπής και της επιτροπής του άρθρου 109 Γ της συνθήκης, προκειμένου ιδίως να εντοπίσει τις πραγματικές ή αναμενόμενες σημαντικές αποκλίσεις της δημοσιονομικής κατάστασης από το μεσοπρόθεσμο στόχο ή από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξή του, όπως ορίζεται στο πρόγραμμα σύγκλισης για το δημόσιο πλεόνασμα/έλλειμμα.

Επιπλέον, το Συμβούλιο παρακολουθεί τις οικονομικές πολιτικές των μη συμμετεχόντων κρατών μελών, λαμβάνοντας υπόψη τους στόχους των προγραμμάτων σύγκλισης, προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι οι πολιτικές τους είναι προσανατολισμένες προς τη σταθερότητα και να αποφευχθούν, κατ' αυτόν τον τρόπο, οι στρεβλώσεις των πραγματικών συναλλαγματικών ισοτιμιών και οι υπερβολικές διακυμάνσεις των ονομαστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών.

2. Εάν το Συμβούλιο διαπιστώσει σημαντική απόκλιση της δημοσιονομικής κατάστασης από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο ή από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξή του, τότε, προκειμένου να προειδοποιήσει εγκαίρως ώστε να προληφθεί η εμφάνιση υπερβολικού ελλείμματος, απευθύνει σύσταση, σύμφωνα με το άρθρο 103 παράγραφος 4, στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος ώστε να λάβει τα αναγκαία μέτρα προσαρμογής.

3. Εάν το Συμβούλιο, κατά την παρακολούθηση της κατάστασης, κρίνει ότι η απόκλιση της δημοσιονομικής κατάστασης από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο ή από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξή του συνεχίζεται ή επιδεινώνεται, τότε, σύμφωνα με το άρθρο 103 παράγραφος 4, απευθύνει σύσταση στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να λάβει άμεσα διορθωτικά μέτρα και μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο αυτό, να ανακοινώσει δημοσία τη σύστασή του.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ 4

ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 11

Στα πλαίσια της πολυμερούς εποπτείας που περιγράφεται στον παρόντα κανονισμό, το Συμβούλιο προβαίνει στην συνολική αξιολόγηση που προβλέπεται στο άρθρο 103 παράγραφος 3.

Άρθρο 12

Σύμφωνα με το άρθρο 103 παράγραφος 4 δεύτερο εδάφιο, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου και η Επιτροπή περιλαμβάνουν στις εκθέσεις τους προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τα αποτελέσματα της πολυμερούς εποπτείας που ασκείται στο πλαίσιο του παρόντος κανονισμού.

Άρθρο 13

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την 1η Ιουλίου 1998.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε όλα τα κράτη μέλη.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 1997 για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 104 Γ παράγραφος 14,

την πρόταση της Επιτροπής[5],

τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου[6],

τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος,

Εκτιμώντας:

(1) ότι απαιτείται η επιτάχυνση και η διασαφήνιση της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος του άρθρου 104 Γ της συνθήκης, προκειμένου να αποτρέπονται τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα και, όταν αυτά εμφανίζονται, να διορθώνονται ταχέως ότι οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού, που εκδίδεται προς το σκοπό αυτό με βάση το άρθρο 104 Γ παράγραφος 14 δεύτερο εδάφιο, αποτελούν, μαζί με εκείνες του πρωτοκόλλου αριθ. 5 της συνθήκης, ένα νέο αυτοτελές σύστημα κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 104 Γ

(2) ότι το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης βασίζεται στο στόχο των υγιών δημόσιων οικονομικών ως μέσου για την ενίσχυση των προϋποθέσεων για την εξασφάλιση της σταθερότητας τιμών και ισχυρής και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης που οδηγεί στη δημιουργία απασχόλησης

(3) ότι το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης αποτελείται από τον παρόντα κανονισμό, τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου[7], για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, και από το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 1997, για το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης[8], με το οποίο, σύμφωνα με το άρθρο Δ της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, χαράζονται σταθεροί πολιτικοί προσανατολισμοί για την αυστηρή και εμπρόθεσμη εφαρμογή του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης, και ιδίως για την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου στόχου μιας σχεδόν ισοσκελισμένης ή πλεονασματικής δημοσιονομικής κατάστασης, πράγμα που αποτελεί δέσμευση όλων των κρατών μελών, αλλά και για την ανάληψη της διορθωτικής δημοσιονομικής δράσης την οποία τα κράτη μέλη θεωρούν αναγκαία προς επίτευξη των στόχων των εθνικών προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης, οσάκις διαθέτουν στοιχεία που μαρτυρούν ότι υπάρχει ή αναμένεται σημαντική απόκλιση από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο

(4) ότι, στο τρίτο στάδιο της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), τα κράτη μέλη έχουν, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ της συνθήκης, σαφή υποχρέωση να αποφεύγουν τα

[5] ΕΕ αριθ. C 368 της 6. 12. 1996, σ. 12
[6] ΕΕ αριθ. C 380 της 16. 12. 1996, σ. 29
[7] Βλέπε σ. 1 της παρούσας Επίσημης Εφημερίδας
[8] ΕΕ αριθ. C 236 της 2. 8. 1997, σ. 1

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα ότι, βάσει του άρθρου 5 του πρωτοκόλλου αριθ. 11 της συνθήκης, οι παράγραφοι 1, 9 και 11 του άρθρου 104 Γ δεν ισχύουν για το Ηνωμένο Βασίλειο, εκτός εάν προχωρήσει στο τρίτο στάδιο ότι η υποχρέωση σύμφωνα με την οποία «τα κράτη μέλη προσπαθούν να αποφεύγουν τα υπερβολικά δημοσιονομικά ελλείμματα» (άρθρο 109 Ε παράγραφος 4) θα εξακολουθήσει να ισχύει και ως προς το Ηνωμένο Βασίλειο

(5) ότι η Δανία, παραπέμποντας στην παράγραφο 1 του πρωτοκόλλου αριθ. 12 της συνθήκης, έχει γνωστοποιήσει, στο πλαίσιο της απόφασης του Εδιμβούργου της 12ης Δεκεμβρίου 1992, ότι δεν θα συμμετάσχει στο τρίτο στάδιο ότι, συνεπώς σύμφωνα με την παράγραφο 2 του πρωτοκόλλου αυτού οι παράγραφοι 9 και 11 του άρθρου 104 Γ δεν εφαρμόζονται ως προς τη Δανία

(6) ότι στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ τα κράτη μέλη παραμένουν υπεύθυνα για τις εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές τους, με την επιφύλαξη των διατάξεων της συνθήκη ότι τα κράτη μέλη θα λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για να ανταποκρίνονται στις εκ της συνθήκης υποχρεώσεις τους

(7) ότι η προσήλωση στο μεσοπρόθεσμο στόχο σχεδόν ισοσκελισμένης ή πλεονασματικής δημοσιονομικής κατάστασης, τον οποίο έχουν υιοθετήσει όλα τα κράτη μέλη, συμβάλλει στη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για σταθερότητα των τιμών και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη η οποία οδηγεί στη δημιουργία απασχόλησης σε όλα τα κράτη μέλη και θα τους επιτρέψει να αντιμετωπίζουν τις συνήθεις κυκλικές διακυμάνσεις διατηρώντας το δημοσιονομικό έλλειμμα εντός του πλαισίου της τιμής αναφοράς του 3 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ)

(8) ότι για την εύρυθμη λειτουργία της ΟΝΕ απαιτείται η σταθερή και διαρκής σύγκλιση των οικονομικών και δημοσιονομικών επιδόσεων των κρατών μελών που έχουν υιοθετήσει το κοινό νόμισμα, εφεξής καλουμένων «συμμετέχοντα κράτη μέλη» ότι στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ απαιτείται δημοσιονομική πειθαρχία για τη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών

(9) ότι, σύμφωνα με το άρθρο 109 Κ παράγραφος 3, το άρθρο 104 Γ παράγραφοι 9 και 11 ισχύει μόνο ως προς τα συμμετέχοντα κράτη μέλη

(10) ότι είναι ανάγκη να ορισθεί η έννοια της κατ' εξαίρεση και προσωρινής υπέρβασης της τιμής αναφοράς, όπως αναφέρεται στο άρθρο 104 Γ παράγραφος 2 στοιχείο α) ότι, για τον σκοπό αυτό, το Συμβούλιο πρέπει να λάβει υπόψη του, μεταξύ άλλων, και τις πολυετείς δημοσιονομικές προβλέψεις της Επιτροπής

(11) ότι στις κατά το άρθρο 104 Γ παράγραφος 3 εκθέσεις της Επιτροπής εξετάζεται επίσης αν το δημόσιο έλλειμμα υπερβαίνει τις δαπάνες δημοσίων επενδύσεων και λαμβάνονται υπόψη όλοι οι άλλοι σχετικοί παράγοντες, μεταξύ των οποίων η μεσοπρόθεσμη οικονομική και δημοσιονομική κατάσταση του κράτους μέλους

(12) ότι είναι ανάγκη να τεθούν προθεσμίες για την εφαρμογή της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος ώστε να εξασφαλιστεί η ταχεία και αποτελεσματική εφαρμογή της ότι πρέπει, για τον σκοπό αυτό, να ληφθεί υπόψη ότι το οικονομικό έτος του Ηνωμένου Βασιλείου δεν συμπίπτει με το ημερολογιακό

(13) ότι πρέπει να προσδιορισθεί ο τρόπος επιβολής των κυρώσεων που προβλέπει το άρθρο 104 Γ της συνθήκης, για να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική εφαρμογή της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

(14) ότι η ενίσχυση της εποπτείας δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/1997 του Συμβουλίου, μαζί με την παρακολούθηση από την Επιτροπή της δημοσιονομικής κατάστασης σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 104 Γ αναμένεται να διευκολύνουν την αποτελεσματική και ταχεία εφαρμογή της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος

(15) ότι, υπό το φως των ανωτέρω, αν ένα συμμετέχον κράτος μέλος δεν αναλάβει αποτελεσματική δράση για να περιορίσει το υπερβολικό έλλειμμα, ο καθορισμός συνολικού μέγιστου χρονικού διαστήματος δέκα μηνών από τη γνωστοποίηση των στοιχείων που δείχνουν την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος μέχρι την τυχόν απόφαση επιβολής κυρώσεων, φαίνεται να είναι και εφικτός και προσήκων ώστε να ασκηθεί πίεση στο συγκεκριμένο συμμετέχον κράτος μέλος να αναλάβει σχετική δράση ότι στην περίπτωση αυτή, και εάν η διαδικασία κινηθεί τον Μάρτιο, τα μέτρα επιβάλλονται εντός του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο κινήθηκε η διαδικασία

(16) ότι η σύσταση του Συμβουλίου για τη διόρθωση ενός υπερβολικού ελλείμματος ή τα μετέπειτα βήματα της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος πρέπει να αναμένονται από το συγκεκριμένο κράτος μέλος, το οποίο θα λαμβάνει έγκαιρη προειδοποίηση ότι η σοβαρότητα ενός υπερβολικού ελλείμματος στο τρίτο στάδιο επιβάλλει επείγουσα δράση από όλους τους ενδιαφερόμενους

(17) ότι είναι σκόπιμο να αναστέλλεται η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος όταν το συγκεκριμένο κράτος μέλος λαμβάνει κατάλληλα μέτρα συμμορφούμενο με τη σύσταση δυνάμει του άρθρου 104 Γ παράγραφος, ή την ειδοποίηση δυνάμει του άρθρου 104 Γ παράγραφος 9, ώστε να δίνεται στα κράτη μέλη κίνητρο να ενεργούν δεόντως ότι το χρονικό διάστημα αναστολής της διαδικασίας δεν πρέπει να περιλαμβάνεται στη μέγιστη προθεσμία των δέκα μηνών μεταξύ της γνωστοποίησης της ύπαρξης υπερβολικού ελλείμματος και της επιβολής κυρώσεων ότι είναι σκόπιμο να επαναλαμβάνεται αμέσως η διαδικασία εάν η προβλεφθείσα δράση δεν εφαρμόζεται ή αποδεικνύεται ανεπαρκής

(18) ότι, προκειμένου να εξασφαλίζεται ο αποτρεπτικός χαρακτήρας της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, πρέπει να απαιτείται από το συγκεκριμένο συμμετέχον κράτος μέλος άτοκη κατάθεση ενός ποσού κατάλληλου ύψους, όταν το Συμβούλιο αποφασίζει να επιβάλει κυρώσεις

(19) ότι ο καθορισμός κυρώσεων βάσει προκαθορισμένης κλίμακας υπηρετεί την ασφάλεια του δικαίου ότι το ποσό της κατάθεσης είναι σκόπιμο να συναρτάται με το ΑΕΠ του συγκεκριμένου συμμετέχοντος κράτους μέλους

(20) ότι, όταν η επιβολή άτοκης κατάθεσης δεν άγει το συμμετέχον κράτος μέλος να διορθώσει εγκαίρως το υπερβολικό έλλειμμα, είναι σκόπιμο να επιβάλλονται αυστηρότερες κυρώσεις ότι, στην περίπτωση αυτή, είναι σκόπιμο να μετατρέπεται η κατάθεση σε πρόστιμο

(21) ότι η λήψη κατάλληλων μέτρων εκ μέρους του συγκεκριμένου συμμετέχοντος κράτους μέλους για τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματός του είναι το πρώτο βήμα προς άρση των κυρώσεων ότι η επίτευξη σημαντικής προόδου στον περιορισμό του υπερβολικού ελλείμματος πρέπει να συνεπάγεται την άρση των κυρώσεων, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 12 ότι η άρση του συνόλου των κυρώσεων πρέπει να γίνεται μόνο μετά την πλήρη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος

(22) ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 3605/93 του Συμβουλίου, της 22ας Νοεμβρίου 1993, για την εφαρμογή του πρωτοκόλλου αριθ. 5 σχετικά με τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος που

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

επισυνάπτεται στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας[9] περιέχει λεπτομερείς κανόνες για τη γνωστοποίηση των δημοσιονομικών στοιχείων από τα κράτη μέλη

(23) ότι, σύμφωνα με το άρθρο 109 ΣΤ παράγραφος 8, στις περιπτώσεις όπου η συνθήκη προβλέπει συμβουλευτικό ρόλο για την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), οι αναφορές στην ΕΚΤ εννοείται ότι αφορούν το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα, μέχρι την ίδρυση της ΕΚΤ,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

ΤΜΗΜΑ 1

ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

Άρθρο 1

1. Ο παρών κανονισμός θεσπίζει διατάξεις για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, με σκοπό την αποφυγή υπερβολικών δημοσίων ελλειμμάτων και, όταν προκύπτουν παρόμοια ελλείμματα, την ταχεία διόρθωσή τους.

2. Για τους σκοπούς τους παρόντος κανονισμού ως «συμμετέχοντα κράτη μέλη» νοούνται εκείνα τα οποία υιοθετούν το κοινό νόμισμα σύμφωνα με τη συνθήκη και ως «μη συμμετέχοντα κράτη μέλη» νοούνται εκείνα τα κράτη που δεν έχουν υιοθετήσει το κοινό νόμισμα.

Άρθρο 2

1. Η υπέρβαση της τιμής αναφοράς για το δημοσιονομικό έλλειμμα θεωρείται έκτακτη και προσωρινή, κατά την έννοια του άρθρου 104 Γ παράγραφος 2 στοιχείο α) δεύτερη περίπτωση, εάν οφείλεται σε ασυνήθεις περιστάσεις που εκφεύγουν του ελέγχου του συγκεκριμένου κράτους μέλους και έχουν σημαντική επίπτωση στη δημοσιονομική του κατάσταση ή εάν οφείλεται σε σοβαρή οικονομική ύφεση.

Επιπλέον, η υπέρβαση της τιμής αναφοράς θεωρείται προσωρινή εάν οι δημοσιονομικές προβλέψεις της Επιτροπής εκτιμούν ότι το έλλειμμα θα μειωθεί κάτω από την τιμή αναφοράς μόλις εκλείψουν οι ασυνήθεις περιστάσεις ή τερματιστεί η σοβαρή οικονομική ύφεση.

2. Η Επιτροπή, όταν καταρτίζει την έκθεσή της σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 3, θεωρεί, κατά κανόνα, ότι μια υπέρβαση της τιμής αναφοράς οφειλόμενη σε σοβαρή ύφεση είναι έκτακτη μόνον εάν το πραγματικό ΑΕΠ του συγκεκριμένου κράτους εμφανίζει πτώση κατά τουλάχιστον 2 % σε ετήσια βάση.

3. Όταν το Συμβούλιο αποφασίζει σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 6 για το εάν υφίσταται υπερβολικό έλλειμμα, λαμβάνει υπόψη στη συνολική του εκτίμηση και ενδεχόμενες παρατηρήσεις του συγκεκριμένου κράτους μέλους εκ των οποίων προκύπτει ότι μια ετήσια πτώση του ΑΕΠ κατά λιγότερο από 2 % σε σταθερές τιμές είναι παρά ταύτα έκτακτη εάν συνυπολογισθούν και άλλοι σχετικοί παράγοντες, ιδίως το απρόοπτο της ύφεσης ή η σωρευτική μείωση της παραγωγής σε σχέση με προηγούμενες τάσεις.

[9] ΕΕ αριθ. L 332 της 31. 12. 1993, σ. 7

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ 2

ΕΠΙΤΑΧΥΝΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ

Άρθρο 3

1. Εντός δύο εβδομάδων από την έγκριση από την Επιτροπή της έκθεσης που προβλέπεται στο άρθρο 104 Γ παράγραφος 3, η οικονομική και δημοσιονομική επιτροπή διατυπώνει γνώμη σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 4.

2. Η Επιτροπή, λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τη γνώμη που αναφέρεται στην παράγραφο 1 και εφόσον κρίνει ότι υφίσταται υπερβολικό έλλειμμα, απευθύνει στο Συμβούλιο γνώμη και σύσταση, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφοι 5 και 6.

3. Το Συμβούλιο αποφασίζει εάν υφίσταται υπερβολικό έλλειμμα σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 6 εντός τριών μηνών από τις ημερομηνίες γνωστοποίησης που προβλέπονται στο άρθρο 4 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3605/93. Εάν αποφασίσει, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 6, ότι πράγματι υφίσταται υπερβολικό έλλειμμα, το Συμβούλιο απευθύνει ταυτόχρονα και συστάσεις στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 7.

4. Στις συστάσεις που απευθύνει σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφος 7, το Συμβούλιο θέτει μέγιστη προθεσμία τεσσάρων μηνών προκειμένου το συγκεκριμένο κράτος μέλος να λάβει αποτελεσματικά μέτρα. Το Συμβούλιο θέτει επίσης προθεσμία για τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος, η οποία λήγει εντός του έτους που ακολουθεί εκείνο κατά το οποίο εντοπίστηκε το υπερβολικό έλλειμμα, εκτός εάν συντρέχουν ειδικές περιστάσεις.

Άρθρο 4

1. Η απόφαση του Συμβουλίου να ανακοινώσει δημοσία τις συστάσεις του, όταν διαπιστωθεί ότι δεν έχουν ληφθεί αποτελεσματικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 8, λαμβάνεται αμέσως μετά την παρέλευση της προθεσμίας του άρθρου 3 παράγραφος 4 του παρόντος κανονισμού.

2. Το Συμβούλιο, προκειμένου να εκτιμήσει εάν έχουν ληφθεί αποτελεσματικά μέτρα κατ' εφαρμογή των συστάσεων βάσει του άρθρου 104 Γ παράγραφος 7, βασίζεται στις αποφάσεις που έχει εξαγγείλει δημοσίως η κυβέρνηση του συγκεκριμένου κράτους μέλους.

Άρθρο 5

Η απόφαση με την οποία το Συμβούλιο ειδοποιεί το συμμετέχον κράτος μέλος να λάβει μέτρα για τη μείωση του ελλείμματος, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 9, λαμβάνεται εντός μηνός από την απόφαση με την οποία το Συμβούλιο διαπίστωσε ότι δεν έχουν ληφθεί αποτελεσματικά μέτρα, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 8.

Άρθρο 6

Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 104 Γ παράγραφος 11, το Συμβούλιο αποφασίζει την επιβολή κυρώσεων βάσει του άρθρου 104 Γ παράγραφος 11. Η απόφαση αυτή λαμβάνεται το αργότερο εντός δύο μηνών από την απόφαση με την οποία το Συμβούλιο ειδοποιεί το συγκεκριμένο συμμετέχον κράτος μέλος να λάβει μέτρα, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 9.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Άρθρο 7

Εάν ένα συμμετέχον κράτος μέλος δεν ενεργήσει σύμφωνα με τις διαδοχικές αποφάσεις του Συμβουλίου βάσει του άρθρου 104 Γ παράγραφοι 7 και 9, η απόφαση του Συμβουλίου περί επιβολής κυρώσεων, σύμφωνα με την παράγραφο 11 του άρθρου 104 Γ, λαμβάνεται εντός δεκάμηνου από τις ημερομηνίες γνωστοποίησης βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3605/93 τις οποίες αναφέρει το άρθρο 3 παράγραφος 3 του παρόντος κανονισμού. Σε περίπτωση εσκεμμένου ελλείμματος που κρίνεται υπερβολικό από το Συμβούλιο, εφαρμόζεται επισπευσμένη διαδικασία.

Άρθρο 8

Η απόφαση με την οποία το Συμβούλιο επιτείνει τις κυρώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 11, εκτός από τη μετατροπή των καταθέσεων σε πρόστιμα σύμφωνα με το άρθρο 14 του παρόντος κανονισμού, λαμβάνεται το αργότερο εντός διμήνου από τις ημερομηνίες γνωστοποίησης που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3605/93. Η απόφαση με την οποία το Συμβούλιο καταργεί μερικές ή και όλες τις αποφάσεις του σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 12, λαμβάνεται το συντομότερο και οπωσδήποτε εντός διμήνου από τις ημερομηνίες γνωστοποίησης που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3605/93.

ΤΜΗΜΑ 3

ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ

Άρθρο 9

1. Η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος αναστέλλεται:

- εάν το συγκεκριμένο κράτος μέλος ενεργήσει σύμφωνα με τις συστάσεις βάσει του άρθρου 104 Γ παράγραφος 7,

- εάν το συγκεκριμένο συμμετέχον κράτος μέλος ενεργήσει σύμφωνα με την ειδοποίηση βάσει του άρθρου 104 Γ παράγραφος 9.

2. Το διάστημα κατά το οποίο αναστέλλεται η διαδικασία δεν συμπεριλαμβάνεται στους δέκα μήνες που αναφέρονται στο άρθρο 7, ούτε στους δύο μήνες που αναφέρονται στο άρθρο 6 του παρόντος κανονισμού.

Άρθρο 10

1. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο παρακολουθούν την εκτέλεση των μέτρων τα οποία λαμβάνει:

- το συγκεκριμένο κράτος μέλος, ανταποκρινόμενο στις συστάσεις βάσει του άρθρου 104 Γ παράγραφος 7,

- το συγκεκριμένο συμμετέχον κράτος μέλος, ανταποκρινόμενο στην ειδοποίηση βάσει του άρθρου 104 Γ παράγραφος 9.

2. Αν το συμμετέχον κράτος μέλος δεν λαμβάνει μέτρα ή, κατά την κρίση του Συμβουλίου, τα μέτρα του είναι ανεπαρκή, το Συμβούλιο λαμβάνει αμέσως απόφαση δυνάμει του άρθρου 104 Γ παράγραφος 9 ή 11 αντιστοίχως.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

3. Εάν από τα πραγματικά στοιχεία, βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3605/93, προκύπτει ότι το συμμετέχον κράτος μέλος δεν έχει διορθώσει το υπερβολικό έλλειμμα εντός των χρονικών ορίων που καθορίζονται είτε στις συστάσεις βάσει του άρθρου 104 Γ παράγραφος 7, είτε στην ειδοποίηση βάσει του άρθρου 104 Γ παράγραφος 9, το Συμβούλιο λαμβάνει αμέσως απόφαση, δυνάμει του άρθρου 104 Γ παράγραφος 9 ή παράγραφος 11 αντιστοίχως.

ΤΜΗΜΑ 4

ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Άρθρο 11

Εάν το Συμβούλιο αποφασίσει να επιβάλει κυρώσεις σε συμμετέχον κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 11, απαιτεί κατά κανόνα άτοκη κατάθεση. Το Συμβούλιο είναι δυνατόν να αποφασίσει τη συμπλήρωση αυτής της κατάθεσης με την επιβολή των μέτρων που προβλέπονται στην πρώτη και στη δεύτερη περίπτωση του άρθρου 104 Γ παράγραφος 11.

Άρθρο 12

1. Εάν το υπερβολικό έλλειμμα οφείλεται στη μη συμμόρφωση προς το κριτήριο του άρθρου 104 Γ παράγραφος 2 στοιχείο α) σχετικά με τον λόγο του δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ΑΕΠ, το ποσό της πρώτης κατάθεσης περιλαμβάνει σταθερή συνιστώσα ίση με το 0,2 % του ΑΕΠ και μεταβλητή συνιστώσα ίση με το ένα δέκατο της διαφοράς μεταξύ του εκφρασμένου σε ποσοστό του ΑΕΠ ελλείμματος του προηγούμενου έτους και της τιμής αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ.

2. Κάθε έτος, μέχρις ότου καταργηθεί η απόφαση σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος, το Συμβούλιο εκτιμά κατά πόσον το συγκεκριμένο συμμετέχον κράτος μέλος έχει λάβει αποτελεσματικά μέτρα ανταποκρινόμενο στην ειδοποίηση του Συμβουλίου σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 9. Κατά την ετήσια αυτή εκτίμηση, το Συμβούλιο αποφασίζει, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 11, και με την επιφύλαξη του άρθρου 13 του παρόντος κανονισμού, να επιτείνει τις κυρώσεις, εκτός αν το συγκεκριμένο συμμετέχον μέλος συμμορφώθηκε προς την ειδοποίηση του Συμβουλίου. Εάν αποφασισθεί να απαιτηθεί συμπληρωματική κατάθεση, η κατάθεση αυτή ισούται με το ένα δέκατο της διαφοράς μεταξύ του εκφρασμένου σε ποσοστό του ΑΕΠ ελλείμματος του προηγούμενου έτους και της τιμής αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ.

3. Καμία από τις καταθέσεις για τις οποίες γίνεται λόγος στις παραγράφους 1 και 2 δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο του 0,5 % του ΑΕΠ.

Άρθρο 13

Το Συμβούλιο μετατρέπει κατά κανόνα την κατάθεση, σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 11, σε πρόστιμο εάν, μετά παρέλευση δύο ετών από την απόφαση με την οποία υποχρεώθηκε το συγκεκριμένο συμμετέχον κράτος μέλος να προβεί σε κατάθεση, κρίνει ότι το υπερβολικό έλλειμμα δεν έχει διορθωθεί.

Άρθρο 14

Σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 12, το Συμβούλιο αίρει τις κυρώσεις που προβλέπονται στην πρώτη και δεύτερη περίπτωση του άρθρου 104 Γ παράγραφος 11, ανάλογα

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

με την πρόοδο που σημείωσε το συγκεκριμένο συμμετέχον κράτος μέλος ως προς τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος.

Άρθρο 15

Σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 12, το Συμβούλιο αίρει όλες τις κυρώσεις εφόσον καταργηθεί η απόφαση για την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Τα πρόστιμα που έχουν επιβληθεί σύμφωνα με το άρθρο 13 του παρόντος κανονισμού δεν επιστρέφονται στο συγκεκριμένο συμμετέχον κράτος μέλος.

Άρθρο 16

Τα ποσά των καταθέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 11 και 12 του παρόντος κανονισμού παρακατατίθενται στην Επιτροπή. Οι τόκοι των καταθέσεων και τα πρόστιμα που προβλέπονται στο άρθρο 13 του παρόντος κανονισμού εμπίπτουν στα κατά το άρθρο 201 της συνθήκης «άλλα έσοδα» και διανέμονται μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών που δεν παρουσιάζουν υπερβολικό έλλειμμα, όπως αυτό καθορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 104 Γ παράγραφος 6, κατ' αναλογία προς το μερίδιό τους στο συνολικό ΑΕΠ των επιλέξιμων κρατών μελών.

ΤΜΗΜΑ 5

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 17

Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού και ενόσω στο Ηνωμένο Βασίλειο το οικονομικό έτος δεν συμπίπτει με το ημερολογιακό έτος, οι διατάξεις των τμημάτων 2, 3 και 4 του παρόντος κανονισμού εφαρμόζονται ως προς το Ηνωμένο Βασίλειο σύμφωνα με το παράρτημα.

Άρθρο 18

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 1999.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1055/2005 του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2005 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 99 παράγραφος 5,

την πρόταση της Επιτροπής,

τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας[10],

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη διαδικασία που αναφέρεται στο άρθρο 252 της συνθήκης[11],

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης αποτελείτο αρχικά από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών[12], από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος[13], καθώς και από το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 1997, για το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης[14]. Το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης απέδειξε τη χρησιμότητά του αποτελώντας σημείο αναφοράς για τη δημοσιονομική πειθαρχία , συμβάλλοντας ούτως σε υψηλό επίπεδο μακροοικονομικής σταθερότητας, σε συνδυασμό με χαμηλό πληθωρισμό και χαμηλά επιτόκια, απαραίτητους παράγοντες για την αειφόρο μεγέθυνση και τη δημιουργία απασχόλησης.

(2) Στις 20 Μαρτίου 2005, το Συμβούλιο υιοθέτησε έκθεση με τίτλο «Βελτίωση της εφαρμογής του σύμφωνου σταθερότητας και ανάπτυξης», στόχος της οποίας είναι η βελτίωση της διακυβέρνησης και της εθνικής διαχείρισης του δημοσιονομικού πλαισίου, ενισχύοντας τις οικονομικές βάσεις και την αποτελεσματικότητα του συμφώνου, τόσο ως προς το προληπτικό όσο και ως προς το διορθωτικό σκέλος του, η διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, η προώθηση της μεγέθυνσης και η αποφυγή επιβολής υπερβολικών επιβαρύνσεων στις μελλοντικές γενιές. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε την έκθεση αυτή στα συμπεράσματά του της 23ης Μαρτίου 2005[15], αναφέροντας ότι η έκθεση αυτή ενημερώνει και συμπληρώνει το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης του οποίου αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος.

---

[10] ΕΕ C 144 της 14.6.2005, σ. 17.

[11] Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 9ης Ιουνίου 2005 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα), κοινή θέση του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 2005 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα) και απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 23ης Ιουνίου 2005 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα)

[12] ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 1

[13] ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 6

[14] ΕΕ C 236 της 2.8.1997, σ. 1

[15] Βλέπε παράρτημα 2 των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 22ας και 23ης Μαρτίου 2005

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

(3) Σύμφωνα με την έκθεση του Συμβουλίου Ecofin της 20ής Μαρτίου 2005, η οποία υιοθετήθηκε από το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005, τα κράτη μέλη, το Συμβούλιο και η Επιτροπή επαναλαμβάνουν τη δέσμευσή τους να εφαρμόζουν τη συνθήκη και το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης κατά τρόπο αποτελεσματικό και έγκαιρο, μέσω ομότιμης στήριξης και ομότιμης πίεσης, και να ενεργούν σε στενή και εποικοδομητική συνεργασία στη διεργασία της οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας, προκειμένου να εξασφαλίζουν βεβαιότητα και αποτελεσματικότητα στους
κανόνες του συμφώνου.

(4) Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1466/97 χρειάζεται να τροποποιηθεί ώστε να καταστεί δυνατή πλήρης εφαρμογή της βελτίωσης που συμφωνήθηκε ως προς την εφαρμογή του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης.

(5) Το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να επιδιώκουν ως μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο τις «σχεδόν ισοσκελισμένες ή πλεονασματικές» δημοσιονομικές θέσεις τους (CTBOIS). Λόγω της οικονομικής και δημοσιονομικής ετερογένειας στην Ένωση, ο μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος θα πρέπει να διαφοροποιηθεί για τα επιμέρους κράτη μέλη ώστε να λαμβάνεται υπόψη η ποικιλομορφία των οικονομικών και δημοσιονομικών τους θέσεων και εξελίξεων καθώς και του δημοσιονομικού κινδύνου για τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, ενόψει και των αναμενόμενων δημογραφικών αλλαγών. Ο μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος μπορεί να αποκλίνει από τις σχεδόν ισοσκελισμένες ή πλεονασματικές δημοσιονομικές θέσεις (CTBOIS) για επιμέρους κράτη μέλη. Συνεπώς, για τα κράτη μέλη της ευρωζώνης και του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών ERM2, θα υπάρχει καθορισμένο φάσμα ειδικών ανά χώρα μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών στόχων, σε κυκλικώς προσαρμοσμένους όρους και χωρίς να υπολογίζονται τα έκτακτα και τα προσωρινά μέτρα.

(6) Θα πρέπει να επιτευχθεί συμμετρικότερη προσέγγιση της δημοσιονομικής πολιτικής στο σύνολο του οικονομικού κύκλου, μέσω ενισχυμένης δημοσιονομικής πειθαρχίας σε περιόδους οικονομικής ανάκαμψης, με στόχο να αποφεύγονται οι πολιτικές που επιτείνουν τις κυκλικές διακυμάνσεις και να επιτευχθεί σταδιακά ο μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος. Η τήρηση του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου θα πρέπει να επιτρέψει στα κράτη μέλη να αντιμετωπίζουν τις φυσιολογικές κυκλικές διακυμάνσεις, διατηρώντας το δημόσιο έλλειμμα κάτω από την τιμή αναφοράς 3 % του ΑΕΠ, και να διασφαλίσουν την ταχεία πρόοδο προς τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, θα πρέπει να δημιουργήσει περιθώριο για δημοσιονομικούς ελιγμούς, ιδίως για δημόσιες επενδύσεις.

(7) Τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμα επιτύχει τον οικείο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο θα πρέπει να προβούν σε ενέργειες για να τον επιτύχουν εφ' όλης της διάρκειας του κύκλου. Για να επιτύχουν τον οικείο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο, τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ ή του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών ERM2, θα πρέπει να επιδιώκουν ελάχιστη ετήσια προσαρμογή σε κυκλικά προσαρμοσμένους όρους, χωρίς να υπολογίζονται τα έκτακτα και τα προσωρινά μέτρα.

(8) Προκειμένου να ενισχυθεί η προσανατολισμένη προς την αύξηση φύση του συμφώνου, μείζονες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις με άμεσες μακροπρόθεσμες εξοικονομήσεις, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης της δυνητικής αύξησης, και, συνεπώς, με επαληθεύσιμο αντίκτυπο στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό της πορείας προσαρμογής προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο για τις χώρες που δεν έχουν ακόμη επιτύχει το στόχο αυτόν και όταν επιτρέπεται προσωρινή απόκλιση από το στόχο αυτόν για τις χώρες που τον έχουν ήδη επιτύχει. Για να μην παρεμποδίζονται οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες, αναμφισβήτητα,

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

βελτιώνουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, θα πρέπει να αποδίδεται ιδιαίτερη προσοχή στις μεταρρυθμίσεις του συνταξιοδοτικού συστήματος που εισάγουν πολυπυλωνικό σύστημα που περιλαμβάνει ένα υποχρεωτικό και πλήρως χρηματοδοτούμενο πυλώνα, διότι οι μεταρρυθμίσεις αυτές οδηγούν σε βραχυπρόθεσμη επιδείνωση των δημόσιων οικονομικών κατά την περίοδο εφαρμογής τους.

(9) Οι προθεσμίες που προβλέπονται για την εξέταση, από το Συμβούλιο, των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης, θα πρέπει να παραταθούν ώστε να καταστεί δυνατή διεξοδική αξιολόγηση των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

Άρθρο 1

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1466/97 τροποποιείται ως εξής:

1) Παρεμβάλλονται ο τίτλος και το άρθρο που ακολουθούν:

«ΤΜΗΜΑ 1^{A}

ΜΕΣΟΠΡΟΘΕΣΜΟΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Άρθρο 2^{α}

Κάθε κράτος μέλος έχει διαφοροποιημένο μεσοπρόθεσμο στόχο για τη δημοσιονομική του θέση. Αυτοί οι ειδικοί ανά χώρα μεσοπρόθεσμοι δημοσιονομικοί στόχοι δύνανται να αποκλίνουν από την απαίτηση για σχεδόν ισοσκελισμένη ή πλεονασματική θέση. Οι στόχοι αυτοί παρέχουν περιθώριο ασφαλείας αναφορικά με το όριο δημοσιονομικού ελλείμματος του 3 % του ΑΕΠ· εξασφαλίζουν ταχεία πρόοδο προς τη βιωσιμότητα, λαμβανομένων δε υπόψη των ανωτέρω, αφήνουν περιθώρια δημοσιονομικών ελιγμών, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των αναγκών για δημόσιες επενδύσεις.

Λαμβανομένων υπόψη των παραγόντων αυτών, για τα κράτη μέλη που έχουν υιοθετήσει το ευρώ και για τα κράτη μέλη του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών ERM2, οι ειδικοί ανά χώρα μεσοπρόθεσμοι δημοσιονομικοί στόχοι ορίζονται εντός καθορισμένου φάσματος μεταξύ – 1 % του ΑΕΠ και ισοσκελισμού ή πλεονάσματος , σε κυκλικώς προσαρμοσμένους όρους, και χωρίς να υπολογίζονται τα έκτακτα και τα προσωρινά μέτρα.

Ο μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος ενός κράτους μέλους μπορεί να αναθεωρείται, όταν εφαρμόζονται μείζονες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και, οπωσδήποτε, ανά τετραετία.»

2) Στο άρθρο 3, η παράγραφος 2 τροποποιείται ως εξής:

α) Το στοιχείο α) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«α) το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο και την πορεία προσαρμογής προς το στόχο αυτό όσον αφορά το πλεόνασμα/έλλειμμα του ευρύτερου δημόσιου τομέα και την αναμενόμενη πορεία του λόγου του χρέους του ευρύτερου δημόσιου τομέα·»

β) το στοιχείο γ) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«γ) λεπτομερή και ποσοτική εκτίμηση των δημοσιονομικών και άλλων μέτρων οικονομικής πολιτικής που λαμβάνονται ή/και προτείνονται για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος, με λεπτομερή ανάλυση κόστους-ωφελείας των μειζόνων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που επιφέρουν άμεσες μακροπρόθεσμες εξοικονομήσεις, μεταξύ άλλων αυξάνοντας τις δυνατότητες μεγέθυνσης·»

γ) προστίθεται το ακόλουθο σημείο:

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

«ε) ανάλογα με την περίπτωση, τους λόγους απόκλισης από την απαιτούμενη πορεία προσαρμογής προς τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο.»

3.Το άρθρο 5 τροποποιείται ως εξής:

α) Στην παράγραφο 1, το πρώτο εδάφιο αντικαθίσταται από τα ακόλουθα εδάφια:

«1. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής και της επιτροπής του άρθρου 114 της συνθήκης, το Συμβούλιο εξετάζει, εντός του πλαισίου της πολυμερούς εποπτείας του άρθρου 99 της συνθήκης, το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο που υποβάλλει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, εκτιμά εάν οι οικονομικές παραδοχές επί των οποίων βασίζεται το πρόγραμμα είναι εύλογες, εάν η πορεία προσαρμογής προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο είναι κατάλληλη, και εάν τα μέτρα που λαμβάνονται ή/και προτείνονται για την τήρηση της εν λόγω πορείας προσαρμογής επαρκούν για την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου στόχου στο σύνολο του κύκλου. Το Συμβούλιο όταν εκτιμά την πορεία προσαρμογής προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο, εξετάζει αν το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος επιδιώκει την ετήσια βελτίωση του κυκλικά προσαρμοσμένου ισοζυγίου του, χωρίς να υπολογίζονται τα έκτακτα και τα προσωρινά μέτρα, που απαιτείται για την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού του στόχου, ύψους 0,5 % του ΑΕΠ ως σημείο αναφοράς. Το Συμβούλιο λαμβάνει υπόψη το εάν καταβάλλονται εντονότερες προσπάθειες προσαρμογής κατά τις περιόδους ευνοϊκής οικονομικής συγκυρίας, ενώ οι προσπάθειες μπορούν να είναι πιο περιορισμένες κατά τις οικονομικά δύσκολες περιόδους.

Κατά τον καθορισμό της πορείας προσαρμογής προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο για τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμη επιτύχει το στόχο αυτόν και επιτρέποντας προσωρινή απόκλιση από το στόχο αυτόν για τα κράτη μέλη που τον έχουν ήδη επιτύχει, υπό την προϋπόθεση ότι διατηρείται κατάλληλο περιθώριο ασφαλείας όσον αφορά την τιμή αναφοράς για το έλλειμμα και ότι η δημοσιονομική κατάσταση αναμένεται να επανέλθει στο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο εντός της περιόδου του προγράμματος, το Συμβούλιο λαμβάνει υπόψη την εφαρμογή μειζόνων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που επιφέρουν άμεσες μακροπρόθεσμες εξοικονομήσεις, μεταξύ άλλων αυξάνοντας τις δυνατότητες μεγέθυνσης, και, κατά συνέπεια, έχουν επαληθεύσιμες επιπτώσεις στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών.

Ιδιαίτερη προσοχή αποδίδεται σε μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων, οι οποίες εισάγουν ένα σύστημα πολλαπλών πυλώνων που περιλαμβάνει έναν υποχρεωτικό πυλώνα με πλήρη χρηματοδότηση. Στα κράτη μέλη που εφαρμόζουν τις μεταρρυθμίσεις αυτές, επιτρέπεται να αποκλίνουν από την πορεία προσαρμογής προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό τους στόχο ή από τον ίδιο το στόχο, εφόσον η απόκλιση αντικατοπτρίζει το καθαρό κόστος της μεταρρύθμισης του πυλώνα υπό δημόσια διαχείριση, υπό την προϋπόθεση ότι η απόκλιση παραμένει προσωρινή και ότι διατηρείται κατάλληλο περιθώριο ασφαλείας σε σχέση με την τιμή αναφοράς του ελλείμματος.»

β) Στην παράγραφο 2, οι λέξεις «δύο μηνών» αντικαθίστανται από τις λέξεις «τριών μηνών».

4) Στο άρθρο 7, η παράγραφος 2 τροποποιείται ως εξής: α) το στοιχείο α) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«α) ένα μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο και την πορεία προσαρμογής προς το στόχο αυτόν όσον αφορά το πλεόνασμα/έλλειμμα του ευρύτερου δημόσιου τομέα και την αναμενόμενη πορεία του λόγου του ευρύτερου δημόσιου τομέα· τους μεσοπρόθεσμους στόχους της νομισματικής πολιτικής· τη σχέση των στόχων αυτών προς τη σταθερότητα των τιμών και των συναλλαγματικών ισοτιμιών·»

β) το στοιχείο γ) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«γ) λεπτομερή και ποσοτική εκτίμηση των δημοσιονομικών και άλλων μέτρων οικονομικής πολιτικής που λαμβάνονται ή/και προτείνονται για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος, με λεπτομερή ανάλυση κόστους-ωφελείας των μειζόνων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

επιφέρουν άμεσες μακροπρόθεσμες εξοικονομήσεις, μεταξύ άλλων αυξάνοντας τις δυνατότητες μεγέθυνσης·»

γ) προστίθεται το ακόλουθο σημείο:

«ε) ανάλογα με την περίπτωση, τους λόγους απόκλισης από την απαιτούμενη πορεία προσαρμογής προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο.»

5) Το άρθρο 9 τροποποιείται ως εξής:

α) Στην παράγραφο 1, το πρώτο εδάφιο αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«1. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής και της επιτροπής του άρθρου 114 της συνθήκης, το Συμβούλιο εξετάζει, εντός του πλαισίου της πολυμερούς εποπτείας του άρθρου 99 της συνθήκης, το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο που υποβάλλει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, εκτιμά εάν οι οικονομικές παραδοχές επί των οποίων βασίζεται το πρόγραμμα είναι εύλογες, εάν η πορεία προσαρμογής προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο είναι κατάλληλη, και εάν τα μέτρα που λαμβάνονται ή/και προτείνονται για την τήρηση της εν λόγω πορείας προσαρμογής επαρκούν για την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου στόχου στο σύνολο του κύκλου. Το Συμβούλιο εκτιμά την πορεία προσαρμογής προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο, λαμβάνει υπόψη το εάν καταβάλλονται εντονότερες προσπάθειες προσαρμογής κατά τις περιόδους ευνοϊκής οικονομικής συγκυρίας, ενώ οι προσπάθειες μπορούν να είναι πιο περιορισμένες κατά τις οικονομικά δύσκολες περιόδους. Για τα κράτη μέλη του μηχανισμού συναλλαγματικών ισοτιμιών ERM2, το Συμβούλιο εξετάζει εάν το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος επιδιώκει την ετήσια βελτίωση του κυκλικά προσαρμοσμένου ισοζυγίου του, χωρίς να υπολογίζονται τα έκτακτα και τα προσωρινά μέτρα, που απαιτείται για την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού του στόχου, ύψους 0,5 % του ΑΕΠ ως σημείο αναφοράς. Κατά τον καθορισμό της πορείας προσαρμογής προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο για τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμη επιτύχει το στόχο αυτόν και επιτρέποντας προσωρινή απόκλιση από το στόχο αυτόν για τα κράτη μέλη που τον έχουν ήδη επιτύχει, υπό την προϋπόθεση ότι διατηρείται κατάλληλο περιθώριο ασφαλείας όσον αφορά την τιμή αναφοράς για το έλλειμμα και ότι η δημοσιονομική κατάσταση αναμένεται να επανέλθει στο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο εντός της περιόδου του προγράμματος, το Συμβούλιο λαμβάνει υπόψη την εφαρμογή μειζόνων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που επιφέρουν άμεσες μακροπρόθεσμες εξοικονομήσεις, μεταξύ άλλων αυξάνοντας τις δυνατότητες μεγέθυνσης, και, κατά συνέπεια, έχουν επαληθεύσιμες επιπτώσεις στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Ιδιαίτερη προσοχή αποδίδεται σε μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων, οι οποίες εισάγουν ένα σύστημα πολλαπλών πυλώνων που περιλαμβάνει έναν υποχρεωτικό πυλώνα με πλήρη χρηματοδότηση. Στα κράτη μέλη που εφαρμόζουν τις μεταρρυθμίσεις αυτές, επιτρέπεται να αποκλίνουν από την πορεία προσαρμογής προς το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό τους στόχο ή από τον ίδιο το στόχο, εφόσον η απόκλιση αντικατοπτρίζει το καθαρό κόστος της μεταρρύθμισης του πυλώνα υπό δημόσια διαχείριση, υπό την προϋπόθεση ότι η απόκλιση παραμένει προσωρινή και ότι διατηρείται κατάλληλο περιθώριο ασφαλείας σε σχέση με την τιμή αναφοράς του ελλείμματος.»

β) Στην παράγραφο 2, οι λέξεις «δύο μηνών» αντικαθίστανται από τις λέξεις «τριών μηνών».

6) Οι αναφορές στα άρθρα 103 και 109 Γ της συνθήκης ΕΚ αντικαθίστανται, σε ολόκληρο τον κανονισμό, από αναφορές στα άρθρα 99 και 114, αντίστοιχα.

Άρθρο 2

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ) αριθ. 1056/2005 του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2005 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97 για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη:

τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 104 παράγραφος 14 δεύτερο εδάφιο,

την πρόταση της Επιτροπής,

τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας[16],

τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου[17],

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης αποτελείτο αρχικά από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών[18], από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1467/97 του Συμβουλίου, της 7ης Ιουλίου 1997, για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος[19], καθώς και από το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 1997, για το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης[20]. Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης απέδειξε τη χρησιμότητά του αποτελώντας σημείο αναφοράς για τη δημοσιονομική πειθαρχία , συμβάλλοντας ούτως σε υψηλό επίπεδο μακροοικονομικής σταθερότητας, σε συνδυασμό με χαμηλό πληθωρισμό και χαμηλά επιτόκια, απαραίτητους παράγοντες για να προκληθούν αειφόρος μεγέθυνση και δημιουργία απασχόλησης.

(2) Στις 20 Μαρτίου 2005, το Συμβούλιο υιοθέτησε έκθεση με τίτλο «Βελτίωση της εφαρμογής του Σύμφωνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης», στόχος της οποίας είναι η βελτίωση της διακυβέρνησης και της εθνικής διαχείρισης του δημοσιονομικού πλαισίου, ενισχύοντας τις οικονομικές βάσεις και την αποτελεσματικότητα του Συμφώνου, τόσο ως προς το προληπτικό όσο και ως προς το διορθωτικό σκέλος του, η διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών, η προώθηση της μεγέθυνσης και η αποφυγή επιβολή ς υπερβολικών επιβαρύνσεων στις μελλοντικές γενιές. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε την έκθεση αυτή στα συμπεράσματά του της 23ης Μαρτίου 2005[21], αναφέροντας ότι η έκθεση αυτή ενημερώνει και συμπληρώνει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης του οποίου αποτελεί πλέον αναπόσπαστο μέρος.

(3) Σύμφωνα με την έκθεση του Συμβουλίου ECOFIN της 20ής Μαρτίου 2005, η οποία υιοθετήθηκε από το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του 2005, τα κράτη μέλη, το Συμβούλιο και η Επιτροπή επαναλαμβάνουν τη δέσμευσή τους να εφαρμόζουν τη συνθήκη και το Σύμφωνο

[16] ΕΕ C 144 της 14.6.2005, σ. 16
[17] Γνώμη η οποία διατυπώθηκε στις 9 Ιουνίου 2005 (δεν έχει ακόμα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα)
[18] ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 1
[19] ΕΕ L 209 της 2.8.1997, σ. 6
[20] ΕΕ C 236 της 2.8.1997, σ. 1
[21] Παράρτημα 2 των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 22ας και 23ης Μαρτίου 2005

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Σταθερότητας και Ανάπτυξης κατά τρόπο αποτελεσματικό και έγκαιρο, μέσω ομότιμης στήριξης και ομότιμης πίεσης, και να ενεργούν σε στενή και εποικοδομητική συνεργασία στη διεργασία της οικονομικής και δημοσιονομικής εποπτείας, προκειμένου να εξασφαλίζουν βεβαιότητα και αποτελεσματικότητα στους
κανόνες του συμφώνου.

(4) Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1467/97 χρειάζεται να τροποποιηθεί ώστε να καταστεί δυνατή πλήρης εφαρμογή της βελτίωσης που συμφωνήθηκε ως προς την εφαρμογή του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

(5) Κατευθυντήρια αρχή για την εφαρμογή της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος είναι η ταχεία διόρθωση ενός υπερβολικού ελλείμματος. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να παραμείνει απλή, διαφανής και δίκαιη.

(6) Η έννοια της έκτακτης υπέρβασης της τιμής αναφοράς λόγω σοβαρής οικονομικής ύφεσης θα πρέπει να αναθεωρηθεί. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να ληφθεί δεόντως υπόψη η οικονομική ετερογένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(7) Η Επιτροπή θα πρέπει πάντα να εκπονεί έκθεση βάσει του άρθρου 104 παράγραφος 3 της συνθήκης. Στην έκθεσή της , η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάζει εάν ισχύουν οι εξαιρέσεις του άρθρου 104 παράγραφος 2. Η έκθεση της Επιτροπής δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 3 θα πρέπει να αντανακλά με τον κατάλληλο τρόπο τις εξελίξεις στη μεσοπρόθεσμη οικονομική κατάσταση , καθώς και στη μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική κατάσταση . Επιπλέον, θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη όλοι οι άλλοι παράγοντες, οι οποίοι, κατά τη γνώμη του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, συμβάλλουν στη ολοκληρωμένη ποιοτική αξιολόγηση της υπέρβασης της τιμής αναφοράς.

(8) Για όλες τις δημοσιονομικές εκτιμήσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, θα πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά οι υπερβάσεις που είναι κοντά στην τιμή αναφοράς και αντικατοπτρίζουν την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων του συνταξιοδοτικού συστήματος με την εισαγωγή πολυπυλωνικού συστήματος που περιλαμβάνει ένα υποχρεωτικό και πλήρως χρηματοδοτούμενο πυλώνα, διότι η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων αυτών οδηγεί σε βραχυπρόθεσμη επιδείνωση της δημοσιονομικής κατάστασης, παρά τη σαφή βελτίωση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών. Ιδίως, όταν εκτιμούν, δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 12 της συνθήκης, το κατά πόσον έχει διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα, η Επιτροπή και το Συμβούλιο θα πρέπει να αξιολογούν τις εξελίξεις των στοιχείων του ελλείμματος βάσει πληροφορικής, εξετάζοντας παράλληλα το καθαρό κόστος της μεταρρύθμισης στον υπό δημόσια διαχείριση πυλώνα.

(9) Οι διαδικαστικές προθεσμίες για τη λήψη αποφάσεων του Συμβουλίου όσον αφορά τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος θα πρέπει να επεκταθούν, προκειμένου να παρέχεται, στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, η δυνατότητα να εντάσσει καλύτερα τη δράση του στο πλαίσιο της εθνικής δημοσιονομικής διαδικασίας και να αναπτύσσει μια περισσότερο συνεκτική δέσμη μέτρων. Ιδίως, η προθεσμία, εντός της οποίας το Συμβούλιο πρέπει να αποφασίζει σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφος 6 της συνθήκης, θα πρέπει να καθορισθεί, κατά κανόνα, σε τέσσερις μήνες μετά τις ημερομηνίες γνωστοποίησης που ορίζονται στο άρθρο 4 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3605/93 του Συμβουλίου, της 22ας Νοεμβρίου 1993, για την εφαρμογή του πρωτοκόλλου σχετικά με τη διαδικασία του υπερβολικού ελλείμματος το οποίο προσαρτάται στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (1). Με τον τρόπο αυτόν, θα αντιμετωπισθούν οι περιπτώσεις στις οποίες τα δημοσιονομικά στατιστικά δεδομένα δεν έχουν ακόμη επικυρωθεί από την Επιτροπή

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

(Eurostat) λίγο μετά τις ημερομηνίες γνωστοποίησης που ορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 3605/93.

(10) Προκειμένου να διασφαλισθεί η ταχεία διόρθωση των υπερβολικών ελλειμμάτων, τα κράτη μέλη με υπερβολικό έλλειμμα πρέπει να αναλαμβάνουν αποτελεσματική δράση και να επιτυγχάνουν ετήσια ελάχιστη βελτίωση του κυκλικά προσαρμοσμένου δημοσιονομικού αποτελέσματός τους, χωρίς να υπολογίζονται τα έκτακτα και τα προσωρινά μέτρα. Ως σημείο αναφοράς, οι χώρες με υπερβολικό έλλειμμα θα υποχρεούνται να επιτυγχάνουν ετήσια ελάχιστη δημοσιονομική προσπάθεια σε κυκλικά προσαρμοσμένους όρους, χωρίς να υπολογίζονται τα έκτακτα και τα προσωρινά μέτρα.

(11) Οι μέγιστες χρονικές περίοδοι εντός των οποίων τα κράτη μέλη οφείλουν να αναλαμβάνουν αποτελεσματική δράση και μέτρα θα πρέπει να παραταθούν ώστε να επιτρέπουν καλύτερη ένταξη της δράσης στις εθνικές δημοσιονομικές διαδικασίες και την ανάπτυξη καλύτερα διαρθρωμένων δεσμών
μέτρων.

(12) Εάν το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος έχει αναλάβει αποτελεσματική δράση κατόπιν σύστασης δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 7 της συνθήκης ή προειδοποίησης δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 9, αλλά απρόβλεπτα αντίξοα οικονομικά γεγονότα με μείζονες αρνητικές επιπτώσεις για τα δημόσια οικονομικά εμποδίζουν τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος εντός της προθεσμίας που καθορίζει το Συμβούλιο, το Συμβούλιο θα πρέπει να μπορεί να εκδίδει αναθεωρημένη σύσταση δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 7 ή αναθεωρημένη ειδοποίηση δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 9.

(13) Η σημερινή μέγιστη συνολική προθεσμία δέκα μηνών μεταξύ των ημερομηνιών γνωστοποίησης που ορίζονται στο άρθρο 4 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3605/93 και της απόφασης για την επιβολή κυρώσεων δεν αντιστοιχεί πλέον στις τροποποιημένες προθεσμίες για κάθε στάδιο της διαδικασίας και δε λαμβάνει υπόψη τη νέα δυνατότητα έκδοσης αναθεωρημένων συστάσεων δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 7 της συνθήκης ή αναθεωρημένων ειδοποιήσεων δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 9. Συνεπώς, η εν λόγω μέγιστη συνολική προθεσμία θα πρέπει να προσαρμοσθεί σύμφωνα με τις τροποποιήσεις αυτές.

(14) Οι διατάξεις που ισχύουν για το Ηνωμένο Βασίλειο όσον αφορά την εφαρμογή της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, οι οποίες περιλαμβάνονται στο παράρτημα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97, χρειάζεται επίσης να τροποποιηθούν για να αντικατοπτρίζουν τις εν λόγω τροποποιήσεις,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

Άρθρο 1

Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1467/97 τροποποιείται ως εξής:
1) Στο άρθρο 2, οι παράγραφοι 2 και 3 αντικαθίστανται από το ακόλουθο κείμενο:
«2. Στις αξιολογήσεις τους και τις αποφάσεις τους σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος δυνάμει του άρθρου 104, παράγραφοι 3 έως 6 της συνθήκης, η Επιτροπή και το Συμβούλιο μπορούν να θεωρούν ότι μια υπέρβαση της τιμής αναφοράς οφειλόμενη σε σοβαρή οικονομική ύφεση είναι έκτακτη με την έννοια του άρθρου 104 παράγραφος 2 στοιχείο α) δεύτερη περίπτωση, εάν η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι αποτέλεσμα αρνητικού ετήσιου ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ ή σωρευτικής μείωσης της παραγωγής κατά τη διάρκεια

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

παρατεταμένης περιόδου πολύ χαμηλής ετήσιας μεγέθυνσης του ΑΕΠ σε σχέση με τις δυνατότητές του.

3. Κατά την εκπόνηση της έκθεσης δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 3 της συνθήκης, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη όλους τους σχετικούς παράγοντες που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο. Η έκθεση αντικατοπτρίζει κατάλληλα την εξέλιξη της μεσοπρόθεσμης οικονομικής κατάστασης (ιδίως τη δυνητική οικονομική μεγέθυνση , τις επικρατούσες κυκλικές συνθήκες, την εφαρμογή πολιτικών στο πλαίσιο του θεματολογίου της Λισαβόνας και πολιτικών για την προαγωγή της Ε & Α και της καινοτομίας) και την εξέλιξη της μεσοπρόθεσμης δημοσιονομικής κατάστασης (ιδίως τις προσπάθειες δημοσιονομικής εξυγίανσης κατά τις "ευνοϊκές συγκυρίες", τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους, τις δημόσιες επενδύσεις και τη συνολική ποιότητα των δημόσιων οικονομικών). Επιπλέον, η Επιτροπή λαμβάνει δεόντως υπόψη οιονδήποτε άλλο παράγοντα ο οποίος, κατά τη γνώμη του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, συμβάλλει στην ολοκληρωμένη ποιοτική αξιολόγηση της υπέρβασης της τιμής αναφοράς και τον οποίον το κράτος μέλος έχει υποβάλει στην Επιτροπή και το Συμβούλιο. Στη συνάρτηση αυτήν, δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις δημοσιονομικές προσπάθειες για την αύξηση ή τη διατήρηση, σε υψηλό επίπεδο, των οικονομικών συνεισφορών για την προαγωγή της διεθνούς αλληλεγγύης και την επίτευξη των στόχων της ευρωπαϊκής πολιτικής, κυρίως της ενοποίησης της Ευρώπης, εφόσον συνεπάγονται αρνητικές συνέπειες για την οικονομική μεγέθυνση και τη δημοσιονομική επιβάρυνση για ένα κράτος μέλος. Μια ισόρροπη συνολική αξιολόγηση περιλαμβάνει όλους αυτούς τους παράγοντες.

4. Αν η διπλή προϋπόθεση της κατευθυντήριας αρχής –ότι, πριν ληφθούν υπόψη οι σχετικοί παράγοντες που αναφέρονται στην παράγραφο 3, το έλλειμμα του ευρύτερου δημόσιου τομέα παραμένει πλησίον της τιμής αναφοράς και η υπέρβαση της τιμής αυτής είναι προσωρινή– πληρούται καθ' ολοκληρίαν, οι παράγοντες αυτοί λαμβάνονται υπόψη και στα βήματα που οδηγούν στην απόφαση όσον αφορά την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος, που προβλέπεται στις παραγράφους 4, 5 και 6 του άρθρου 104 της συνθήκης. Η ισόρροπη συνολική αξιολόγηση που πρέπει να πραγματοποιεί το Συμβούλιο περιλαμβάνει όλους αυτούς τους παράγοντες.

5. Σε όλες τις δημοσιονομικές εκτιμήσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, η Επιτροπή και το Συμβούλιο λαμβάνουν δεόντως υπόψη την εφαρμογή μεταρρυθμίσεων του συνταξιοδοτικού συστήματος που εισάγει πολύπυλωνικό σύστημα που περιλαμβάνει ένα υποχρεωτικό και πλήρως χρηματοδοτούμενο πυλώνα.

6. Αν το Συμβούλιο έχει αποφασίσει, βάσει του άρθρου 104 παράγραφος 6 της συνθήκης, ότι υπάρχει υπερβολικό έλλειμμα σε κράτος μέλος, η Επιτροπή και το Συμβούλιο λαμβάνουν υπόψη, στα επόμενα στάδια της διαδικασίας του άρθρου 104, τους σχετικούς παράγοντες που αναφέρονται στην παράγραφο 3, μεταξύ άλλων όπως προβλέπεται στο άρθρο 3 παράγραφος 5 και στο άρθρο 5 παράγραφος 2 του παρόντος κανονισμού. Ωστόσο, οι σχετικοί αυτοί παράγοντες δε λαμβάνονται υπόψη

για την απόφαση του Συμβουλίου δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 12 της συνθήκης σχετικά με την κατάργηση ορισμένων ή όλων των αποφάσεών του δυνάμει των παραγράφων 6 έως 9 και 11 του άρθρου 104.

7. Στην περίπτωση κρατών μελών με έλλειμμα το οποίο υπερβαίνει μεν την τιμή αναφοράς αλλά παραμένει κοντά σε αυτήν, και όταν η υπέρβαση αυτή αντικατοπτρίζει την εφαρμογή μεταρρύθμισης του συνταξιοδοτικού συστήματος που εισάγει πολύπυλωνικό σύστημα που περιλαμβάνει υποχρεωτικό και πλήρως χρηματοδοτούμενο πυλώνα, η Επιτροπή και το Συμβούλιο λαμβάνουν υπόψη και το κόστος της μεταρρύθμισης για τον υπό δημόσια διαχείριση πυλώνα όταν αξιολογούν τις εξελίξεις των στοιχείων του ελλείμματος βάσει πληροφορικής. Προς τούτο, λαμβάνεται υπόψη το καθαρό κόστος της μεταρρύθμισης επί γραμμικής φθίνουσας βάσεως για μεταβατική περίοδο πέντε ετών. Το καθαρό αυτό κόστος λαμβάνεται υπόψη και για την απόφαση του Συμβουλίου δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 12 της συνθήκης σχετικά με την κατάργηση ορισμένων ή όλων των αποφάσεών του που αναφέρονται στις παραγράφους 6 έως 9 και 11 του άρθρου 104, εάν το έλλειμμα έχει μειωθεί ουσιαστικά και διαρκώς και έχει προσεγγίσει την τιμή αναφοράς.».

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

2) Το άρθρο 3 τροποποιείται ως εξής:
α) Η παράγραφος 3 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
«3. Το Συμβούλιο αποφασίζει εάν υφίσταται υπερβολικό έλλειμμα σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφος 6 της συνθήκης, κατά κανόνα εντός τεσσάρων μηνών από τις ημερομηνίες γνωστοποίησης που προβλέπονται στο άρθρο 4 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3605/93. Όταν αποφασίζει ότι πράγματι υφίσταται υπερβολικό έλλειμμα, το Συμβούλιο απευθύνει ταυτόχρονα συστάσεις στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφος 7 της συνθήκης.».
β) Η παράγραφος 4 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
«4. Στις συστάσεις που απευθύνει σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφος 7 της συνθήκης, το Συμβούλιο ορίζει μέγιστη προθεσμία έξι μηνών εντός της οποίας το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος πρέπει να αναλάβει αποτελεσματική δράση. Με τη σύστασή του , το Συμβούλιο ορίζει επίσης προθεσμία για τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος, η οποία θα πρέπει να λήγει εντός του έτους που ακολουθεί εκείνο κατά το οποίο εντοπίσθηκε το υπερβολικό έλλειμμα, εκτός εάν συντρέχουν ειδικές περιστάσεις. Στη σύσταση, το Συμβούλιο καλεί το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να επιτύχει ελάχιστη ετήσια βελτίωση, ύψους τουλάχιστον 0,5 % του ΑΕΠ ως σημείο αναφοράς, του κυκλικά προσαρμοσμένου δημοσιονομικού αποτελέσματός του, χωρίς να υπολογίζονται τα έκτακτα και τα προσωρινά μέτρα, ώστε να διασφαλίζεται η διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος εντός της προθεσμίας που ορίζεται στη σύσταση.
5. Εάν έχει αναληφθεί αποτελεσματική δράση σύμφωνα με τη σύσταση δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 7 της συνθήκης και απρόβλεπτα αντίξοα οικονομικά γεγονότα με μείζονες αρνητικές επιπτώσεις για τα δημόσια οικονομικά συμβαίνουν μετά την έκδοση της σύστασης αυτής, το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίζει, βάσει σύστασης της Επιτροπής, να εκδώσει αναθεωρημένη σύσταση δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 7. Η αναθεωρημένη σύσταση, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών παραγόντων που αναφέρονται στο άρθρο 2 παράγραφος 3 του παρόντος κανονισμού, μπορεί, κυρίως, να παρατείνει κατά ένα έτος την προθεσμία για τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος. Το Συμβούλιο αξιολογεί την ύπαρξη απρόβλεπτων αντίξοων οικονομικών γεγονότων με μείζονες αρνητικές επιπτώσεις για τα δημόσια οικονομικά βάσει των οικονομικών προβλέψεων που περιλαμβάνονται στη σύστασή του .».

3) Το άρθρο 5 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
«Άρθρο 5
1. Η απόφαση με την οποία το Συμβούλιο ειδοποιεί το ενδιαφερόμενο συμμετέχον κράτος μέλος να λάβει μέτρα για τη μείωση του ελλείμματος σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφος 9 της συνθήκης, λαμβάνεται εντός δύο μηνών από την απόφαση με την οποία το Συμβούλιο διαπίστωσε ότι δεν έχει αναληφθεί αποτελεσματική δράση σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφος 8. Στην ειδοποίηση, το Συμβούλιο καλεί το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να επιτύχει ελάχιστη ετήσια βελτίωση, ύψους τουλάχιστον 0,5 % του ΑΕΠ ως σημείο αναφοράς, του κυκλικά προσαρμοσμένου δημοσιονομικού αποτελέσματός του, χωρίς να υπολογίζονται τα έκτακτα και τα προσωρινά μέτρα, ώστε να διασφαλίζεται η διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος εντός της προθεσμίας που ορίζεται στην ειδοποίηση.
2. Εάν έχει αναληφθεί αποτελεσματική δράση σύμφωνα με την ειδοποίηση δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 9 της συνθήκης και απρόβλεπτα αντίξοα οικονομικά γεγονότα με μείζονες αρνητικές επιπτώσεις για τα δημόσια οικονομικά συμβαίνουν μετά την έκδοση της εν λόγω ειδοποίησης, το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίζει, βάσει σύστασης της Επιτροπής, να εκδώσει αναθεωρημένη ειδοποίηση δυνάμει του άρθρου 104 παράγραφος 9 της συνθήκης. Η αναθεωρημένη ειδοποίηση, λαμβανομένων υπόψη των σχετικών παραγόντων που αναφέρονται στο άρθρο 2 παράγραφος 3 του παρόντος κανονισμού, μπορεί, κυρίως, να παρατείνει κατά ένα έτος την προθεσμία για τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος. Το Συμβούλιο αξιολογεί την ύπαρξη απρόβλεπτων αντίξοων οικονομικών γεγονότων με μείζονες αρνητικές επιπτώσεις για τα δημόσια οικονομικά βάσει των οικονομικών προβλέψεων που περιλαμβάνονται στην ειδοποίησή του .».

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

4) Στο άρθρο 6 δεύτερη φράση, οι όροι «δύο μηνών» αντικαθίστανται από τους όρους «τεσσάρων μηνών».

5) Το άρθρο 7 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
«Άρθρο 7
Εάν ένα συμμετέχον κράτος μέλος παραλείψει να ενεργήσει σύμφωνα με τις διαδοχικές αποφάσεις του Συμβουλίου βάσει του άρθρου 104 παράγραφοι 7 και 9 της συνθήκης, η απόφαση του Συμβουλίου για την επιβολή κυρώσεων , σύμφωνα με το άρθρο 104 παράγραφος 11, λαμβάνεται, κατά κανόνα, εντός δεκαέξι μηνών από τις ημερομηνίες γνωστοποίησης που αναφέρονται στο άρθρο 4 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3605/93. Σε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 3 παράγραφος 5 ή του άρθρου 5 παράγραφος 2 του παρόντος κανονισμού, η προθεσμία των δεκαέξι μηνών τροποποιείται ανάλογα. Σε περίπτωση εσκεμμένου ελλείμματος που κρίνεται υπερβολικό από το Συμβούλιο, εφαρμόζεται επισπευσμένη διαδικασία.».

6) Το άρθρο 9 τροποποιείται ως εξής:
α) Η παράγραφος 2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:
«2. Το διάστημα κατά το οποίο αναστέλλεται η διαδικασία δε συμπεριλαμβάνεται ούτε στην περίοδο που αναφέρεται στο άρθρο 6 ούτε στην περίοδο που αναφέρεται στο άρθρο 7 του παρόντος κανονισμού.».
β) Προστίθεται η ακόλουθη παράγραφος:
«3. Μετά τη λήξη της προθεσμίας που αναφέρεται στην πρώτη φράση της παραγράφου 4 του άρθρου 3 και της προθεσμίας που αναφέρεται στη δεύτερη φράση του άρθρου 6 του παρόντος κανονισμού, η Επιτροπή ενημερώνει το Συμβούλιο εάν κρίνει ότι τα ληφθέντα μέτρα φαίνεται να επαρκούν για να διασφαλισθεί κατάλληλη πρόοδος για τη διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος εντός των προθεσμιών που καθορίσθηκαν από το Συμβούλιο, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά θα εφαρμοσθούν πλήρως και οι οικονομικές εξελίξεις θα είναι σύμφωνες με τις προβλέψεις. Η δήλωση της Επιτροπής δημοσιοποιείται.».

7) Οι αναφορές στα άρθρα 104 Γ, 109 Ε, 109 ΣΤ και 201 της συνθήκης αντικαθίστανται σε ολόκληρο τον κανονισμό από αναφορές στα άρθρα 104, 116, 117 και 269, αντίστοιχα. Η αναφορά στο άρθρο Δ της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση αντικαθίσταται από αναφορά στο άρθρο 4.

8) Το παράρτημα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97 αντικαθίσταται από το παράρτημα του παρόντος κανονισμού.

Άρθρο 2

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Παράρτημα Β

Β.1

	2004	2005	2006	2007	2008
Ευρωζώνη	-2.9	-2.5	-1.2	-0.6	**-1.9**
ΕΕ 27	-2.9	-2.4	-1.4	-0.8	**-2.3**
ΕΕ 15	-2.8	-2.4	-1.3	-0.8	**-**
Βέλγιο	-0.3	-2.7	0.3	-0.2	**-1.2**
Βουλγαρία	1.6	1.9	3.0	0.1	**1.5**
Τσεχία	-3.0	-3.6	-2.6	-0.6	**-1.5**
Δανία	2.0	5.2	5.2	4.5	**3.6**
Γερμανία	-3.8	-3.3	-1.5	-0.2	**-0.1**
Εσθονία	1.7	1.5	2.9	2.7	**-3.0**
Ιρλανδία	1.4	1.7	3.0	0.2	**-7.1**
Ελλάδα	-7.5	-5.1	-2.8	-3.6	**-5.0**
Ισπανία	-0.3	1.0	2.0	2.2	**-3.8**
Γαλλία	-3.6	-2.9	-2.3	-2.7	**-3.4**
Ιταλία	-3.5	-4.3	-3.3	-1.5	**-2.7**
Κύπρος	-4.1	-2.4	-1.2	3.4	**0.9**
Λετονία	-1.0	-0.4	-0.5	-0.4	**-4.0**
Λιθουανία	-1.5	-0.5	-0.4	-1.0	**-3.2**
Λουξεμβούργο	-1.1	0.0	1.4	3.6	**2.6**
Ουγγαρία	-6.4	-7.8	-9.2	-4.9	**-3.4**
Μάλτα	-4.7	-2.9	-2.6	-2.2	**-4.7**
Ολλανδία	-1.7	-0.3	0.6	0.3	**1.0**
Αυστρία	-4.4	-1.6	-1.6	-0.5	**-0.4**
Πολωνία	-5.7	-4.3	-3.9	-1.9	**-3.9**
Πορτογαλία	-3.4	-6.1	-3.9	-2.6	**-2.6**
Σλοβενία	-2.2	-1.4	-1.3	0.5	**-0.9**
Σλοβακία	-2.4	-2.8	-3.5	-1.9	**-2.2**
Φιλανδία	2.4	2.8	4.0	5.2	**4.2**
Σουηδία	0.8	2.3	2.5	3.8	**2.5**
Ην. Βασίλειο	-3.4	-3.4	-2.7	-2.7	**-5.5**

Πηγή: Eurostat

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Β.2

	2004	2005	2006	2007	2008
Ευρωζώνη	69.6	70.2	68.4	66.2	**69.7**
ΕΕ 27	62.2	62.7	61.3	58.7	**61.5**
ΕΕ 15	63.3	64.1	62.8	60.4	**-**
Βέλγιο	94.4	92.2	87.9	84.0	**89.6**
Βουλγαρία	37.9	29.2	22.7	18.2	**14.1**
Τσεχία	30.4	29.8	29.6	28.9	**29.8**
Δανία	43.8	37.1	31.3	26.8	**33.3**
Γερμανία	65.6	67.8	67.6	65.1	**65.9**
Εσθονία	5.0	4.5	4.3	3.5	**4.8**
Ελλάδα	98.6	98.8	95.9	94.8	**97.6**
Ισπανία	46.2	43.0	39.6	36.2	**39.5**
Γαλλία	64.9	66.4	63.7	63.8	**68.1**
Ιρλανδία	29.7	27.5	24.9	25.0	**43.2**
Ιταλία	103.8	105.8	106.5	103.5	**105.8**
Κύπρος	70.2	69.1	64.6	59.4	**49.1**
Λετονία	14.9	12.4	10.7	9.0	**19.5**
Λιθουανία	19.4	18.4	18.0	17.0	**15.6**
Λουξεμβούργο	6.3	6.1	6.7	6.9	**14.7**
Ουγγαρία	59.4	61.7	65.6	65.8	**73.0**
Μάλτα	72.1	69.8	63.7	62.1	**64.1**
Ολλανδία	52.4	51.8	47.4	45.6	**58.2**
Αυστρία	64.8	63.7	62.0	59.4	**62.5**
Πολωνία	45.7	47.1	47.7	44.9	**47.1**
Πορτογαλία	58.3	63.6	64.7	63.5	**66.4**
Σλοβενία	27.8	27.0	26.7	23.4	**22.8**
Σλοβακία	41.4	34.2	30.4	29.4	**27.6**
Φιλανδία	44.2	41.4	39.2	35.1	**33.4**
Σουηδία	51.2	51.0	45.9	40.5	**38.0**
Ην. Βασίλειο	40.6	42.3	43.4	44.2	**52.0**

Πηγή: Eurostat

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

B.3

General government budgetary position - euro area and EU

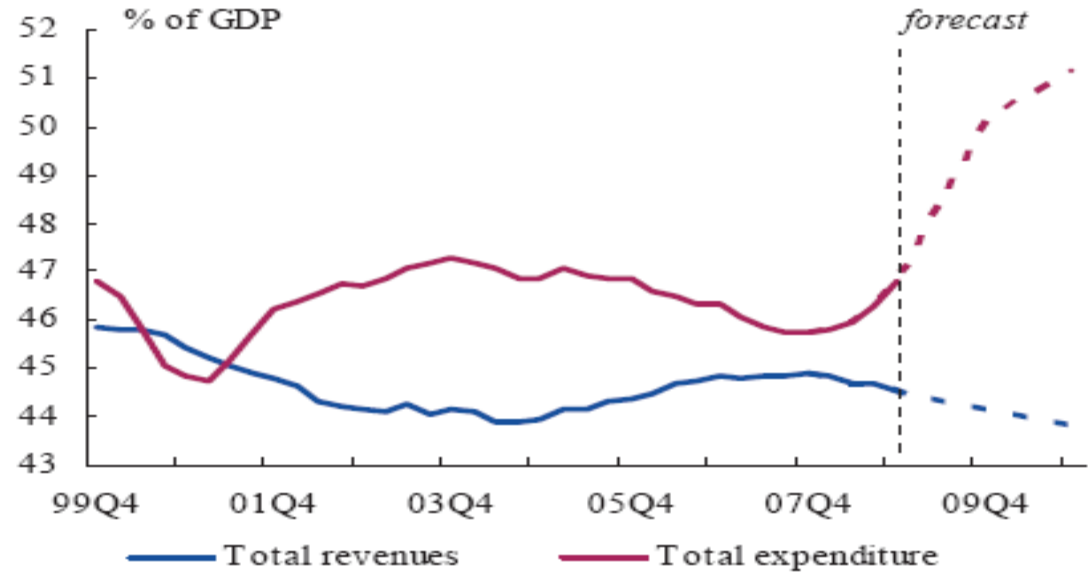
(% of GDP)	Euro area				Difference vs January 2009		EU				Difference vs January 2009	
	2007	2008	2009	2010	2009	2010	2007	2008	2009	2010	2009	2010
Total receipts (1)	45.4	44.7	44.8	44.4	0.1	0.0	44.9	44.5	44.1	43.8	-0.2	-0.3
Total expenditure (2)	46.1	46.6	50.1	51.0	1.4	2.2	45.7	46.8	50.1	51.1	1.4	2.1
Actual balance (3) = (1)-(2)	-0.6	-1.9	-5.3	-6.5	-1.3	-2.1	-0.8	-2.3	-6.0	-7.3	-1.6	-2.5
Interest expenditure (4)	2.9	3.0	3.0	3.2	0.0	0.2	2.7	2.7	2.8	3.1	0.0	0.2
Primary balance (5) = (3)+(4)	2.3	1.1	-2.3	-3.3	-1.3	-2.0	1.9	0.4	-3.2	-4.3	-1.6	-2.3
Cyclically adjusted budget balance	-1.9	-2.9	-3.9	-4.7	-0.7	-1.4	-2.1	-3.3	-4.6	-5.6	-0.9	-1.8
Cyclically adjusted primary balance	1.1	0.1	-0.9	-1.5	-0.7	-1.2	0.6	-0.5	-1.8	-2.5	-0.9	-1.6
Structural budget balance	-1.8	-2.8	-3.9	-4.7	-0.7	-1.4	-2.0	-3.1	-4.6	-5.5	-0.9	-1.7
Change in structural budget balance	0.2	-1.0	-1.1	-0.8	-0.2	-0.7	0.1	-1.1	-1.5	-0.9	-0.4	-0.8
Gross debt	66.0	69.3	77.7	83.8	5.0	8.0	58.7	61.5	72.6	79.4	5.2	8.5

The structural budget balance is the cyclically-adjusted budget balance net of one-off and other temporary measures estimated by the Commission services.

Πηγή: European Commission

B.4

Graph 1.6.1: **Total revenue and expenditure (Four-quarter moving average), EU**

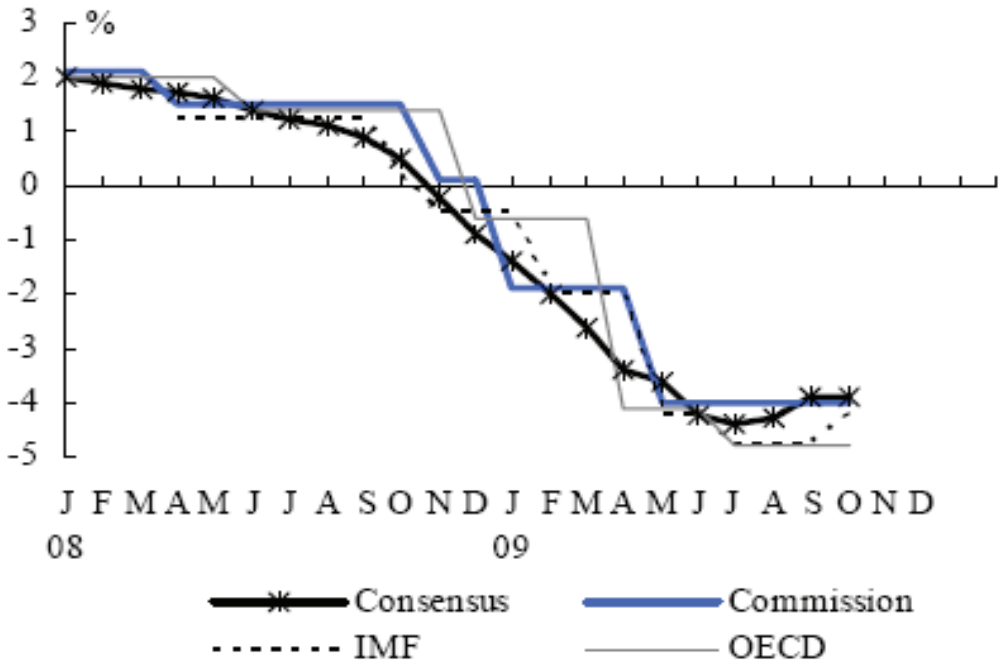


Πηγή: European Commission

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

B.5

Graph I.1.1: **GDP forecasts for 2009, euro area**



Πηγή: European Commission

B.6

General government budgetary position - euro area and EU

(% of GDP)	Euro area				Difference vs spring 2009		EU				Difference vs spring 2009	
	2008	2009	2010	2011	2009	2010	2008	2009	2010	2011	2009	2010
Total receipts (1)	44.8	44.0	43.7	43.7	-0.8	-0.7	44.6	43.4	43.2	43.2	-0.7	-0.6
Total expenditure (2)	46.8	50.4	50.5	50.2	0.3	-0.5	46.8	50.4	50.6	50.1	0.3	-0.5
Actual balance (3) = (1)-(2)	-2.0	-6.4	-6.9	-6.5	-1.1	-0.4	-2.3	-6.9	-7.5	-6.9	-0.9	-0.2
Interest expenditure (4)	3.0	3.0	3.2	3.4	0.0	0.0	2.7	2.8	3.0	3.2	0.0	-0.1
Primary balance (5) = (3)+(4)	1.0	-3.4	-3.7	-3.1	-1.1	-0.4	0.4	-4.2	-4.5	-3.7	-1.0	-0.2
Cyclically adjusted budget balance	-2.9	-5.0	-5.4	-5.3	-1.1	-0.7	-3.2	-5.5	-6.0	-5.7	-0.9	-0.4
Cyclically adjusted primary balance	0.1	-2.0	-2.2	-1.9	-1.1	-0.7	-0.5	-2.7	-3.0	-2.5	-0.9	-0.5
Structural budget balance	-2.8	-4.9	-5.3	-5.3	-1.0	-0.6	-3.1	-5.4	-5.9	-5.7	-0.8	-0.4
Change in structural budget balance	-1.0	-2.1	-0.4	0.1	-1.0	0.4	-1.0	-2.3	-0.5	0.3	-0.8	0.4
Gross debt	69.3	78.2	84.0	88.2	0.5	0.2	61.5	73.0	79.3	83.7	0.4	-0.1

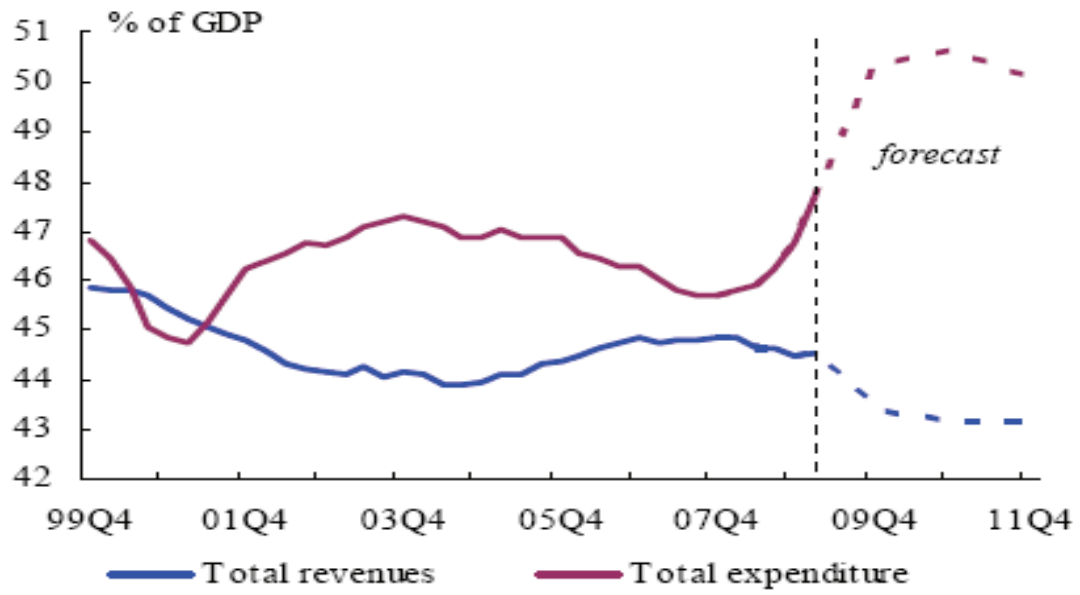
The structural budget balance is the cyclically-adjusted budget balance net of one-off and other temporary measures estimated by the Commission services.

Πηγή: European Commission

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

B.7

Graph I.1.21: **Total revenue and expenditure (four-quarter moving average), EU**



Πηγή:

European Commission

B.8

Ongoing procedures under article 104 of the Treaty (Excessive Deficit Procedure)

Country	Date of the Commission report (Article 104§3)	Council Decision on existence of excessive deficit (Art. 104.6)	Current deadline for correction
Belgium	07 October 2009		
Czech Republic	07 October 2009		
Germany	07 October 2009		
Italy	07 October 2009		

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

The Netherlands	07 October 2009		
Austria	07 October 2009		
Portugal	07 October 2009		
Slovenia	07 October 2009		
Slovakia	07 October 2009		
Poland	13 May 2009	7 July 2009	2012
Romania	13 May 2009	7 July 2009	2011
Lithuania	13 May 2009	7 July 2009	2011
Malta	13 May 2009	7 July 2009	2010
France	18 February 2009	27 April 2009	2012
Latvia	18 February 2009	7 July 2009	2012
Ireland	18 February 2009	27 April 2009	2013
Greece	18 February 2009	27 April 2009	2010
Spain	18 February 2009	27 April 2009	2012

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

UK	11 June 2008	8 July 2008	financial year 2013/14
Hungary	12 May 2004	5 July 2004	2011

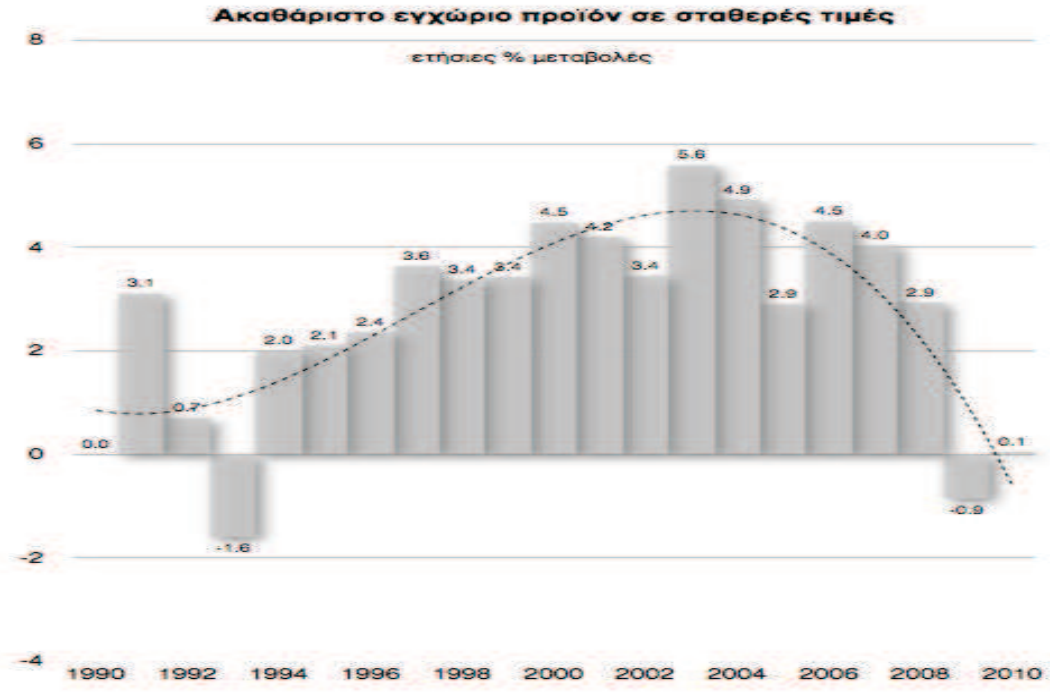
Closed procedures

Country	Date of the Commission report (Article 104§3)	Council Decision (104§12) abrogating the Decision on the existence of an excessive deficit
Poland	12/05/2004	08/07/2008
Portugal	22/06/2005	03/06/2008
Italy	07/06/2005	03/06/2008
Czech Republic	12/05/2004	03/06/2008
Slovakia	12/05/2004	03/06/2008
Cyprus	12/05/2004	11/06/2006
Malta	12/05/2004	16/05/2007
UK	21/09/2005	12/09/2007
Greece	19/05/2004	16/05/2007
Netherlands	28/04/2004	07/06/2005
Germany	19/11/2002	16/05/2007
France	2/04/2003	30/01/2007
Portugal	24/09/2002	11/05/2004

Πηγή: European Commission

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Β.9



Πηγή: ΙΝΕ- ΓΣΕΕ

Β.10

Πίνακας VIII.1 Ελλείμματα γενικής και κεντρικής κυβέρνησης

(ποσοστά % του αναθεωρημένου ΑΕΠ)

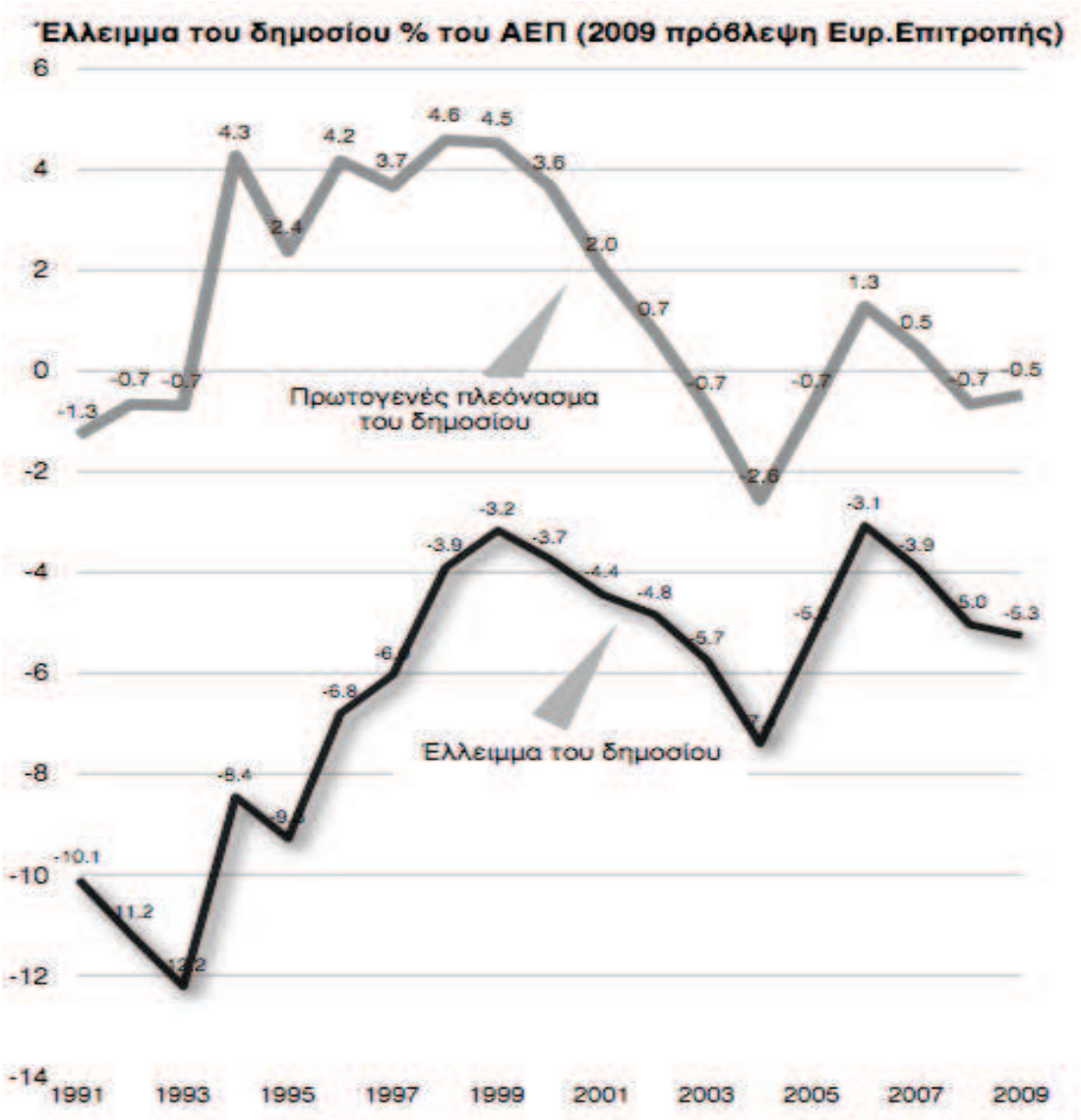
	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
Έλλειμμα γενικής κυβέρνησης[1]	-5,6	-7,5	-5,1	-2,8	-3,5	(-3,7)[4]
(στοιχεία εθν. λογαριασμών – κριτήριο σύγκλισης)						
– Κεντρική κυβέρνηση	-8,1	-9,6	-6,1	-4,1	-4,9	(-6,3)[4]
– Ασφαλιστικοί οργανισμοί, οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και ΝΠΔΔ	2,5	2,1	1,0	1,3	1,4	(2,6)[4]
Έλλειμμα κεντρικής κυβέρνησης[2]						
(δημοσιονομικά στοιχεία)	-5,7	-6,9	-5,7	-3,9	-4,6	-5,7
Έλλειμμα κεντρικής κυβέρνησης[3]						
(ταμειακά στοιχεία)	-6,1	-8,4	-7,3	-4,9	-6,0	-7,0

Πηγές: Τράπεζα της Ελλάδος, Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και ΕΣΥΕ.
* Προσωρινά στοιχεία.
1 Στοιχεία Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, όπως γνωστοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος).
2 Στοιχεία Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, όπως εμφανίζονται στον κρατικό προϋπολογισμό.
3 Στοιχεία Τράπεζας της Ελλάδος. Τα στοιχεία αυτά αφορούν μόνο τις δανειακές ανάγκες της κεντρικής κυβέρνησης σε ταμειακή βάση. Οι δανειακές ανάγκες των δημόσιων οργανισμών υπολογίζονται πλέον από την ΕΣΥΕ με βάση αναλυτικά στοιχεία που συλλέγονται απευθείας από τους οργανισμούς αυτούς στο πλαίσιο ειδικής τριμηνιαίας έρευνας σχετικά με τη διαμόρφωση του οικονομικού τους αποτελέσματος (έσοδα-έξοδα) και τη χρηματοοικονομική τους κατάσταση (δανεισμός, τοποθετήσεις σε τίτλους, καταθέσεις κ.λπ.), καθώς τα στοιχεία του τραπεζικού συστήματος δεν επαρκούν πλέον για αξιόπιστες εκτιμήσεις.
4 Τα στοιχεία αυτά, που προέρχονται από το ΕΠΣΑ 2008-2011, έχουν ήδη αναθεωρηθεί από την ΕΣΥΕ με τη γνωστοποίηση στην Eurostat, στις 31 Μαρτίου 2009, νεότερων στοιχείων στο πλαίσιο της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Β.11



Πηγή: ΙΝΕ- ΓΣΕΕ

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Πίνακας Υ.1 Αποτελέσματα κρατικού προϋπολογισμού

(εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος-Ιούνιος			Εκατοστιαίες μεταβολές		Ετήσια στοιχεία						Εκατοστιαίες μεταβολές			
	2007	2008	2009*	2008/07	2009*/08	2005	2006	2007	2008*	Προϋπ. 2009	Πρόγρ. Σταθ/τας 2009**	2006/05	2007/06	2008*/07	Πρόγρ. Σταθ/τας 2009/08*
I. Έσοδα[1]	26.151	27.161	25.281	3,9	-6,9	47.446	52.460	56.647[6]	60.295	69.272	66.852	10,6	8,0	6,4	10,9
1. Τακτικός προϋπολογισμός	23.471	24.807	24.639	5,7	-0,7	44.760	48.685	51.775[6]	55.317	65.572	63.152	8,8	6,3	6,8	14,2
(εκ των οποίων έκτακτα έσοδα)	0	-	-				773[3]	-	-	1.372[8]	1.372				
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων	2.680	2.354	642	-12,2	-72,7	2.686	3.775	4.872	4.978	3.700	3.700	40,5	29,1	2,2	-25,7
–Ίδια έσοδα	...	...	79	...	...	63	212	64	310	200	200	236,5	-69,8	384,4	-35,5
–Έσοδα από ΕΕ	...	...	563	...	...	2.623	3.563	4.811	4.668	3.500	3.500	35,8	35,0	-3,0	-25,0
II. Δαπάνες[1]	32.543	36.251	42.764	11,4	18,0	58.763[5]	60.692	67.168[7]	74.202	78.078[9]	79.378	3,3	10,7	10,5	7,0
1. Τακτικός προϋπολογισμός	29.313	32.018	36.624[4]	9,2	14,4	51.239[5]	52.508	58.365[7]	64.578	69.278[8]	70.578	2,5	11,2	10,6	9,3
–Τόκοι[2]	6.759	6.177	6.611	-8,6	7,0	9.774	9.589	9.791	11.210	12.000	12.000	-1,9	2,1	14,5	7,0
–Πρωτογενείς δαπάνες τακτικού προϋπ/σμού	22.554	25.841	30.013	14,6	16,1	41.465	42.919	48.574	53.368	57.278	58.578	3,5	13,2	9,9	9,8
(εκ των οποίων επιστροφές φόρων)	1.477	1.857	2.450	25,7	31,9	2.554	2.392	2.623	3.653	3.300	3.700	-6,3	9,7	39,3	1,3
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων	3.230	4.233	6.140	31,1	45,1	7.524	8.184	8.803	9.624	8.800	8.800	8,8	7,6	9,3	-8,6
III. Αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπ/σμού (ΚΠ)	-6.392	-9.090	-17.483			-11.318	-8.232	-10.521	-13.907	-8.806	-12.526				
% του ΑΕΠ	-2,8	-3,8	-7,3			-5,8	-3,9	-4,6	-5,8	-3,4	-5,0				
1. Τακτικός προϋπολογισμός	-5.842	-7.211	-11.985			-6.479	-3.823	-6.590	-9.261	-3.706	-7.426				
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων	-550	-1.879	-5.498			-4.838	-4.409	-3.931	-4.646	-5.100	-5.100				
IV. Πρωτογενές πλεόνασμα ΚΠ	367	-2.913	-10.872			-1.544	1.357	-730	-2.697	3.194	-526				
% του ΑΕΠ	0,2	-1,2	-4,5			-0,8	0,6	-0,3	-1,1	1,2	-0,2				
V. Έλλειμμα γενικής κυβέρνησης															
% του ΑΕΠ (εθνικολογιστική βάση)	-	-	-			5,1	2,9	3,6	5,6	2,0	3,7				
Χρεολύσια[2]	19.793	24.004	28.224	21,3	17,6	21.752	16.954	23.543	26.278	29.158	29.158	-22,1	38,9	11,6	11,0
Εξοπλιστικά προγ/ματα Υπ. Εθνικής Άμυνας[2]	314	773	609	146,2	-21,2	1.394	2.075	2.129	2.596	2.200	2.200	48,9	2,6	21,9	-15,3
ΑΕΠ (τρέχουσες τιμές)	226.437	239.141	239.619	5,6	0,2	195.366	210.460	226.437	239.141	260.248	248.556	7,7	7,6	5,6	3,9

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους.
* Προσωρινά στοιχεία.
** Στοιχεία του Προϋπολογισμού 2009, αναθεωρημένα σύμφωνα με το Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης 2008-2011 που δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο 2009. Συγκεκριμένα, έχει υπολογιστεί μείωση εσόδων ύψους 2.420 εκατ. ευρώ, καθώς και αύξηση δαπανών ύψους 1.300 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων τα 400 εκατ. ευρώ αφορούν αύξηση των επιστροφών φόρων.
1 Για λόγους συγκρισιμότητας οι επιστροφές φόρων περιλαμβάνονται στις δαπάνες και δεν έχουν εκπέσει από τα έσοδα, πρακτική που ακολουθείται από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών τα τελευταία έτη.
2 Από το 2003 και μετά, οι τόκοι και τα χρεολύσια που εξυπηρετούνται από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας εμφανίζονται στην εκτός προϋπολογισμού αλλά υπό κατανομή κατηγορία "Εξοπλιστικά προγράμματα Υπουργείου Εθνικής Άμυνας".
3 Περιλαμβάνονται ποσά 149,7 εκατ. ευρώ από εκκαθάριση εσόδων της ΕΕΤΤ, 299,3 εκατ. ευρώ (που δεν είχαν προβλεφθεί στον προϋπολογισμό του 2006) από τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, 34 εκατ. ευρώ από τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της ΑΤΕ και 290 εκατ. ευρώ απο πρόσθετα μερίσματα του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων.
4 Περιλαμβάνεται ποσό ύψους 294 εκατ. ευρώ που αφορά την τακτοποίηση υποχρεώσεων του Ελληνικού Δημοσίου προς την Ολυμπιακή Αεροπορία από εκτέλεση απόφασης διαιτητικού δικαστηρίου.
5 Περιλαμβάνεται επιχορήγηση προς το ΤΑΠ-ΟΤΕ ύψους 330 εκατ. ευρώ, καθώς και εξόφληση οφειλής του Ελληνικού Δημοσίου προς την ΑΤΕ ύψους 345 εκατ. ευρώ. Οι δαπάνες αυτές δεν περιλαμβάνονται στις εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών για το 2005, όπως αυτές δημοσιεύθηκαν στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού του 2006, τελικά όμως εμφανίστηκαν στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού του 2007.
6 Περιλαμβάνονται "λογιστικά" έσοδα ύψους 437 εκατ. ευρώ από τη ρύθμιση των εκκρεμοτήτων με την Ολυμπιακή Αεροπορία.
7 Περιλαμβάνονται "λογιστικές" δαπάνες ύψους 840 εκατ. ευρώ από τη ρύθμιση των εκκρεμοτήτων με την Ολυμπιακή Αεροπορία, καθώς και αναδρομικές εισφορές στον κοινοτικό προϋπολογισμό (1.108 εκατ. ευρώ) λόγω αναθεώρησης του ΑΕΠ.
8 Περιλαμβάνονται έσοδα καταργηθέντων ειδικών λογαριασμών ύψους 972 εκατ. ευρώ, καθώς και έσοδα προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης, ύψους 400 εκατ. ευρώ.
9 Περιλαμβάνονται δαπάνες καταργηθέντων ειδικών λογαριασμών ύψους 882 εκατ. ευρώ, καθώς και δαπάνες για το Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών, ύψους 790 εκατ. ευρώ.

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Β.13

Πίνακας VIII.9 Ανάλυση των μεταβολών του λόγου του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ[1]

(εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ)[2]

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 *
Λόγος χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ	103,4	103,7	101,7	98,0	98,6	98,8	95,9	94,8	95,4
Μεταβολές λόγου χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ	-8,9	0,3	-2,1	-3,6	0,5	0,3	-3,0	-1,0	0,6
– Επίδραση του πρωτογενούς αποτελέσματος	-3,6	-2,0	-0,7	0,7	2,6	0,7	-1,3	-0,6	-0,3
– Επίδραση από τη μεταβολή του ΑΕΠ και τη μεταβολή των επιτοκίων	-12,5	-0,9	-1,4	-4,0	-2,9	-1,6	-3,2	-2,3	-1,8
– Προσαρμογή ελλείμματος-χρέους[3]	7,3	3,2	0,1	-0,4	0,9	1,2	1,5	1,9	2,8

Πηγές: Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής, "Μακροοικονομικά Μεγέθη" (διάφορα τεύχη).
*Προσωρινά στοιχεία.
1 Η μαθηματική σχέση που χρησιμοποιείται για την ανάλυση των μεταβολών του λόγου του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ είναι η εξής:

$$\left[\frac{D_t}{Y_t} - \frac{D_{t-1}}{Y_{t-1}}\right] = \frac{PB_t}{Y_t} + \left[\frac{D_{t-1}}{Y_{t-1}} * \frac{i_t - g_t}{1+g}\right] + \frac{SF_t}{Y_t}$$

όπου D_t = χρέος γενικής κυβέρνησης
PB_t = πρωτογενές αποτέλεσμα (έλλειμμα ή πλεόνασμα)
Y_t = ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές
g_t = ονομαστικός ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ
i_t = μέσο ονομαστικό επιτόκιο δανεισμού του Δημοσίου
SF_t = προσαρμογή ελλείμματος-χρέους
2 Έχει ληφθεί υπόψη το ΑΕΠ όπως αναθεωρήθηκε το Μάρτιο του 2009 από την ΕΣΥΕ.
3 Η "προσαρμογή ελλείμματος-χρέους" περιλαμβάνει και δαπάνες ή ανάληψη υποχρεώσεων που, ενώ δεν επηρεάζουν το έλλειμμα, αυξάνουν το χρέος, καθώς και εισπράξεις (π.χ. από αποκρατικοποιήσεις) οι οποίες δεν επηρεάζουν το έλλειμμα αλλά μειώνουν το χρέος.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος(Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2008)

Πίνακας V.3 Ανάλυση των μεταβολών του λόγου του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ[1]

(σε εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
Λόγος χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ	103,4	103,7	101,7	97,4	98,6	100,0	97,1	95,6	99,2
Μεταβολές λόγου χρέους γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ	-8,9	0,3	-2,1	-4,2	1,1	1,4	-2,9	-1,6	3,6
– Επίδραση του πρωτογενούς αποτελέσματος	-3,6	-2,0	-0,7	0,7	2,6	0,7	-1,3	-0,5	1,2
– Επίδραση από τη μεταβολή του ΑΕΠ και τη μεταβολή των επιτοκίων	-12,5	-0,9	-1,4	-4,5	-2,3	-0,5	-3,1	-2,9	-0,9
– Προσαρμογή ελλείμματος-χρέους[2]	7,3	3,2	0,1	-0,4	0,9	1,2	1,5	1,8	3,3

Πηγή: Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής, "Hellas: Macroeconomic Aggregates" (Οκτ. 2009).
*Προσωρινά στοιχεία.
1 Η μαθηματική σχέση που χρησιμοποιείται για την ανάλυση των μεταβολών του λόγου του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ είναι η εξής:

$$\left[\frac{D_t}{Y_t} - \frac{D_{t-1}}{Y_{t-1}}\right] = \frac{PB_t}{Y_t} + \left[\frac{D_{t-1}}{Y_{t-1}} * \frac{i_t - g_t}{1+g}\right] + \frac{SF_t}{Y_t}$$

όπου D_t = χρέος γενικής κυβέρνησης
PB_t = πρωτογενές αποτέλεσμα (έλλειμμα ή πλεόνασμα)
Y_t = ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές
g_t = ονομαστικός ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ
i_t = μέσο ονομαστικό επιτόκιο δανεισμού του Δημοσίου
SF_t = προσαρμογή ελλείμματος-χρέους
2 Η "προσαρμογή ελλείμματος-χρέους" περιλαμβάνει και δαπάνες ή ανάληψη υποχρεώσεων που, ενώ δεν επηρεάζουν το έλλειμμα, αυξάνουν το χρέος, καθώς και εισπράξεις (π.χ. από αποκρατικοποιήσεις) οι οποίες δεν επηρεάζουν το έλλειμμα αλλά μειώνουν το χρέος.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος(Ενδιάμεση Έκθεση 2009)

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

B.14

Main features of country forecast - GREECE

		2007		Annual percentage change						
	bn Euro	Curr. prices	% GDP	92-04	2005	2006	2007	2008	2009	2010
GDP at constant prices		228.3	100.0	3.0	2.9	4.5	4.0	2.9	-0.9	0.1
Private consumption		162.5	71.2	2.8	4.3	4.8	3.0	2.2	0.4	0.5
Public consumption		38.2	16.7	2.7	1.2	0.0	7.7	3.2	1.9	1.9
Gross fixed capital formation		51.3	22.5	4.9	-0.5	9.2	4.9	-11.5	-5.6	0.7
of which : equipment		19.7	8.6	10.2	-1.0	14.2	9.1	-9.6	-9.5	1.5
Exports (goods and services)		52.5	23.0	6.5	4.2	10.9	3.1	2.2	-7.3	0.8
Imports (goods and services)		76.4	33.5	5.9	1.4	9.7	6.7	-4.4	-6.0	0.9
GNI at constant prices (GDP deflator)		221.8	97.1	2.7	2.0	4.0	3.2	2.1	-1.2	-0.1
Contribution to GDP growth :		Domestic demand		3.5	3.1	5.5	4.6	-0.7	-0.5	0.9
		Stockbuilding		-0.1	-0.7	-0.3	1.0	1.5	-0.6	-0.7
		Foreign balance		-0.4	0.5	-0.6	-1.5	2.1	0.3	-0.1
Employment				1.1	1.0	2.1	1.3	1.2	-1.1	-0.1
Unemployment rate (a)				9.9	9.9	8.9	8.3	7.7	9.1	9.7
Compensation of employees/head				8.5	4.9	1.0	9.1	7.5	4.4	1.9
Unit labour costs whole economy				6.5	2.9	-1.3	6.3	5.7	4.1	1.7
Real unit labour costs				-0.5	-0.5	-4.4	3.3	2.2	2.0	-0.9
Savings rate of households (b)				-	-	-	-	-	-	-
GDP deflator				7.0	3.4	3.2	2.9	3.3	2.1	2.7
Harmonised index of consumer prices				-	3.5	3.3	3.0	4.2	1.8	2.3
Terms of trade of goods				0.1	-7.8	1.3	0.0	-1.1	5.4	-0.8
Trade balance (c)				-15.4	-16.8	-16.8	-18.7	-16.9	-14.8	-15.0
Current account balance (c)				-5.6	-10.6	-11.4	-14.0	-12.7	-11.5	-11.9
Net lending(+) or borrowing(-) vis-à-vis ROW (c)				-	-9.3	-9.1	-12.1	-11.0	-9.8	-10.2
General government balance (c)				-6.8	-5.1	-2.8	-3.6	-5.0	-5.1	-5.7
Cyclically-adjusted budget balance (c)				-6.5	-5.7	-3.7	-4.7	-6.1	-4.9	-4.7
Structural budget balance (c)				-	-5.7	-4.1	-4.5	-6.5	-5.7	-4.7
General government gross debt (c)				99.4	98.8	95.9	94.8	97.6	103.4	108.0

(a) Eurostat definition. (b) gross saving divided by gross disposable income. (c) as a percentage of GDP.

Πηγή: European Commission(Spring Forecasts)

B.15

Main features of country forecast - GREECE

		2008		Annual percentage change						
	bn Euro	Curr. prices	% GDP	92-05	2006	2007	2008	2009	2010	2011
GDP		239.3	100.0	2.9	4.5	4.5	2.0	-1.1	-0.3	0.7
Private consumption		173.3	72.4	2.9	5.3	3.3	2.3	-2.5	-1.3	0.8
Public consumption		40.4	16.9	2.7	-0.1	8.4	0.6	2.0	-0.1	0.7
Gross fixed capital formation		46.3	19.4	4.0	9.8	4.6	-7.4	-16.2	-3.9	1.3
of which : equipment		21.9	9.1	9.4	4.7	20.9	6.3	-19.0	-4.8	1.1
Exports (goods and services)		55.5	23.2	6.4	5.3	5.8	4.0	-11.8	2.7	3.1
Imports (goods and services)		80.0	33.4	5.6	9.0	7.1	0.2	-20.3	-3.1	1.9
GNI (GDP deflator)		231.5	96.7	2.7	4.0	3.7	1.6	-1.6	-0.7	0.7
Contribution to GDP growth :		Domestic demand		3.2	5.9	4.8	0.1	-4.9	-1.6	0.9
		Stockbuilding		-0.1	0.4	0.8	1.0	-0.6	-0.1	-0.4
		Foreign balance		-0.3	-1.7	-1.1	0.8	4.4	1.5	0.1
Employment				1.0	2.0	1.4	0.1	-0.9	-0.8	-0.2
Unemployment rate (a)				9.9	8.9	8.3	7.7	9.0	10.2	11.0
Compensation of employees/head				8.2	3.1	6.6	5.9	2.3	1.4	1.8
Unit labour costs whole economy				6.2	0.7	3.5	3.9	2.5	0.9	0.9
Real unit labour costs				-0.3	-2.3	0.5	0.3	0.8	-0.5	-1.3
Savings rate of households (b)				-	-	-	-	-	-	-
GDP deflator				6.5	3.1	3.0	3.5	1.7	1.4	2.3
Harmonised index of consumer prices				-	3.3	3.0	4.2	1.2	1.4	2.1
Terms of trade of goods				0.0	0.4	0.9	-2.2	6.5	-0.9	-0.3
Trade balance (c)				-14.8	-17.1	-17.7	-16.6	-11.0	-10.3	-10.5
Current account balance (c)				-5.9	-12.8	-14.7	-13.8	-8.8	-7.9	-7.7
Net lending(+) or borrowing(-) vis-à-vis ROW (c)				-	-10.5	-12.5	-12.4	-7.5	-6.8	-6.7
General government balance (c)				-6.6	-2.9	-3.7	-7.7	-12.7	-12.2	-12.8
Cyclically-adjusted budget balance (c)				-6.3	-3.8	-5.1	-8.9	-12.6	-11.3	-11.6
Structural budget balance (c)				-	-4.3	-4.9	-8.1	-11.3	-11.3	-11.6
General government gross debt (c)				98.1	97.1	95.6	99.2	112.6	124.9	135.4

(a) Eurostat definition. (b) gross saving divided by gross disposable income. (c) as a percentage of GDP.

Πηγή: European Commission(Autumn Forecasts)

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

B.16

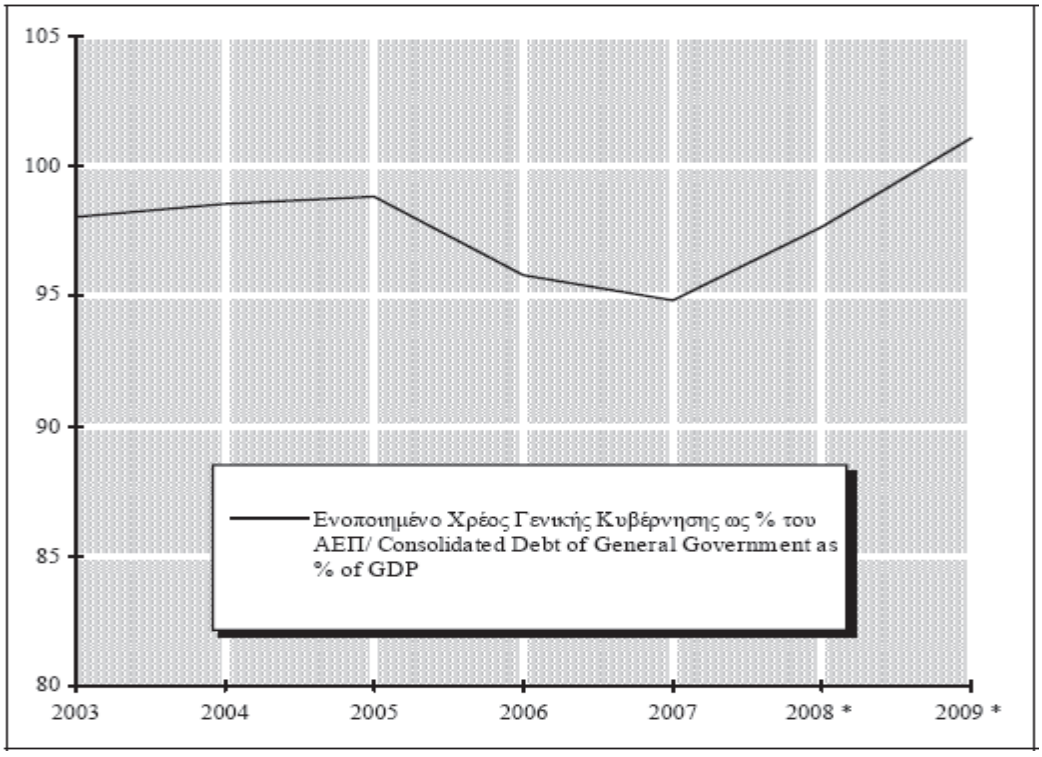
Πίνακας VIII.8 Ενοποιημένο χρέος γενικής κυβέρνησης[1]

(εκατ. ευρώ)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008*
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.398	3.409	2.839	1.346	1.108	1.668	...
– τίτλοι	982	3.084	2.568	1.156	943	1.625	...
– δάνεια	416	325	271	190	165	43	...
Μεσομακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	156.974	163.860	179.342	192.757	202.298	214.020	...
– τίτλοι	134.040	140.922	156.969	170.863	180.968	194.658	...
– δάνεια	22.934	22.938	22.373	21.894	21.330	19.362	...
Κέρματα και καταθέσεις	842	756	976	1.235	988	693	...
Σύνολο	159.214	168.025	183.157	195.338	204.394	216.381	(231.861)[4]
% του ΑΕΠ	*100,8*	*97,9*	*98,6*	*98,8*	*95,9*	*94,8*	*(95,4)*[5]
– εσωτερικό χρέος	154.517	164.643	180.654	192.591	202.338	214.465	(230.229)[4]
(από το οποίο: προς την Τράπεζα της Ελλάδος)[2]	(9.561)	(9.018)	(8.488)	(7.988)	(7.991)	(7.520)	(7.051)
– εξωτερικό χρέος[3]	4.697	3.382	2.503	2.747	2.056	1.916	1.632

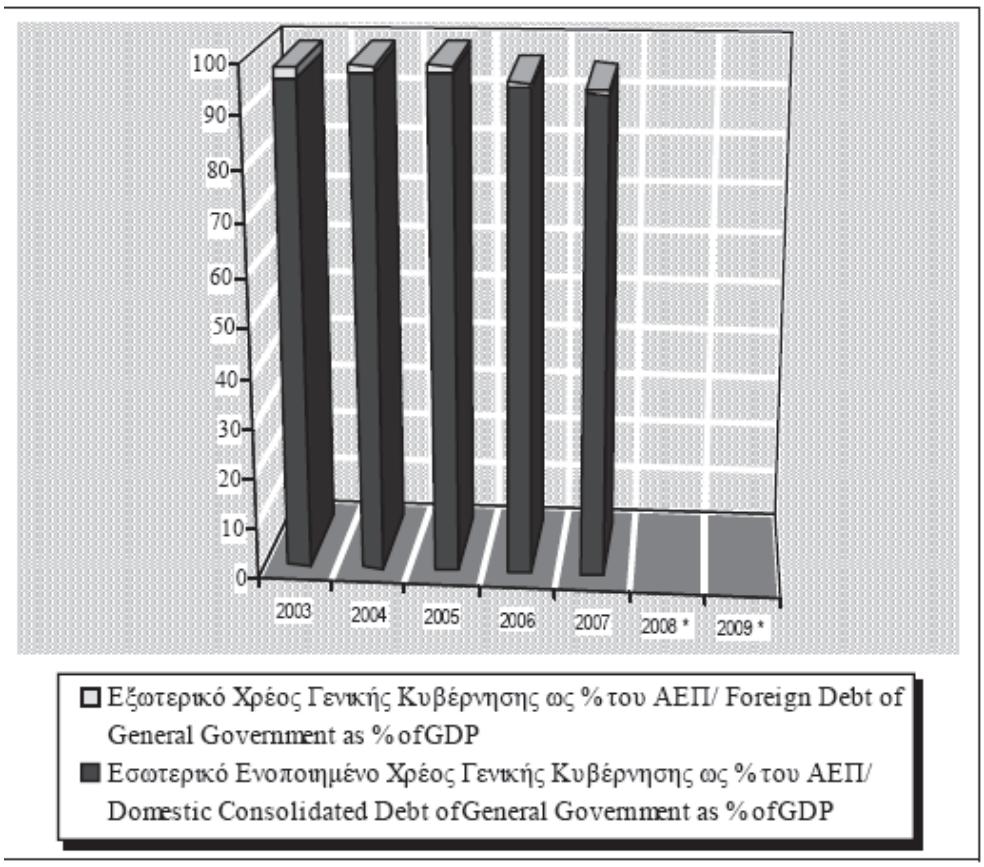
Πηγές: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και Τράπεζα της Ελλάδος.
* Προσωρινά στοιχεία.
1 Σύμφωνα με τον ορισμό της Συνθήκης του Μάαστριχτ.
2 Η αναστροφή της πτωτικής τάσης του χρέους σε ευρώ προς την Τράπεζα της Ελλάδος το 2006 οφείλεται στη μετατροπή σε ευρώ χρέους προς την Τράπεζα που είχε συναφθεί σε ξένο νόμισμα και περιλαμβανόταν στον εξωτερικό δανεισμό. Η μετατροπή αυτή αντανακλάται και στη σημαντική μείωση του εξωτερικού χρέους.
3 Χρέος σε νομίσματα εκτός ευρώ.
4 Τα στοιχεία αυτά, που προέρχονται από το ΕΠΣΑ 2008-2011, έχουν ήδη αναθεωρηθεί από την ΕΣΥΕ με τη γνωστοποίηση στην Eurostat, στις 31 Μαρτίου 2009, νεότερων στοιχείων στο πλαίσιο της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος.
5 Το ποσοστό αυτό προκύπτει με τη χρήση του νέου μεγέθους για το ΑΕΠ (νεότερη εκτίμηση) που ανακοίνωσε η ΕΣΥΕ το Μάρτιο του 2009.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος



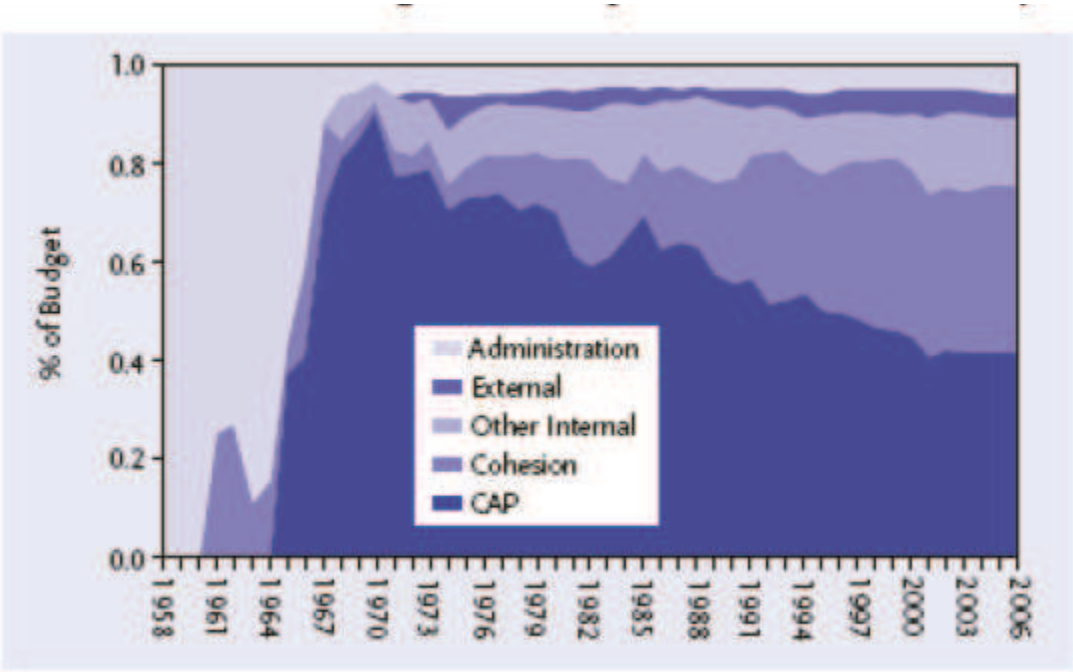
Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ



Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

B.17



Πηγή: Alves and Afonso(2007)

ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ


ATHENS UNIVERSITY OF ECONOMICS & BUSINESS
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ